

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

PHILIPPE LÉGER

esitatud 9. veebruaril 2006¹

Sisukord

I.	Sissejuhatus	I - 5487
II.	Ühenduse õiguslik raamistik	I - 5489
III.	Koordineerimiskeskuste maksustamiskord	I - 5491
IV.	Asjaolud ja menetlus	I - 5493
	A. Komisjoni otsusele eelnenud faktilised asjaolud	I - 5493
	B. Komisjoni otsus	I - 5495
	C. Komisjoni otsuse suhtes algatatud kohtueelsed menetlused	I - 5499
	D. Komisjoni otsusele järgnenud faktilised asjaolud	I - 5500
	E. Nõukogu otsus	I - 5502
	F. Kohtumenetlus nõukogu otsuse suhtes	I - 5504
V.	Hagide läbivaatamine	I - 5504
	A. Nõukogu otsuse peale esitatud hagi (kohtuasi C-399/03)	I - 5504
	1. Poolte nõuded ja väited	I - 5504
	2. Hinnang	I - 5506
	B. Komisjoni otsuse peale esitatud hagid (liidetud kohtuasjad C-182/03 ja C-217/03)	I - 5512
	1. Poolte nõuded	I - 5512
	a) Kohtuasi C-182/03: Belgia vs. komisjon	I - 5512
	b) Kohtuasi C-217/03: Forum 187 vs. komisjon	I - 5514

1 — Algkeel: prantsuse.

2. Forum 187 hagi vastuvõetavus	I - 5515
a) Poolte argumendid	I - 5515
b) Hinnang	I - 5518
i) Forum 187 hagi vastuvõetavus, sest ta on ise otseselt ja isiklikult puudutatud	I - 5519
ii) Forum 187 hagi vastuvõetavus põhjusel, et ta tegutseb teatud liikmete asemel	I - 5522
3. Põhiküsimuse analüüs	I - 5529
a) Forum 187 nõue kogu 17. veebruari 2003. aasta otsuse tühistamiseks ..	I - 5529
i) Õigusliku aluse puudumist ja õiguskindluse põhimõtte rikkumist käsitlev väide	I - 5529
— Poolte argumendid	I - 5529
— Hinnang	I - 5531
ii) EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumist puudutav väide	I - 5536
— Vaidlusaluse korra analüüsimetod	I - 5536
— Teatud ettevõtjate eelistamine	I - 5538
Majanduslik eelis	I - 5538
Maksustatava tulu kindlaksmääramine	I - 5539
Kinnisvaramaksu vabastus	I - 5544
Kapitalimaksu vabastus	I - 5545
Kinnipeetava maksu vabastus	I - 5546
Arvestuslik kinnipeetav maks	I - 5548
Valikulisus	I - 5549
Süsteemi laadi ja ülesehitusega õigustamine	I - 5551

— Meetme riiklik iseloom	I - 5552
— Mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele ja konkurentsile ..	I - 5553
iii) Põhjenduste puudumist käsitlev väide	I - 5556
b) Belgia Kuningriigi ja Forum 187 taotlused 17. veebruari 2003. aasta otsuse osaliseks tühistamiseks	I - 5558
i) Õiguspärase ootuse kaitse rikkumine	I - 5560
— Poolte argumendid	I - 5560
— Hinnang	I - 5563
ii) Võrdsuse põhimõtte rikkumine	I - 5578
— Poolte argumendid	I - 5578
— Hinnang	I - 5579
4. Kohtukulud	I - 5581
VI. Ettepanek	I - 5582
— Kohtuasi C-399/03	I - 5582
— Liidetud kohtuasjad C-182/03 ja C-217/03	I - 5582

I. Sissejuhatus

kümneks aastaks antav individuaalne volitus, mida on võimalik uuendada.

1. Euroopa Kohtule esitatud kolm tühistamishagi käsitlevad koordineerimiskeskuste maksustamise korda, mille on vastu võtnud Belgia Kuningriik.

2. Koordineerimiskeskus on äriühing, mille on asutanud rahvusvahelised kontsernid ja mille eesmärk on osutada erinevaid teenuseid kontserni kuuluvatele äriühingutele, eriti rahandusvaldkonnas. Belgia Kuningriik kehtestas 1982. aastal erilise maksustamiskorra neile keskustele, kelles suhtes kehtib

3. Euroopa Ühenduste Komisjon, kellele sellest korrast teatati, asus seisukohale, et see kord ei kujuta endast riigiabi. Pärast Euroopa Liidu Nõukogus 1997. aastal toimunud uuringuid liikmesriikidevahelise maksukonkurentsi kohta viis komisjon kõnealuse korra suhtes läbi siiski uue uurimise.

4. Komisjon asus 17. veebruari 2003. aasta otsuses² seisukohale, et selline kord kujutab endast ühisturuga kokkusobimatut riigiabi. Komisjon keelas Belgia valitsusel uutele koordineerimiskeskustele abi andmise ja volituste uuendamise alates 17. veebruarist 2003. Komisjon nägi siiski ette, et sel kuupäeval kehtivad volitused võivad kehtida kuni nende tähtaja lõpuni, kuid kõige kauem 31. detsembrini 2010.

5. Selle otsuse tulemusel taotles Belgia valitsus nõukogult luba kehtestada kuni 31. detsembrini 2005 koordineerimiskeskuste maksustamiskorraga identne maksustamiskord sellistele keskustele, kelle volitus lõppes ajavahemikus 17. veebruarist 2003 kuni 31. detsembrini 2005. Nõukogu rahuldab taotluse 16. juuli 2003. aasta otsusega.³

6. Komisjoni otsuse peale on tühistamishagid esitatud liidetud kohtuasjades C-182/03 ja C-217/03, millest esimese on esitanud Belgia Kuningriik ja teise Belgia õiguse alusel asutatud assotsiatsioon Forum 187 ASBL,⁴

2 — Komisjoni otsus K(2003) 564 (lõplik) abikava kohta, mida Belgia rakendas Belgias asutatud koordineerimiskeskuste suhtes; otsust on parandatud 23. aprillil 2003 (edaspidi „komisjoni otsus“ või „17. veebruari 2003. aasta otsus“).

3 — Otsus 2003/531/EÜ riigiabi kohta, mida Belgia valitsus andis teatud Belgias asutatud koordineerimiskeskustele (ELT L 184, lk 17; edaspidi „nõukogu otsus“ või „16. juuli 2003. aasta otsus“).

4 — Edaspidi „Forum 187“.

mis on koordineerimiskeskuste liit Belgias.

7. Nõukogu otsuse peale on omakorda komisjon esitanud tühistamishagi kohtuasjas C-399/03.

8. Kuna need hagid kuuluvad samasse õiguslikku ja faktilisse konteksti, käsitlet neid hagsid käesolevas ettepanekus koos.

9. Kõnealuste hagide analüüsimisel tuleb analüüsida kuut järgmist asjaolu: nõukogu pädevust 16. juuli 2003. aasta otsuse vastuvõtmisel, Forum 187 hagi vastuvõetavust, komisjoni võimalust muuta varasemat hinnangut abi olemasolu kohta, koordineerimiskeskuste maksustamiskorra riigiabiks kvalifitseerimise põhjendatust ja viimaseks küsimust selle kohta, kas komisjon on rikkunud koordineerimiskeskuste õiguspärasust ja võrdsuse üldpõhimõtet, kui ta keelas Belgia Kuningriigil isegi ajutiselt uuendada volitusi, mis lõppevad alates komisjoni 17. veebruari 2003. aasta otsuse teatavakstegemisest.

II. Ühenduse õiguslik raamistik

10. EÜ asutamislepingus on riigiabi põhimõtteliselt keelatud teatud eranditega. EÜ artikli 87 lõige 1 sätestab järgmist:

„Kui käesolevas lepingus ei ole sätestatud teisiti, on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikidevahelist kaubandust.”

11. Seejärel loetlevad EÜ artikli 87 lõiked 2 ja 3 ühisturuga kokkusobiva riigiabi ja riigiabi, mida võib pidada ühisturuga kokkusobivaks. Viimati mainitud rühma kuulub muu hulgas abi majandusarengu edendamiseks niisugustes piirkondades, kus valitseb tõsine tööpuudus, ja abi teatud majandustegevuse arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.

12. EÜ artikkel 88 näeb ette:

„1. Koostöös liikmesriikidega kontrollib komisjon pidevalt kõiki neis riikides olemasolevaid abisüsteeme. Ta paneb liikmesriikidele ette sobivaid meetmeid, mis on vajalikud ühisturu järkjärguliseks arenguks või toimimiseks.

2. Kui komisjon leiab pärast asjassepuutuvalt isikutelt selgituste küsimist, et riigi poolt või riigi ressurssidest antav abi ei sobi ühisturuga kokku artikli 87 järgi või et sellist abi kasutatakse vale eesmärgil, siis otsustab komisjon, et asjassepuutuv riik peab säärase abi lõpetama või muutma seda komisjoni määratud tähtaja jooksul.

Kui asjassepuutuv riik ei täida ettenähtud tähtaja jooksul komisjoni otsust, võib komisjon või mõni teine huvitatud riik erandina artiklite 226 ja 227 sätetest anda asja otse Euroopa Kohtusse.

Liikmesriigi avalduse põhjal võib nõukogu ühehäälselt otsustada, et abi, mida see riik annab või kavatses anda, tuleb erandina artikli 87 sätetest või artiklis 89 sätestatud eeskirjadest pidada ühisturuga kokkusobivaks, kui sellist otsust õigustavad erandlikud asjaolud. Kui komisjon on kõnesoleva abi

küsimuses juba algatanud käesoleva lõike esimeses lõigus ettenähtud menetluse, siis tõsiasi, et asjassepuutuv riik on esitanud nõukogule avalduse, peatab nimetatud menetluse selle ajani, kuni nõukogu on oma seisukoha teatavaks teinud.

Kui nõukogu ei ole kolme kuu jooksul alates nimetatud avalduse esitamisest oma seisukohta teatanud, teeb asja kohta oma otsuse komisjon.

3. Komisjoni informeeritakse kõikidest plaanidest abi määramise või muutmise kohta piisavalt aegsasti, et ta võiks avaldada oma arvamuse. Kui komisjon arvab, et mingi selline plaan ei sobi ühisturuga kokku artikli 87 järgi, algatab ta viivitamata lõikes 2 ettenähtud menetluse. Asjassepuutuv liikmesriik ei tohi rakendada kavatsatud meetmeid enne, kui nimetatud menetluse järgi on tehtud lõplik otsus.”

13. EÜ artikkel 89 annab nõukogule pädevuse võtta vastu määrusi EÜ artiklite 87 ja 88 kohaldamiseks. Selle pädevuse alusel võttis nõukogu vastu määruse (EÜ) nr 659/1999,⁵ mis kehtestab täpsed eeskirjad menetlustele, mida tuleb järgida EÜ artikli 88 kohaldamiseks.

5 — Nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrus (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli [88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339).

14. Määruse nr 659/1999 artikli 1 punkt b määratleb mõiste „olemasolev abi”. See säte näeb ette, et määruse mõttes on selle mõistega hõlmatud:

„i) [...] igasugune abi, mis enne asutamislepingu jõustumist oli olemas vastavates liikmesriikides, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis kehtisid enne ja mida kohaldatakse ka pärast asutamislepingu jõustumist;

ii) heakskiidetud abi, see tähendab komisjoni või nõukogu poolt heakskiidetud abikavad või individuaalne abi;

iii) abi, mida peetakse heakskiidetuks vastavalt käesoleva määruse artikli 4 lõikele 6 või enne käesolevat määrust,^[6] kuid vastavalt selle menetlusele;

6 — Määruse nr 659/1999 artikkel 4 näeb ette, et kui komisjon on saanud lõpliku teate siseriikliku meetme kohta, tuleb tal kahe kuu jooksul teha otsus, et vastav meede ei kujuta endast abi või et tegemist on ühisturuga kokkusobiva abiga või et tal on meetme ühisturuga kokkusobivuse osas veel kahtlusi, mistõttu tuleb algatada ametlik uurimismenetlus. Nimetatud määruse artikli 4 lõike 6 kohaselt peetakse abi heakskiidetuks, kui komisjon ei ole kahe kuu jooksul otsust teinud.

iv) abi, mida peetakse olemasolevaks abiks vastavalt artiklile 15;⁷

v) abi, mida peetakse olemasolevaks abiks, kuna on võimalik teha kindlaks, et selle kehtestamise ajal ei olnud see veel abi, vaid on muutunud selleks hiljem ühisturu arengu tõttu ja ilma et liikmesriik oleks seda muutnud. Kui teatavad meetmed muutuvad abiks pärast tegevuse liberaliseerimist ühenduse õiguses, ei käsitleta neid meetmeid pärast liberaliseerimise kuupäeva enam olemasoleva abina.”

15. Määruse nr 659/1999 artiklites 17–19 on sätestatud olemasoleva abi kontrollimise menetlus. Artikkel 17 näeb ette, et komisjon kontrollib olemasolevaid abikavasid koostöös liikmesriikidega. Kui komisjon leiab, et olemasolev abikava ei sobi või enam ei sobi ühisturuga kokku, teatab ta kõnealusele liikmesriigile oma esialgsest seisukohast ja annab talle võimaluse esitada ühe kuu jooksul omapoolsed märkused; märkuste esitamise tähtaega võib komisjon pikendada.

7 — Määruse nr 659/1999 artikkel 15 puudutab aegumistähtaega ja selle kohaselt on komisjonil õigus abi tagasi nõuda kümneaastase aegumistähtaaja jooksul. Nimetatud määruse artikli 15 lõige 3 sätestab, et abi, mille suhtes aegumistähtaeg on möödunud, loetakse olemasolevaks abiks.

16. Nimetatud määruse artikkel 18 näeb ette, et kui komisjon leiab liikmesriigi poolt vastavalt artiklile 17 esitatud teavet silmas pidades, et olemasolev abikava ei sobi või enam ei sobi ühisturuga kokku, siis esitab ta soovitusel, milles pakub kõnealusele liikmesriigile asjakohaseid meetmeid. Eriti võidakse soovitada abikava sisulist muutmist, menetlusnõuete kehtestamist või abikava lõpetamist.

17. Sama määruse artikkel 19 näeb ette, et kui kõnealune liikmesriik ei kiida pakutud meetmeid heaks, aga komisjon leiab selle liikmesriigi argumente arvesse võttes siiski, et need meetmed on vajalikud, algatab ta EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud ametliku uurimismenetluse.

III. Koordineerimiskeskuste maksustamiskord

18. Belgia Kuningriigi vastuvõetud maksustamiskord, mida kohaldatakse koordineerimiskeskuste suhtes, kehtestati 30. detsembril 1982. aasta kuninga dekreediga.⁸ On vaieldamatu, et korda ei ole märkimisväärselt

8 — Kuninga dekreet nr 187 koordineerimiskeskuste loomise kohta (*Moniteur belge*, 13.1.1983).

muudetud pärast seda, kui komisjon teatas Belgia valitsusele oma seisukohast 1984., 1987. ja 1990. aastal, et see kord ei kujuta endast riigiabi, ning enne 17. veebruari 2003. aasta otsust.⁹

19. Koordineerimiskeskuse võib asutada Belgia õiguse alusel asutatud äriühinguna, mis on juriidiline isik, või välismaa äriühingu poolt Belgias asutatud filiaalina. Kuninga dekreediga nr 187 kehtestatud maksustamiskord eeldab, et sellisele keskusele on eelnevalt antud individuaalne volitus kuninga dekreediga. Selle volituse saamiseks peab keskus kuuluma rahvusvahelisse kontserni. See tingimus eeldab ka seda, et kõnealuse kontserni moodustavad äriühingud asuksid vähemalt neljas erinevas riigis. Kontserni omakapitali suurus peab olema vähemalt üks miljard Belgia franki. Lisaks peab kontserni konsolideeritud aastakäive olema vähemalt 10 miljardit Belgia franki. Kõnealust korda ei kohaldata pankade ja kindlustustevõtjate suhtes.

20. Koordineerimiskeskuse ainus eesmärk peab olema ühe või mitme ettevõtte arendamine või abistava tegevuse arendamine ja tsentraliseerimine, mida teostatakse üksnes kõne-

alusesse kontserni kuuluvate (kõigi või osade) äriühingute heaks.¹⁰

21. Belgias peab keskuses esimese kahe tegevusaasta lõppedes töötama vähemalt kümne täisajaga töötajaga võrdväärne arv töötajaid.

22. Keskusele antud volitus on kehtiv kümme aastat ja seda võib samaks perioodiks uuendada.

23. Volitatud koordineerimiskeskustele kohaldatakse maksustamiskorda, mis hõlmab järgmisi meetmeid:

- keskuste maksustatav tulu määratakse kokkuleppeliselt. See vastab teatavale protsendimäärale keskuste tegutsemisega seotud tuludest ja kuludest, millest lahutatakse personaliga seotud kulutused, finantskohustused ja ettevõtete tulumaks;

9 — Komisjoni vastus kohtuasjas C-217/03 (punktid 27 ja 31).

10 — Kuninga dekreediga nr 187 artikli 1 lõige 2 loetleb järgmisi tegevusi: „reklaam, teabe esitamine ja kogumine, kindlustus- ja edasikindlustustegevus, teaduslikud uuringud, suhted siseriiklike ja rahvusvaheliste ametiasutustega, raamatupidamine, haldust ja infotehnoloogiat puudutava tegevuse tsentraliseerimine, rahandustehingute ja valuutakursside muutumisest tekkivate riskide katmise tsentraliseerimine ning mis tahes muu selline tegevus, mis on kontserni kuuluvate ettevõtjate jaoks ettevalmistav või abistav tegevus.”

- keskused on vabastatud oma kutsetegevuseks kasutatavate hoonete pealt kinnisvaramaksu tasumisest;
- 0,5% suurust registreerimismaksu ei tule tasuda sissemaksetelt põhikapitali ja selle suurendamiselt;
- keskused on vabastatud kinnipeetavast maksust. Sellest maksust on vabastatud ühest küljest keskuste makstud dividendid, intressid ja kasutustasud, välja arvatud teatud erandid, ja teisest küljest tulu, mida keskused on hoiustelt saanud;
- keskused tasuvad iga-aastast maksu summas 400 000 Belgia franki iga täisajaga töötaja pealt, mis ei või aga ületada 4 000 000 Belgia franki keskuse kohta.

IV. Asjaolud ja menetlus

A. Komisjoni otsusele eelnenud faktilised asjaolud

24. Komisjon kontrollis koordineerimiskeskuste maksustamiskorda esimest korda

1984. aastal. Ta asus 16. mai 1984. aasta otsuses seisukohale, et see kord ei kujuta endast riigiabi. Tegelikult rakendatud kord erines siiski komisjonile teatatud korrast. Komisjon algatas seetõttu 1985. aasta detsembris ametliku uurimismenetluse. Pärast seda, kui Belgia valitsus oli korda muutnud, leidis komisjon, et see ei sisalda enam riigiabi tunnuseid ja 9. märtsi 1987. aasta kirjas teatas komisjon sellele valitsusele menetluse lõpetamisest.

25. Seda hinnangut kinnitas ka konkurentsivoliniik Leon Brittan, kui ta vastas 24. septembril 1990 komisjoni nimel Euroopa Parlamendi saadiku Gijs de Vriesi kirjalikule küsimusele nr 1735/90.¹¹

11 — EÜT 1991, C 63, lk 37. Kirjalik küsimus sisaldas mitmeid küsimusi, mis olid sõnastatud järgmiselt:

„Vastavalt 1982. aasta „koordineerimiskeskuste põhimäärusele“ annab Belgia märkimisväärseid maksusoodustusi rahvusvahelisel tasandil tegutsevatele ettevõtetele. Praegu kohaldatakse neid sätteid 213 ettevõttele ja 54 uue koordineerimiskeskuse asutamist kavandatakse [...]“.

1. Kas vastab tõele, et analoogilised õigusnormid kehtivad Iirimaa, Luksemburgis ja Austrias?
2. Kas teised liikmesriigid peale Iirimaa ja Luksemburgi kavatsesid kehtestada samalaadseid õigusnorme?
3. Kas kõigist neist õigusnormidest, mis on liikmesriikide vahel oluline konkurentsitur, on komisjonile teatatud vastavalt [EÜ] artikli [88 lõikele 3]? Kas need õigusnormid on kooskõlas [EÜ] artiklitega [10] ja [87]?
4. Kas komisjon kavatses sellisel juhul kasutada oma pädevust panna „liikmesriikidele ette sobivad meetmeid, mis on vajalikud ühisturu järkjärguliseks arenguks või toimimiseks“ (EÜ artikli 88 lõige 1)?“

Konkurentsivoliniik vastas:

„Mittes liikmesriigis, nagu Prantsusmaal, Saksamaa Liitvabariigis, Luksemburgis, Madalmaades ja Ühendkuningriigis, kehtivad maksuseadused, mis puudutavad Euroopas asutatud rahvusvahelise kontserni peakontori maksustamist ja milles topeltmaksustamise vältimiseks määratakse eelkõige kindlammalised kindlaks maksustatava kasumi määr. Komisjon on seisukohal, et need maksusätted ei kuulu [EÜ] artiklite [87] ja [88] kohaldamisalasse.“

Belgia koordineerimiskeskuste kohaldatavate sätete osas tuleb märkida, et pärast Belgia valitsuse poolt komisjonile esimesel korral teatatud sätete muutmist on komisjon seisukohal, et praegu kehtivate sätete osas puuduvad vastuväited [EÜ] artikli [87] alusel.“

26. Pärast liikmesriikide maksukonkurentsi kohta toimunud uuringuid võttis majandus- ja rahandusministrite nõukogu vastu tegevusjuhendi ettevõtete maksustamise kohta.¹² Sellega loodi *ad hoc* töögrupp, mida kutsutakse tegevusjuhendi töögrupiks ja mille ülesanne on hinnata ühisturule kahjulike tagajärgedega siseriiklike maksumeetmeid.

27. Liikmesriikide sellise tegevuse tulemusel võttis komisjon endale kohustuse koostada suunised EÜ artiklite 87 ja 88 kohaldamiseks ettevõtete otsese maksustamisega seotud meetmete suhtes ja „jälgida, et riigiabi eeskirju kohaldatakse rangelt”. Komisjon võttis 11. novembril 1998 vastu teatise riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta ettevõtete otsese maksustamisega seotud meetmete suhtes.¹³ Selle teatise alusel hakkas komisjon uurima või uuesti uurima erinevates liikmesriikides kehtivaid maksustamiskordasid.

28. Selles raamistikus taotles komisjon 1999. aasta veebruaris Belgia ametiasutustelt teavet koordineerimiskeskustele kohaldatava korra kohta, mida tegevusjuhendi töögrupp oli nimetanud ühena neist 66 siseriiklikust

meetmest, mis võivad kahjustada ühisturu toimimist. Need ametiasutused vastasid 1999. aasta märtsis.

29. 2000. aasta juulis teavitasid komisjoni talitused neid ametiasutusi, et see kord näib endast kujutavat riigiabi. Nimetatud ametiasutustega määruse nr 659/1999 artikli 17 järge koostöömenetluse algatamise eesmärgil kutsus komisjon Belgia ametiasutusi üles esitama kuu aja jooksul oma märkused.

30. Majandus- ja rahandusministrite nõukogu meenutas oma 26. ja 27. novembril 2000. aasta kohtumisel, et kooskõlas tema 1. detsembri 1997. aasta resolutsiooniga tuleb kõik meetmed, mis võivad konkurentsi piirata seoses ettevõtjate otsese maksustamisega, tühistada enne 1. jaanuari 2003. Nõukogu võttis vastu Euroopa Liidu eesistuja ettepaneku, milles nähti ette, et ettevõtjatele, kellele kohaldatakse konkurentsi piirata võivat maksustamiskorda 31. detsembril 2000, lõpevad selle korra mõjud hiljemalt 31. detsembril 2005, olgu siis tegu määratud tähtajaks kehtestatud korraga või mitte. Samuti nähti ette, et konkreetset olukorda ja erilisi asjaolusid arvesse võttes võib tegevusjuhendi töögrupi ettekande järel pikendada teatavate konkurentsi piirata võivate maksustamiskordade mõjusid kauemaks kui 31. detsembrini 2005.¹⁴

12 — Nõukogu ja nõukogu juurde kogunenud liikmesriikide valitsuste 1. detsembri 1997. aasta resolutsioon, mis käsitleb tegevusjuhendit ettevõtete maksustamise kohta (EÜT 1998, C 2, lk 2).

13 — EÜT C 384, lk 3.

14 — Belgia Kuningriigi hagiavalduse lisa 17, lk 5 ja lisa 18, lk 7 ja 8.

31. Pärast Belgia ametiasutustega toimunud kirjavahetust pakkus komisjon 11. juuli 2001. aasta kirjas neile EÜ artikli 88 lõike 1 alusel välja mitmeid sobivaid meetmeid, et muuta koordineerimiskeskuste maksustamiskord ühisturuga kokkusobivaks. Komisjon teatas selles kirjas neile ametiasutustele, et enne nende meetmete vastuvõtmist volituse saanud keskustele võib varasemat korda kohaldada üleminekumeetmena kuni 31. detsembrini 2005.¹⁵

32. Kuna Belgia ametiasutused ei võtnud vastu komisjoni pakutud meetmeid, algatas komisjon ametliku uurimismenetluse 27. veebruari 2002. aasta kirjas edastatud otsusega, mis avaldati 20. juuni 2002. aasta Euroopa Ühenduste Teatajas.¹⁶ Muu hulgas palus komisjon Belgia Kuningriigil talle teatada volituse saanud koordineerimiskeskuste arvu kõnealuse kirja kuupäeva seisuga ja neist igäühe kohta viimase kehtiva volituse kuupäeva või volituse uuendamise kuupäeva. Ta kutsus samuti seda liikmesriiki ja kolmandaid huvitatud isikuid üles esitama oma märkused ja kõik vajalikud andmed, et kindlaks määrata, kas isikutel, kellele nimetatud korda kohaldati, on õiguspärane ootus, mis nõuaks üleminekumeetmete kehtestamist.¹⁷

15 — Belgia Kuningriigi hagiavalduse lisa 23 sisalduva komisjoni kirja punkt 33.

16 — EÜT C 147, lk 2.

17 — Ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse punktid 76 ja 77.

33. 16. mai 2002. aasta kirjas teavitasiid Belgia ametiasutused komisjoni uuest koordineerimiskeskuste maksustamiskorrast, mille komisjon registreeris uue abina viitenumbriga N 351/2002.

34. Majandus- ja rahandusministrite nõukogu otsustas 21. jaanuaril 2003 pikendada teatavate konkurentsi kahjustada võivate maksustamiskordade mõju kauemaks kui 2005. aasta. Nõukogu nägi Belgia koordineerimiskeskuste maksustamiskorra osas ette, et keskustele, kellele see kord kehtis 31. detsembril 2000, kohaldatakse seda korda kuni 31. detsembrini 2010.¹⁸

B. Komisjoni otsus

35. Komisjon võttis 17. veebruaril 2003 vastu vaidlustatud otsuse, millest Belgia Kuningriigile teatati samal päeval.

36. Vaidlustatud otsuses õigustas komisjon kõigepealt, miks ta luges koordineerimiskeskustele kohaldatavat korda olemasolevaks abiks ning millisel õiguslikul alusel põhines menetlus, mille ta läbi viis. Samas otsuses on

18 — Belgia Kuningriigi hagiavalduse lisa 29 punkt 10.

märgitud, et määruse nr 659/1999 artikli 1 punkt b võib olla käesolevas asjas õiguslikuks aluseks ja et igal juhul on komisjoni tegevuse õiguslikuks aluseks EÜ artiklid 87 ja 88.

37. 17. veebruari 2003. aasta otsuses on veel märgitud, et kui seda tuleks pidada 1984. ja 1987. aasta otsuste tühistamiseks või muutmiseks, täidab see otsus need tingimused, mis kehtivad komisjoni õiguse suhtes tühistada või muuta igat soodsat otsust, mis on ebaseaduslik.

38. Seejärel märkis komisjon viimati nimetatud otsuses, miks ta leidis, et koordineerimiskeskuste maksustamiskorra osaks olevad erinevad meetmed täidavad EÜ artikli 87 lõike 1 tingimused, ilma et neile kehtiks ükski sama artikli lõigetes 2 ja 3 märgitud eranditest.

39. Viimaseks analüüsis komisjon koordineerimiskeskuste õiguspärasust. Komisjon tunnustab õiguspärase ootuse olemasolu ja märgib, et õiguspärane ootus põhjendab seda, et komisjon lubas keskustel, kellel 31. detsembril 2000 oli kehtiv volitus, kasutada selle korra eeliseid kuni nende volituse lõppemiseni, kui see 17. veebruari 2003. aasta otsuse teatavakstegemise hetkel

veel kehtib, ja kõige kauem 31. detsembrini 2010. Komisjon täpsustab, et tema seisukoht tugineb allpool esitatud asjaoludele.

40. Komisjon selgitab, et Belgia ametiasutuste antav volitus kujutab endast etteantud tunnustust selle kohta, et volituse saanud keskus vastab kümne aasta jooksul tingimustele, mis on nõutavad kuninga dekreedis nr 187 sätestatud erandkorra kohaldamiseks, ilma et selle kohta oleks vaja esitada igal aastal tõendeid. Komisjon märgib siiski, et see volitus ei kujuta endast viimati nimetatud ametiasutuste kohustust volituse saanud keskuste ees säilitada selle korra alusel antud eelised kümme aastat. Komisjon märgib veel, et kuna ta on kohaldanud olemasoleva abi kontrollimise menetlust, ei saa tema otsusel olla tagasiulatavat jõudu, ja et tal tuleb tagada õiguskindlus ning kui vaja, sätestada üleminekuage, mille jooksul vaidlusaluse korra mõju lõppevad.

41. Komisjon leiab selles osas, et tal tuleb arvestada olulisi investeeringuid, mille on teinud koordineerimiskeskused ja kontsernid, millesse nad kuuluvad, seoses nende keskuste infrastruktuuride loomise ja arendamisega ning muudatustega organisatsiooni struktuuris, võrgustikus, töökorras ja kontserni tööjaotuses. Ta peab arvestama ka personali ja kinnisvaraettevõtete või finantseerimisasutuste suhtes võetud pikaajalisi kohustusi. Komisjon märgib, et isegi kui volitus ei kujuta endast kõnealuse maksustamiskorra jätkuva kehtimajäämise ega selle korra soodsa laadi tagatist, tunnustab komisjon, et keskuse loomine, teostatud investee-

ringud ning võetud kohustused on kõik tehtud mõistliku ja õiguspärase ootusega majanduslike tingimuste, sh maksustamiskorra teatud jätkuvusele. Sellest järeldas komisjon, et ta peab võimaldama neile, kellele see kord hetkel kehtib, üleminekupeerioidi nimetatud korra järkjärguliseks tühistamiseks.

maksustamiskord on kokkusobimatu ühisturuga ja et selle erinevate koostisosade kokkusobimatus tuleb kas tühistamise või muutmise teel lõpetada. Alates käesoleva otsuse teatamisest ei või seda korda või selle osasid kohaldada uutele abisaajatele ega pikendada kehtivaid volitusi uuendades. Komisjon märgib, et 2001. aastal volitatud keskustele ei kehti see kord enam alates 31. detsembrist 2002.

42. Komisjon lisab siiski põhjenduse 120, mis on sõnastatud järgmiselt:

„Arvestades, et volitused ei anna õigust korra jätkuvale kehtimajäämisele ega selle sätete soodsale laadile isegi volituse kehtivuse ajaks, leiab komisjon, et need volitused ei saa mingil juhul tekitada õigust, et pärast kehtiva volituse tähtaja lõppemist uuendatakse selle korra kohaldamist. Kuna volitused on sõnaselgelt kehtivad kümme aastat, siis ei saa tekkida õiguspärasest ootusest nende automaatselt uuendamisele, mis oleks tähendanud teoreetiliselt igavest volitust.”

122. Mis puudutab keskusi, millele see kord hetkel kehtib, siis tunnistab komisjon, et 1984. aasta otsus, millega kuninga dekreet nr 187 heaks kiideti, ning konkurentsivoliniiku vastus parlamendi küsimusele tekitasid nendes keskustes õiguspärase ootuse, et nimetatud kord ei riku riigiabi käsitlevaid asutamislepingu eeskirju.

43. Eespool esitatud põhjendustest teeb komisjon järgmised järeldused:

„121. Komisjon sedastab, et Belgias koordineerimiskeskustele kohaldatav

123. Arvestades lisaks olulisi investeeringuid, mis selle põhjal võidi teha, õigustavad abisaajate õiguspärane ootus ja õiguskindluse kaitse mõistliku tähtaja andmist, et tühistada juba volitatud keskuste suhtes selle korra mõju. Komisjon leiab, et see mõistlik tähtaeg lõpeb 31. detsembril 2010. Keskustele, mille volitus enne seda kuupäeva lõpeb,

ei saa pärast nende volituse lõppemist seda korda enam kohaldada. Volituse lõppemise järel ja igal juhul pärast 31. detsembrist 2010 on maksusoodustuste andmine või säilitamine ebaseaduslik.”

44. 17. veebruari 2003. aasta otsuse resolootiivosa oli esialgu sõnastatud järgmiselt:

„Artikkel 1

Maksustamiskord, mis Belgias kuninga dekreeidi nr 187 alusel volitatud koordineerimiskeskustele praegu kehtib, kujutab endast ühisturuga kokkusobimatut riigiabi.

Artikkel 2

Belgia peab tühistama artiklis 1 märgitud korra või muutma seda, et teha see kokkusobivaks ühisturuga.

Alates käesoleva otsuse teatamisest ei saa seda korda või selle osasid kohaldada uutele abisaajatele ega pikendada kehtivaid volitusi uuendades.

Enne 31. detsembrist 2000 volitatud keskustele võib selle korra mõju säilitada kuni sellel kuupäeval kehtiva individuaalse volituse lõppemiseni ja kõige kauem kuni 31. detsembrini 2010. Vastavalt teisele lõigule ei saa enne seda kuupäeva toimunud volituse uuendamise korral käesoleva otsuse esemeks olevat korda isegi ajutiselt kohaldada.

[...]”

45. Kuna komisjon leidis, et nimetatud otsuse artikli 2 kolmanda lõigu esimeses lauses esinevad sõnad „sellel kuupäeval” võivad põhjustada arusaamatusi, otsustas komisjon need sõnad asendada sõnadega „käesoleva otsuse teatamise kuupäeval”. Seetõttu koostas ta selle kohta 23. aprillil 2003 paranduse, millest teatati Belgia Kuningriigile 25. aprillil 2003.

46. Selle paranduse kohaselt on 17. veebruari 2003. aasta otsuse artikli 2 kolmas lõik sõnastatud järgmiselt:

„Enne 31. detsembrist 2000 volitatud keskustele võib selle korra mõjusid säilitada kuni

*käesoleva otsuse teatamise kuupäeval*¹⁹ kehtiva individuaalse volituse lõppemiseni ja kõige kauem kuni 31. detsembrini 2010. Vastavalt teisele lõigule ei saa enne seda kuupäeva toimunud volituse uuendamise korral käesoleva otsuse esemeks olevat korda isegi ajutiselt kohaldada.”

47. Arvestades seda parandust, tuleb 17. veebruari 2003. aasta otsuses sätestatud üleminekumeetmete sisu mõista järgmiselt, nagu on kohtumenetluse jooksul selles kokkuleppele jõudnud kõik pooled. Kõigi nende koordineerimiskeskuste volituse, kellel on kehtiv individuaalne volitus otsuse teatamise kuupäeval ehk 17. veebruaril 2003, võib jätta jõusse volituse kehtivuse lõppemiseni, kuid kõige kauem kuni 31. detsembrini 2010. Ühtegi volitust ei tohi siiski uuendada alates 17. veebruarist 2003.

C. Komisjoni otsuse suhtes algatatud kohtueelsed menetlused

48. Belgia Kuningriik esitas 25. aprillil 2003 tühistamishagi 17. veebruari 2003. aasta otsuse esialgse versiooni peale. Ühtlasi esitas ta taotluse selle otsuse täitmise peatamiseks.

49. Kui parandusest oli Belgia Kuningriigile 25. aprillil 2003 teatatud, esitas ta Euroopa Kohtule 9. mail 2003 uue hagi, milles ta esitas kaks uut väidet, tuginedes kodukorra artikli 42 lõikele 2, ning laiendas oma tühistamishagi komisjoni otsuse parandatud versioonile.

50. Forum 187 esitas 28. aprillil 2003 Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtule tühistamishagi komisjoni otsuse esialgse versiooni peale. Ka Forum 187 taotles selle otsuse täitmise peatamist. Ta koostas täiendava hagi komisjoni otsuse parandatud versiooni vastu 16. mail 2003.

51. Esimese Astme Kohus loobus 16. mai 2003. aasta määrusega oma pädevusest selle hagi ja ajutiste meetmete kohaldamise taotluse osas Euroopa Kohtu kasuks, kus need menetlused on vastavalt registreeritud numbrite C-217/03 ja C-217/03 R all.

52. 16. juunil 2003 esitas komisjon eraldi dokumendiga vastuvõetamatus vastuväite Forum 187 hagi vastu. Viimati nimetatud esitas oma märkused selle vastuväite peale 7. augustil 2003. 30. märtsi 2004. aasta määrusega liitis Euroopa Kohus vastuvõetamatus vastuväite põhiküsimusega.

19 — Kohtujuristi kursiiv paranduse rõhutamiseks.

53. Euroopa Kohtu president lahendas 26. juuni 2003. aasta määrusega Belgia valitsuse ja Forum 187 esitatud taotlused komisjoni otsuse täitmise peatamise kohta. Euroopa Kohtu president määras:

- „1. Peatada komisjoni 17. veebruari 2003. aasta otsuse K(2003) 564 (lõplik) abikava kohta, mida Belgia rakendas Belgias asutatud koordineerimiskeskuste suhtes, täitmine osas, milles sellega keelatakse Belgia Kuningriigil uuendada nimetatud otsuse teatamise hetkel kehtinud koordineerimiskeskuste volitusi.
2. Käesoleva määruse alusel toimuvate võimalike uuendamiste mõju ei tohi ulatuda kaugemale kuupäevast, mil tehakse otsus põhikohtuasjas.

[...]

54. Kohtuasjad C-182/03 ja C-217/03 liideti suulise menetluse ja kohtuotsuse huvides. Poolte seisukohad kuulati ära 14. septembri 2005. aasta kohtuistungil.

D. Komisjoni otsusele järgnenud faktilised asjaolud

55. Komisjon viis uurimise läbi koordineerimiskeskuste uue maksustamiskorra suhtes, millest Belgia Kuningriik teatas 16. mai 2002. aasta kirjas.

56. 23. aprilli 2003. aasta otsusega lubas komisjon selle uue korra osas, milles see nägi eelkõige ette koordineerimiskeskuste kümneks aastaks eelneva volitamise põhimõtte ja maksubaasi kindlaksmääramise lähtuvalt tegutsemisega seotud kuludest, kohaldades sobivat marginaalimäära. Kuna aga selle uue korraga nähti ette ka selliste keskuste maksuvabastus kinnipeetava maksu ja kapitalimaksu suhtes ning keskuste poolt „erandliku hinna tõttu või tasuta” saadud soodustuste maksustamata jätmine, algatas komisjon ametliku uurimismenetluse nende kolme meetme suhtes.

57. Pärast selle menetluse algatamist võttis Belgia Kuningriik kohustuse tühistada kõnealused maksuvabastused ja asendada need maksuvabastusmeetmetega, mis kehtiksid kõigile tema territooriumil asutatud ettevõtjatele. Belgia Kuningriik võttis ka kohustuse maksustada kõik koordineerimiskeskuste poolt erandliku hinna tõttu või tasuta saadud soodustused.

58. Komisjon leidis 8. septembri 2004. aasta otsuses, et arvestades neid kohustusi, ei kujuta uued koordineerimiskeskuste maksustamiskorra meetmed endast EÜ artikli 87 lõikega 1 hõlmatud riigiabi.²⁰

59. 14. septembri 2005. aasta kohtuistungil märkis Belgia Kuningriigi esindaja siiski seda, et Belgia ametiasutused ei ole saanud komisjoni talitustelt piisavaid täpsustusi selle uue korra rakendamiseks ja et sellest korrast lõpuks loobuti, millest komisjonile 28. veebruari 2005. aasta kirjas ka teatati. Esindaja selgitas veel, et Belgia Kuningriik otsustas üldkohaldatavate meetmete kasuks, mis võeti vastu 2005. aasta suvel.

60. Teiseks võttis Belgia Kuningriik meetmeid selliste koordineerimiskeskuste kasuks, kelle volituse kehtivus lõppes pärast 17. veebruari 2003. aasta otsust.

61. Lisaks teavitas Belgia rahandusminister 20. märtsi 2003. aasta kirjas kooskõlas EÜ artikli 88 lõikega 3 komisjoni oma kavatsusest kohaldada kuni 31. detsembrini

2005 koordineerimiskeskuste korras sätestatuga identseid maksusoodustusi neile keskustele, kelle volitus lõppes 17. veebruari 2003 ja 31. detsembri 2005 vahel.

62. Belgia Kuningriik taotles ka nõukogult sama päeva kirjas, et need meetmed tunnistataks ühisturuga kokkusobivaks vastavalt EÜ artikli 88 lõike 2 kolmandale lõigule.

63. Komisjoni president vastas Belgia rahandusministrile 25. aprilli 2003. aasta kirjas, et 17. veebruari 2003. aasta otsus on täidetav, et Belgia ei võinud selle kohaldamist edasi lükata ja et kuna kõnealuses otsuses oli sõnaselgelt käsitletud vaidlusalusest maksustamiskorrast tulenevate soodustuste andmist või uuendamist, ei saa 20. märtsi 2003. aasta kirja lugeda EÜ artikli 88 lõike 3 tähenduses uuest abist teatamiseks.

64. Belgia Kuningriik teatas 26. mai 2003. aasta kirjas komisjonile uuesti oma kavatsusest, mida ta oli väljendanud 20. märtsi 2003. aasta kirjas. Belgia Kuningriik taotles nõukogult sama päeva kirjas uuesti, et need kavandatud meetmed tunnistataks ühisturuga kokkusobivaks vastavalt EÜ artikli 88 lõike 2 kolmandale lõigule.

20 — Otsus 2005/378/EÜ abiprogrammi kohta, mida Belgia kavatses rakendada koordineerimiskeskuste suhtes (ELT 2005, L 125, lk 10).

65. Majandus- ja rahandusministrite nõukogu andis 3. juuni 2003. aasta kohtumisel sellele taotlusele põhimõttelisest nõusoleku ja tegi alaliste esindajate komiteele ülesandeks võtta kõik vajalikud meetmed, et nõukogu saaks kavatsetava otsuse võimalikult ruttu vastu võtta ja seda hiljemalt enne 2003. aasta juuni lõppu.

66. Komisjon kinnitas 17. juuli 2003. aasta kirjas vastuseks Belgia Kuningriigi 26. mai 2003. aasta kirjas esitatud teatele oma 25. aprillil 2003 antud vastust, piiramata 26. juuni 2003. aasta määrust ajutiste meetmete kohaldamise kohta.

E. Nõukogu otsus

67. Nõukogu tuletab 16. juuli 2003. aasta otsuses meelde õiguslikku ja faktilist konteksti, milles Belgia Kuningriik palus tal lubada kavandatud meetmeid nende koordineerimiskeskuste osas, kelle volitus lõppes 17. veebruari 2003. aasta ja 31. detsembri 2005. aasta vahel.

68. Nõukogu selgitab seejärel, et komisjon oli 1987. ja 1990. aastal leidnud, et kuninga dekreediga nr 187 kehtestatud koordineerimiskeskuste maksustamiskorra osas ei ole vastuväiteid. Nõukogu täpsustab olukorda, mis viis selleni, et komisjon viis läbi selle korra uue uurimise, ja kirjeldab 17. veebruari 2003. aasta otsuse sisu. Nõukogu märgib

veel, et 26. ja 27. novembri 2000. aasta kohtumisel kiideti heaks järeldused, mille kohaselt ettevõtjatele, kellele kohaldatakse konkurentsi piirata võivat maksustamiskorda 31. detsembril 2000, võidakse jätkata selle kohaldamist 31. detsembrini 2005, ja jättis endale võimaluse anda pikendus, mis ületab selle kuupäeva, et arvestada erilisi asjaolusid.

69. Seejärel selgitab nõukogu, et Belgia Kuningriigi taotluses nimetatud keskustele on antud ajutine volitus, mis oli kuninga dekreedil nr 187 alusel pikendatav, et ilma kavandatud meetmeteta peaksid need kesksed oma tegevuse Belgias lõpetama ja et sellel tegevuse lõppemisel oleksid sellele liikmesriigile väga negatiivsed majanduslikud ja sotsiaalsed tagajärjed.

70. Nõukogu mainib veel, et komisjon on otsuses sätestanud, et koordineerimiskeskuste maksustamiskorra mõju võib säilitada pärast 31. detsembrit 2005 ja et komisjoni muud otsused annavad liikmesriikide konkureerivatele maksustamiskordadele kuni 31. detsembrini 2010 kestvaid tähtaegu, mistõttu Belgia Kuningriigi kavandatud eriliste meetmete kohaldamine ei tohiks esile kutsuda konkurentsimoonutusi, mis oleksid oodatud kasu suhtes ebaproportsionaalsed.

71. Nõukogu järeldab sellest, et on tõesti olemas erandlikke asjaolusid, mis õigustavad Belgia Kuningriigi taotluse rahuldamist, et kohaldada kavandatud maksustamismeetmeid koordineerimiskeskuste suhtes, mis on 31. detsembril 2000 volitatud kuni 31. detsembrini 2005 ja kelle volitus lõppeb 17. veebruari 2003 ja 31. detsembri 2005 vahel.

vat maksubaasi; see alternatiivne maksubaas sisaldab keskuste poolt erandliku hinna tõttu või tasuta saadud soodustusi ja summasid, mis ei kuulu mahaarvamisele,

72. Neil asjaoludel otsustas nõukogu:

- erilise aastamaksu kohaldamine summas 10 000 eurot iga töötaja kohta ülempiiriga 100 000 eurot,

„Artikkel 1

Ühisturuga kokkusobivaks peetakse abi, mida Belgia kavatses anda 31. detsembrini 2005 ettevõtjatele, kellel oli 31. detsembril 2000 volitus tegutseda koordineerimiskeskusena 30. detsembri 1982. aasta kuninga dekreedil nr 187 alusel ja kelle volitus lõppeb 17. veebruari 2003 ja 31. detsembri 2005 vahel, ning mis erandina üldistest maksusätetest hõlmab järgmist:

- kinnisvaramaksust (*précompte immobilier*) selliste hoonete vabastamine, mida keskused omavad ja mida nad kasutavad oma majandustegevuses,
- keskuste makstavate dividendide, intresside ja kasutustasude vabastamine kinnipeetavast maksust (*précompte mobilier*), välja arvatud intresside osas, kui saaja on füüsiliste või juriidiliste isikute maksu kohustuslane,

- ettevõtte tulumaksu tavapärase määra kohaldamine teoreetilise maksubaasi suhtes, mis vastab muutuvale protsendile teatud tegevuskuludest (nn *cost plus* meetod). Alternatiivset maksubaasi siiski kohaldatakse, kui see ületab nn *cost plus* meetodi kohaldamisest tulene-

- kinnipeetavast maksust sellise tulu vabastamine, mille keskused saavad hoiuselt,

— 0,5% suurusest registreerimismaksust vabastamine sisse maksetelt põhikapitali ja selle suurendamiselt.

tud abi saanutele summad, et hüvitada nimetatud otsuse alusel kohustuslikud tagasimaksud.²²

[...]"

76. Pooled on väljendanud 14. septembri 2005. aasta kohtuistungil oma seisukohti selle kohtuotsuse tagajärgede kohta käesoleva menetluse raames.

F. Kohtumenetlus nõukogu otsuse suhtes

73. Komisjon esitas Euroopa Kohtule 24. septembril 2003 hagi, milles ta taotleb nõukogu otsuse tühistamist.

74. Nõukogu esitas oma vastuse 16. detsembril 2003, komisjon oma repliigi 27. veebruaril 2004 ja nõukogu oma vasturepliigi 18. mail 2004.

75. Pärast kirjaliku menetluse lõppemist tegi Euroopa Kohus 29. juunil 2004 otsuse kohtuasjas komisjon vs. nõukogu,²¹ milles ta otsustas, et nõukogul ei olnud enam EÜ artikli 88 lõike 2 kolmanda lõigu alusel pädevust määrata komisjoni varasema otsusega ühisturuga kokkusobimatuks tunnista-

V. Hagide läbivaatamine

77. Kõigepealt vaatan läbi nõukogu otsuse peale esitatud komisjoni hagi.

A. Nõukogu otsuse peale esitatud hagi (kohtuasi C-399/03)

1. Poolte nõuded ja väited

78. Komisjon taotleb nõukogu otsuse tühistamist ning kohtukulude väljamõistmist nõukogult.

21 — Kohtuasi C-110/02 (EKL 2004, lk I-6333).

22 — Punkt 47.

79. Komisjon esitab oma hagi toetuseks neli väidet, mis tulenevad vastavalt nõukogu pädevuse puudumisest, võimu kuritarvitamisest ja menetlusnormide rikkumisest, asutamislepingu ja ühenduse õiguse üldpõhimõtete rikkumisest ning, teise võimalusena, ilmsest kaalutusveast ja võimu kuritarvitamisest erandlike asjaolude olemasolu osas.

80. Komisjon väidab, et esimene väide on põhjendatud eespool viidatud kohtuotsuse komisjon vs. nõukogu põhjal. Ta selgitab, et nõukogu otsus on suunatud vaidlusaluse maksustamiskorra mõju säilitamisele, mis on tunnistanud ühisturuga kokkusobimatuks, ja et otsus ei puuduta uut abikava või individuaalseid meetmeid, nagu väidab nõukogu.

81. Komisjon väidab ka seda, et ajaliselt ei olnud nõukogul enam pädevust 16. juuli 2003. aasta otsuse vastuvõtmiseks, sest EÜ artikli 88 lõige 2 annab talle kolmekuulise tähtaja oma seisukoha esitamiseks, ja kuupäevaks, kui Belgia Kuningriik on teatanud nõukogule kõnealusest abist, tuleb määrata 20. märts 2003.

82. Nõukogu taotleb esimese võimalusena jätta hagi rahuldamata ja teise võimalusena säilitada tema otsuse mõju kuni Euroopa

Kohtu poolt kohtuotsuse tegemise kuupäevani. Samuti taotleb ta kohtukulude väljamõistmist komisjonilt.

83. Nõukogu väidab, et eespool viidatud kohtuotsuses komisjon vs. nõukogu esitatud lahendus ei ole käesolevas asjas kasutatav, kuna selles annab nõukogu heakskiidu uue abi kehtestamiseks, mis on erinev sellest, mis ette nähtud komisjoni otsuses.

84. Nõukogu sõnul ei takista see, et abikava on tunnistanud ühisturuga kokkusobimatuks, kõnealusel liikmesriigil uue abi andmist ettevõtjatele, kellele oleks võinud kohaldada varasemat abikava, nagu on määruses nr 659/1999 sõnaselgelt ka sätestatud.

85. Nõukogu väidab, et tema otsuses heakskiidetud abi erineb komisjoni poolt ühisturuga kokkusobimatuks tunnistanud koordineerimiskeskuste maksustamiskorrast järgmistel põhjustel: esiteks on see vormiliselt kehtestatud erinevate õigusnormidega; teiseks, vastupidi sellele maksustamiskorrale antakse seda piiratud arvule ettevõtjatele, kes kõik on määratletavad, s.o umbes 30 koordineerimiskeskusele, kelle volitused lõppevad 17. veebruari 2003 ja 31. detsembrini 2005 vahel; kolmandaks on tema otsuse mõju ajaliselt piiratud 31. detsembrini 2005.

86. Nõukogu väidab, et asjaolu, et komisjon on tunnistanud koordineerimiskeskuste maksustamiskorra ühisturuga kokkusobimatuks, ei takista Belgia Kuningriigil anda teatud keskustele maksusoodustusi, mis on võrreldavad varasemas korras sätestatutega.

87. Seejärel märgib nõukogu, et selle otsuse eesmärk ei ole komisjoni otsuse mõju olematuks muuta. Kuna komisjon on tunnistanud, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord kujutab endast nüüdsest riigiabi, on nõukogul ja komisjonil õigus heaks kiita abimeetmeid, kui nad leiavad, et asjaolud seda õigustavad.

88. Viimaseks, seoses ajavahemikuga, mis jääb Belgia Kuningriigi poolt avalduse esitamise ja 16. juuli 2003. aasta otsuse vastuvõtmise vahele, märgib nõukogu, et Euroopa Liidu juures tegutseva Belgia Kuningriigi alalise esindaja 20. märtsi 2003. aasta kiri on üksnes ettevalmistav dokument, mille eesmärk on lihtsustada tõlkimist, et kavatsetud meetmete üle saaks arutleda. Belgia Kuningriigi avaldus esitati talle seega alles 26. mail 2003.

2. Hinnang

89. Kui arvestada eespool viidatud kohtuotsuses komisjon *vs.* nõukogu, mis on täiskogu

otsus, Euroopa Kohtu kinnitatud seisukohta nõukogu ja komisjoni vahelise pädevuse jaotamise osas riigiabi valdkonnas, olen arvamusel, et väide nõukogu pädevuse puudumise kohta 16. juuli 2003. aasta otsuse osas on põhjendatud.

90. Oma analüüsi toetuseks alustan selles kohtuotsuses esitatud faktiliste asjaolude ja Euroopa Kohtu põhjenduste meeldetuletamisega.

91. Portugali Vabariik kehtestas 1994. ja 1999. aastal mitmesuguseid abikavasid põllumajandusettevõtjate kasuks laenude, laenude tagasimaksmiseks antavate moratooriumide ja intressitoetuste vormis. Komisjon tunnistas need abikavad tervikuna või osaliselt ühisturuga kokkusobimatuks ja andis korralduse, et abisaajad maksaksid toetused tagasi koos võlguolevalt summalt arvestatud intressiga.

92. Pärast komisjoni otsust palus Portugali valitsus nõukogul EÜ artikli 88 lõike 2 kolmanda lõigu alusel lubada tal anda abi saadud toetusi tagastama kohustatud Portugali seakasvatajatele võlguolevate summadega võrdväärses summas.

93. Nõukogu rahuldab selle taotluse.²³ Ta selgitas, et Portugali Vabariigi antud abi tagasimaksmine ohustab paljude abisaajate majanduslikku elujõulisust ja sellel võivad olla selle liikmesriigi teatud piirkondades äärmiselt kahjulikud sotsiaalsed tagajärjed.²⁴ Ta järeldeb sellest, et esinevad erandlikud asjaolud EÜ artikli 88 lõike 2 kolmanda lõigu tähenduses, mis õigustavad kavandatava meetme lubamist.

94. Komisjon esitas Euroopa Kohtule selle otsuse peale tühistamishagi, milles ta eelkõige tugines väitele, et nõukogul puudus pädevus selle otsuse tegemiseks.

95. Euroopa Kohus esitas selle väite hindamisel kaheosalise arutluskäigu. Esiteks täpsustas Euroopa Kohus, milline tähendus on EÜ artikli 88 lõike 2 kolmandal lõigul, mis määratleb nõukogu pädevuse riigiabi valdkonnas. Euroopa Kohus märkis, et see säte tähendab erandit, sest EÜ artiklid 87 ja 88 jätavad komisjonile keskse rolli abi võimaliku kokkusobimatuse tunnistamiseks.

96. Euroopa Kohus järeldeb ka EÜ artikli 88 lõike 2 kolmanda ja neljanda lõigu sisust, et kui asjaomane liikmesriik ei ole esitanud nõukogule avaldust enne seda, kui komisjon tunnistab abi ühisturuga kokkusobimatuks, ei ole nõukogul enam õigust kasutada talle kolmanda lõiguga antud erandlikku pädevust, et tunnistada abi ühisturuga kokkusobivaks.²⁵

97. Ta lisas, et see tõlgendus, mille kohaselt saab ära hoida sama riigiabi kohta käivad komisjoni ja nõukogu järjestikused vastandlikud otsused, aitab kaasa õiguskindlusele.

98. Teiseks leidis Euroopa Kohus, et nõukogu pädevusele kehtestatud piirang tähendab, et nõukogu ei ole pädev otsustama ka abimeetme üle, mille eesmärk on eraldada komisjoni otsusega ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud ebaseadusliku abi saajatele rahasumma, et hüvitada tagasimakseid, mida nad peavad nimetatud otsuse kohaselt tegema.

99. Euroopa Kohus selgitas, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ebaseaduslikult antud riigiabi kõrvaldamine tmise teel

23 — Nõukogu 21. jaanuari 2002. aasta otsus 2002/114/EÜ, millega lubatakse Portugali Vabariigil anda abi 1994. ja 1998. aasta meetmete kaudu abi saanud Portugali seakasvatajatele (EÜT L 43, lk 18).

24 — Otsuse 2002/114/EÜ põhjendus 13.

25 — Eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. nõukogu (punkt 33).

loogiline järelem sellise abi ebaseaduslikkuse tuvastamisele, sest abi andnud liikmesriigi kohustusega lõpetada komisjoni poolt ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud abi andmine püütakse taastada varasem olukord ja see tulemus saavutatakse juhul, kui abisaajad tagastavad kõnealused toetused koos võimalike lisanduvate intressidega.

tud ebaseaduslikku abi saanute tagasimakset, mida viimased on komisjoni otsuse alusel kohustatud tegema.²⁶

100. Euroopa Kohus järeldas sellest, et kui möönda, et liikmesriik võib anda varem komisjoni otsusega ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud ebaseadusliku abi saajatele uut abi ebaseadusliku abi suuruses summas, mis püüab neutraliseerida komisjoni otsusega abisaajatele kohustuslikuks tehtud tagasimaksmisest tulenevaid tagajärgi, ohustab see ilmselgelt EÜ artiklite 87 ja 88 alusel vastuvõetud komisjoni otsuste mõjusust.

102. Nende sätete kohaldamine käesolevale kohtuvaidlusele viib järeldusele, et nõukogu ei olnud õigustatud 16. juuli 2003. aasta otsust tegema.

101. Euroopa Kohus leidis, et nii nagu nõukogu ei või abi ühisturuga kokkusobimatuks tunnistava komisjoni otsuse mõjusust takistada sellega, et tunnistab ise abi ühisturuga kokkusobivaks, ei või nõukogu sellise otsuse mõjusust takistada ka sellega, et tunnistab EÜ artikli 88 lõike 2 kolmanda lõigu alusel ühisturuga kokkusobivaks abi, mille eesmärk on hüvitada komisjoni otsusega ühisturuga kokkusobimatuks tunnista-

103. Belgia Kuningriik tegi nõukogule avalduse EÜ artikli 88 lõike 2 kolmanda lõigu alusel alles pärast 17. veebruari 2003. aasta otsuse vastuvõtmist. Järelikult ei ole eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* nõukogu²⁷ kohaselt nõukogul enam õigust kasutada talle selle sättega antud erandlikku pädevust, et tunnistada ühisturuga kokkusobivaks riiklik abikava, mille komisjon on tunnistanud selles otsuses kokkusobimatuks. Samamoodi ei või sama kohtuotsuse kohaselt nõukogu takistada komisjoni otsuse mõjusust.

104. Vastupidi sellele, mida väidab nõukogu, olen seisukohal, et 16. juuli 2003. aasta otsuse vastuvõtmisel rikkus nõukogu neid kahte eeskirja.

26 — Eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* nõukogu (punktid 44 ja 45).

27 — Punkt 33.

105. Nõukogu otsuse artiklis 1 kirjeldatud meetmete võrdlemisest Belgia Kuningriigi 28. märtsi ja 26. mai 2003. aasta kirjades kirjeldatud meetmetega nähtub, et neil meetmetel on sama sisu nagu komisjoni otsuse esemeks olevatel koordineerimiskeskuste maksustamiskorra meetmetel. Nõukogu heakskiidetud meetmed seisnevad nimelt sama meetodi kohaldamises maksustatava kasumi kindlaksmääramisel, millega kaasneb töötajate arvu põhjal makstav sama maks, mis on sätestatud koordineerimiskeskuste maksustamiskorras. Need meetmed kordavad ka samu vabastusi kinnipeetavast maksust, kinnisvaramaksust ja kapitalimak-
sust.

106. Seejärel tuleb sedastada, et nõukogu otsuses ette nähtud meetmed on heaks kiidetud nende koordineerimiskeskuste kasuks, kellele kohaldati ühisturuga kokkusobimatuks tunnistanud maksustamiskorda 31. detsembril 2000 ning kellele antud volitus lõppes 17. veebruari 2003 ja 31. detsembri 2005 vahel. Need meetmed on seega heaks kiidetud selliste äriühingute kasuks, kellele kohaldati abikava, mille komisjoni otsus tunnistas ühisturuga kokkusobimatuks, ja kelle osas ei tohtinud abikava selle otsuse kohaselt pikendada.

107. Viimaseks nähtub nõukogu otsuse põhjendusest selgelt, et selle eesmärk oli leevendada komisjoni otsuse mõju nende koordi-

neerimiskeskuste osas, kelle volitused lõppesid 17. veebruari 2003 ja 31. detsembri 2005 vahel.²⁸

108. Andes niiviisi Belgia Kuningriigile loa kohaldada nende koordineerimiskeskuste suhtes, kelle volitus lõppeb 17. veebruari 2003 ja 31. detsembri 2005 vahel, samasugust maksustamist nagu maksustamiskorras, mille komisjon tunnistas oma 17. veebruari 2003 otsuses ühisturuga kokkusobimatuks, selleks et leevendada nende keskuste osas selle korra võimaliku pikendamise kohaldamata jätmist, otsustas nõukogu sellise korra kokkusobivuse üle, mille kohta komisjon on juba otsuse teinud, ja üritas nende keskuste osas muuta selle otsuse mõju olematuks.

109. Ükski nõukogu esitatud argumentidest ei näi minu arvates muutvat küsitavaks seda seisukohta. See, et nõukogu heakskiidetud meetmed põhinevad vormiliselt Belgia Kuningriigi vastuvõetud uutel õigusnormidel, mitte kuninga otsusega nr 187 kehtestatud maksustamiskorra mõjude pikendamistaotlusel, ei õigusta nende pidamist erinevateks meetmeteks. Nõukogu ja komisjoni vahelise pädevuse jaotusest, mille Euroopa

28 — Seda hinnangut kinnitavad ka põhjendused, mille on esitanud Belgia Kuningriigi alaline esindaja Euroopa Liidu juures kõnealuse meetme heakskiitmise taotluse toetuseks nõukogule adresseeritud 28. märtsi ja 20. mai 2003. aasta kirjades. Neis kirjades märgib ta, et Belgia valitsus on seisukohal, et komisjoni otsus rikkus nende keskuste õiguspärasest ootust osas, milles ei lubatud nende volituste uuendamist, ja et ta kavatses jätkata maksustamiskorra kohaldamist koordineerimiskeskuste suhtes kuni 31. detsembrini 2005.

Kohus on kinnitanud eespool viidatud kohtuotsuses komisjon *vs.* nõukogu, võiks hõlpsalt kõrvale hoida ja otsus ühisturuga kokkusobimatuse kohta kaotaks oma kasuliku mõju, kui piisaks sellest, et asjaomane liikmesriik võtab uutes õigusnormides vastu sätteid, mis on identsed ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud abikava sätetega, ja esitab need nõukogule.

kaasa õiguskindlusele, et ära hoida sama riigiabi kohta käivad nende institutsioonide järjestikused vastandlikud otsused.²⁹ Kui komisjon on abi ühisturuga kokkusobimatuks tunnistanud, võivad liikmesriik ja abisaajad selle otsuse vaidlustada otseselt või kaudselt ühenduse kohtus ja siseriiklikus kohtus kättesaadavate õiguskaitsevahendite raames. Õiguskindlus eeldab ka seda, et kui komisjoni otsus on lõplik, ei või seda nõukogu otsusega tühistada. Küsimus on ka võimaliku vastuolu vältimises nõukogu otsuse ja komisjoni varasema otsuse kohta tehtud ühenduse kohtu otsuse vahel.

110. Arvestades eespool viidatud kohtuotsust komisjon *vs.* nõukogu, tuleb tähelepanu pöörata komisjoni ja seejärel nõukogu otsuste esemeks olevate meetmete mõjudele selleks, et kindlaks teha, kas viimati nimetatu on tegutsenud EÜ artikli 88 lõike 2 kolmandas lõigus antud pädevuse raames.

111. Ka argumendid, mille kohaselt nõukogu otsus puudutab vaid täpset arvu ja kindlaksmääratud ettevõtjaid ning sellel on ajaliselt piiratud mõju, ei võimalda järeldada, et nõukogul on õigus kiita kõnealused meetmed heaks EÜ artikli 88 lõike 2 kolmanda lõigu alusel.

112. Nagu nähtub eespool viidatud kohtuotsuse komisjon *vs.* nõukogu põhjendustest, on riigiabi valdkonnas nõukogu ja komisjoni vahelise pädevuse jaotuse eesmärk aidata

113. Arvestades neid eesmärke, on otsustav kriteerium see, kas nõukogu otsus on vastuolus komisjoni otsusega või muudab selle mõju olematuks. Seega on ebaoluline, kas nõukogu otsus puudutab väiksemat ettevõtjate arvu kui komisjoni otsus või on heakskiidetud meetmetel lühem kestus kui komisjoni poolt ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud maksustamiskorral. Käesolevas asjas piisab sedastamisest, et komisjoni otsuse artikkel 2 sätestab, et alates otsuse teatavaks-tegemisest ei saa kõnealuse abisüsteemiga antud soodustusi pikendada kehtivate volituste uuendamise teel (teine lõik) ning et kui volitused lõpevad enne 31. detsembrist 2010,

29 — Punkt 35.

ei saa selle abisüsteemiga kaasnevaid soodustusi ka isegi ajutiselt enam kohaldada (kolmas lõik).

114. Sellest järeldub, et nõukogul ei olnud enam pädevust lubada Belgia Kuningriigil kohaldada nende keskuste suhtes samasugust maksustamisviisi nagu see, mille komisjon oli juba ühisturuga kokkusobimatuks tunnistanud. Seetõttu olen seisukohal, et komisjoni esimene väide selle kohta, et nõukogul puudus pädevus 16. juuli 2003. aasta otsuse vastuvõtmiseks, on põhjendatud ja järelikult tuleb see otsus tühistada.

115. Eespool esitatust tulenevalt teen Euroopa Kohtule seetõttu ettepaneku nõukogu otsuse tühistamiseks, ilma et oleks vaja analüüsida komisjoni teisi väiteid, mille ta on oma hagi toetuseks esitanud. Kuna kohtuotsus tehakse nõukogu kahjuks, tuleb kohtukulud välja mõista nõukogult.

116. Nõukogu taotleb, et kui tema 16. juuli 2003. aasta otsus tühistatakse, kehtiks selle mõju kuni Euroopa Kohtu poolt kohtuotsuse tegemise kuupäevani.

117. Mina ei usu, et selle taotlusega saaks nõustuda järgmistel põhjustel. EÜ artiklis 88 sätestatud pädevuse jaotamise eesmärk riigibi valdkonnas, nagu eespool on esitatud, ei

ole vältida võimalikke vastuolusid mitte üksnes komisjoni ja nõukogu vahel sama siseriikliku meetme osas, vaid ka nõukogu ja ühenduse kohtu vahel siis, kui viimati nimetatute otsuse komisjoni otsuse peale esitatud tühistamishagi kohta.

118. Käesolevas asjas on esitatud 17. veebruari 2003. aasta otsuse peale kaks tühistamishagi, millest ühe on esitanud Belgia Kuningriik ja teise Forum 187. Kõnealuse liikmesriigi esitatud hagi taotletakse viimati nimetatud otsuse tühistamist osas, milles see keelab uuendada volitusi, mis lõppevad alates 17. veebruarist 2003. Lisaks on teada, et Belgia Kuningriik ja Forum 187 on saavutanud 26. juuni 2003. aasta ajutiste meetmete kohaldamise määruse alusel komisjoni otsuse täitmise peatamise osas, milles see keelab volituste uuendamise alates sellest kuupäevast. Sellest järeldub, et kõnealuse määruse kohaselt võib Belgia Kuningriik uuendada volitust neil keskustel, kelle volitus lõppeb pärast 17. veebruari 2003. Viimati nimetatud määrus tekitab seega nõukogu otsusega sarnast mõju, sest nagu eespool on esitatud, on viimati nimetatud otsuses ette nähtud maksustamismeetmed samased koordineerimiskeskuste maksustamiskorras ette nähtud meetmetega.

119. Arvestades neid asjaolusid, ei oma tähtsust nõukogu taotlus tema otsuse mõju säilitamise kohta kuni Euroopa Kohtu tehtava otsuseni, kui Euroopa Kohus rahuldab

Belgia Kuningriigi ja Forum 187 esitatud hagit.

120. Kui Euroopa Kohus jätab need hagit seevastu rahuldamata ja muudab olematuks ajutiste meetmete kohaldamise määruse mõju, oleks vastuoluline ja vastuolus EÜ artiklis 88 kehtestatud pädevuse jaotusega näha ette, et nõukogu otsuse mõjud kestavad Euroopa Kohtu otsuse tegemiseni. Kuna seda kohtuotsust ei tehta enne 31. detsembrist 2005, oleks sellise lahenduse tagajärg nõukogu otsuse tühistamiselt kogu mõju äravõtmine.

122. Belgia Kuningriigi hagit taotletakse komisjoni otsuse artikli 2 teise ja kolmanda lõigu tühistamist osas, milles on sätestatud, et „[a]lates käesoleva otsuse teatamisest ei saa seda korda või selle osasid [...] pikendada kehtivaid volitusi uuendades” ja et „[t]eise lõiguga kooskõlas ei saa enne [31. detsembrist 2010] toimunud volituse uuendamise korral käesoleva otsuse esemeks olevat korda isegi ajutiselt kohaldada”.³⁰

123. See liikmesriik taotleb ka, et komisjonilt mõistetakse välja kohtukulud, sh ajutiste meetmete kohaldamise menetlusega seotud kohtukulud.

B. Komisjoni otsuse peale esitatud hagit (liidetud kohtuasjad C-182/03 ja C-217/03)

1. Poolte nõuded

a) Kohtuasi C-182/03: Belgia vs. komisjon

121. Belgia Kuningriik taotleb komisjoni otsuse tühistamist osas, milles see ei võimalda isegi ajutiselt uuendada nende „koordineerimiskeskuste” staatust, kellel see oli 31. detsembril 2000.

124. 23. aprilli 2003. aasta paranduse tulemusel esitas Belgia Kuningriik 9. mai 2003. aasta dokumendis kaks uut väidet selle paranduse kohta. Esimene neist puudutab õiguskindluse põhimõtte rikkumist tõlgendamisraskuste tõttu, mida põhjustas selle liikmesriigi sõnul endiselt 17. veebruari 2003. aasta otsuse artikli 2 kolmanda lõigu uus sõnastus, mis nähtub sellest parandusest. Lähtudes komisjoni poolt oma vastuses esitatud selgitustest selle artikli tähenduse ja selles artiklis sätestatud üleminekumeet-

30 — Belgia Kuningriigi hagit (punkt 18).

mete ulatuse kohta, loobus Belgia Kuningriik siiski sõnaselgelt sellest uuest väitest oma repliigis.³¹ Seda väidet ei tule seetõttu analüüsida.

125. Uutest väidetest teine seab kahtluse alla tingimused, milles selline parandus vastu võeti. Selles väites märkis Belgia Kuningriik tõsisemaid kahtlusi selle paranduse vastuvõtmismenetluse seaduslikkuse kohta. Ta selgitas veel, et ta jätab endale õiguse vaidlustada selle kehtivuse. Ta väitis, et komisjonil tuleb täpsustada, millise otsustusmenetluse kohaselt see parandus tehti, ja esitada tõendeid selle kohta, et see on olenevalt asjast lisatud komisjoni töökorra artiklis 18 sätestatud kokkuvõttele või päevakokkuvõttele.³² See liikmesriik selgitas, et selle tegemata jätmisel tuleb Euroopa Kohtul otsustada oma määrusega vajalikud menetlustoimingud vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artiklile 45, säilitades seejuures hageja õigused.

126. Komisjon selgitas oma vastuses, et 23. aprilli 2003. aasta parandus kinnitati samade ametlike pitseritega nagu 17. veebruari 2003. aasta otsuse esialgne versioon. Ta väitis veel, et see parandus võeti vastu suulises menetluses kolleegiumi 23. aprilli

2003. aasta koosolekul menetlusnorme rangelt järgides.

127. Sedastan, et Belgia Kuningriik ei ole oma täiendavas hagiavalduses kõnealuse paranduse tühistamist taotlenud, vaid jätnud endale lihtsalt õiguse selle kehtivus hiljem vaidlustada. Seega ei ole ta esitanud Euroopa Kohtule õiget hagiavaldust kodukorra artikli 38 tähenduses.

128. Märgin veel, et Belgia Kuningriik ei ole esitanud ühtegi sellist tõendit, millest saaks järeldada, et see parandus oleks vastu võetud selle institutsiooni töökorda rikkudes ja et olulisi menetlusnorme oleks rikutud. Ainus Belgia Kuningriigi selle kohta esitatud asjaolu on seotud sellega, et tegemist on parandusega. Komisjoni selgitustest nähtub, et selle dokumendi puhul on siiski järgitud sama vastuvõtmismenetlust nagu 17. veebruari 2003. aasta otsuse esialgse versiooni puhul.³³ Seda argumenti toetab asjaolu, et komisjoni 23. aprilli 2003. aasta kiri ja 17. veebruari 2003. aasta otsuse parandusversioon on kinnitatud samade pitseritega nagu selle esialgne versioon. Tundub, et see liikmesriik ei ole lõpuks oma repliigis ega suulises menetluses enam vaidlustanud selle paranduse vastuvõtmisel järgitud menetluse seaduslikkust.

31 — Punktid 45 ja 46.

32 — EÜT 2000, L 308, lk 26; ELT eriväljaanne 01/03, lk 213.

33 — Vt selle kohta 15. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-137/92 P: komisjon vs. BASF jt (EKL 1994, lk I-2555, punkt 68).

129. Seega olen arvamusel, et täiendavas hagiavalduses esitatud Belgia Kuningriigi uus väide ei ole vastuvõetav, sest seda ei ole esitatud taotluse toetuseks, ja teise võimalusena, et see tuleb tagasi lükata.

130. Arvestades neid asjaolusid, on Belgia Kuningriik seega esitanud Euroopa Kohtule hagi, milles taotletakse komisjoni otsuse osalist tühistamist osas, milles see ei võimalda isegi ajutiselt uuendada nende keskuste volitust, kellele kõnealust korda 31. detsembril 2000 kohaldati ja kelle volitus lõpeb enne 31. detsembrit 2010.

131. Komisjon palub Euroopa Kohtul jätta see taotlus rahuldamata ja mõista kohtukulud, sh ajutiste meetmete kohaldamise menetlusega seotud kohtukulud, välja Belgia Kuningriigilt.

b) Kohtuasi C-217/03: Forum 187 vs. komisjon

132. Forum 187 taotleb Esimese Astme Kohtu kantseleisse 30. aprillil 2003 saabunud hagis, et Esimese Astme Kohus tühistaks 17. veebruari 2003. aasta otsuse tervikuna või osaliselt.

133. Selles hagis taotleb Forum 187 esimese võimalusena kogu viimati nimetatud otsuse tühistamist, eriti osas, kus selle artiklis 1 tunnistatakse, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord on ühisturuga kokkusobimatu riigiabi. Lisaks taotleb ta teise võimalusena komisjoni otsuse osalist tühistamist osas, milles see ei sätesta sobivaid üleminekumeetmeid.

134. Oma algses hagis heitis Forum 187 komisjonile ette seda, et ta ei võtnud selliseid üleminekumeetmeid esiteks koordineerimiskeskuste osas, kelle volitust uuendati 31. detsembri 2000 ja 17. veebruari 2003 vahel, ja teiseks nende osas, kelle volitus lõppes pärast 17. veebruari 2003 ja 2004. aastal. Pärast 17. veebruari 2003. aasta otsuse artikli 2 sisu puudutavat parandust Forum 187 siiski loobus nõudest nende keskuste osas, kelle volitust oli uuendatud 31. detsembri 2000 ja 17. veebruari 2003 vahel.³⁴

135. Viimasena taotleb Forum 187 kohtukulude väljamõistmist komisjonilt kohtuasjades C-217/03 ja T-276/02.³⁵

³⁴ — Forum 187 repliigi punkt 36.

³⁵ — 2. juuni 2003. aasta määrus kohtuasjas: Forum 187 vs. komisjon (EKL 2003, lk II-2075).

136. Pärast 17. veebruari 2003. aasta otsuse parandust esitas Forum 187 Euroopa Koh-tule 16. mail 2003 täiendava hagiavalduse, milles ta märkis, et ta oli esitanud komisjoni poolt viimati nimetatud otsuse artikli 2 sõ-nastuses tehtud vea tõttu argumente, mis ei olnud enam asjakohased. Ta taotles sellest tekkinud kohtukulude väljamõistmist sellelt institutsioonilt, sõltumata tühistamishagi kohta tehtavast kohtulahendist.

137. Komisjon taotleb Euroopa Kohtult Forum 187 esitatud hagi ilmselge vastu-võetamatus tõttu läbi vaatamata jätmist ja teise võimalusena hagi põhjendamatus tõttu rahuldamata jätmist. Samuti taotleb ta koh-tukulude väljamõistmist Forum 187-lt.

138. Kõigepealt analüüsin vastuvõetamatuse vastuväidet, mille komisjon esitas Forum 187 hagi vastu.

2. Forum 187 hagi vastuvõetavus

a) Poolte argumendid

139. Komisjon väidab, et Forum 187 ei saa 17. veebruari 2003. aasta otsust — mille

adressaat ta ei ole — vaidlustada, sest see otsus ei puuduta teda otseselt ja isiklikult.

140. Komisjon tuletab meelde, et meede, mis mõjutab teatud kategooria isikute üldisi huve, ei saa puudutada isiklikult sellist assotsiatsiooni nagu Forum 187, mis on asutatud selle kategooria isikute kollektiiv-sete huvide kaitseks. Forum 187 esitatud hagi võiks olla vastuvõetav üksnes juhul, kui see assotsiatsioon tõendab, et 17. veebruari 2003. aasta otsus mõjutab tema enda huve või et ta tegutseb selliste liikmete eest, kellel endal on kaebeõigus.

141. Komisjon viitab esimese punkti osas sellele, et Forum 187 ei saa väita, et 17. veebruari 2003. aasta otsus puudutab teda otseselt ja isiklikult tema seisundi tõttu Belgia ametiasutustes ja seetõttu, et ta osales haldusmenetluses, mis viis viimati nimetatud otsuse tegemiseni.

142. Komisjon märgib, et kohtuotsuse Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen ja Hapag-Lloyd vs. komisjon³⁶ kohaselt ei ole üksnes see, et Forum 187 on esitanud selle menetluse jooksul märkusi oma liikmete nimel, iseenesest piisav, et anda

36 — 11. veebruari 1999. aasta otsus kohtuasjas T-86/96 (EKL 1999, lk II-179; edaspidi „kohtuotsus ADL“).

talle nõutav kaebeõigus. Komisjon väidab, et ta ei ole kunagi tunnustanud Forum 187-t oma liikmete nimel tegutseva läbirääkijana ja et sellel assotsiatsioonil ei ole Belgia ametiasutustes ametlikku ega poolametlikku staatus. Forum 187 olukord erineb seega kohtuotsuses *AIUFFASS ja AKT vs. komisjon*³⁷ käsitletud assotsiatsioonist, kes oli tekstiilitööstuses väga erilises olukorras. Forum 187 roll ei sarnane ka *Landbouwschapi* omaga, kelle hagi tunnistati vastu võetavaks kohtuotsuses *Van der Kooy jt vs. komisjon*³⁸ ja kes oli pidanud läbirääkimisi Madalmaade valitsusega gaasi soodustariifi üle, mida peeti asutamislepinguga kokkusbimatuks riigiabiiks.

143. Komisjon selgitab veel, et Forum 187 ei saa väita, et 17. veebruari 2003. aasta otsus ohustab tema olemasolu mõtet, sest viimati nimetatud otsus ei nõua mingil viisil koordineerimiskeskuste tegevuse lõpetamist Belgias.

144. Teise punkti kohta selgitab komisjon, et tema otsus puudutab abikava, mis on kättesaadav teatud ettevõtjate rühmale, kuid mitte individuaalsete meetmete kogumit, mis annab abi ühele või mitmele nimeliselt määratud ettevõtjale. Tegemist on seega

üldkohaldatava meetmega, mida kohaldatakse objektiivselt kindlaksmääratud olukordadele ja mis tekitab õiguslikke tagajärgi abstraktselt ette nähtud isikute kategooriatele. Komisjoni sõnul ei kohaldata viimati nimetatud otsust ka piiratud isikute ringile, kelle arv ja isikusamasus oleks teada või kontrollitav, vaid kõigile praegu, varem ja tulevikus tegutsevatele ettevõtjatele, kes võiksid taotleda koordineerimiskeskuste maksustamiskorra soodustusi.

145. Komisjon täpsustab, et Forum 187 ei ole maininud ühtegi iseärasust, mis võimaldaks järeldada, et mõned tema liikmed on puudutatud „mingi neile omase tunnuse või neid iseloomustava faktilise olukorra tõttu, mis neid kõigist teistest isikutest eristab, ning seega individualiseerib neid sarnaselt otsuse adreessaatidega” vastavalt põhimõttele, mis on kinnitatud alates kohtuotsusest *Plaumann vs. komisjon*.³⁹ Komisjoni otsus mõjutab üksnes objektiivse tunnuse alusel — vaidlusaluse maksustamiskorra praeguse või potentsiaalse abisaajana — mis tahes äriühingut, kes juhib praegu koordineerimiskeskust, või äriühingut, kes kavandab sellise keskuse loomist tulevikus, nii et 17. veebruari 2003. aasta otsus ei puuduta teda otseselt ja isiklikult.

146. Ühelegi Forum 187 liikmele ei pööranud erilist tähelepanu Belgia ametiasutused selle korra kehtestamisel ega komisjon selle korra uurimisel. Komisjon selgitab, et

37 — 12. detsembri 1996. aasta otsus kohtuasjas T-380/94 (EKL 1996, lk II-2169).

38 — 2. veebruari 1988. aasta otsus liidetud kohtuasjades 67/85, 68/85 ja 70/85 (EKL 1988, lk 219).

39 — 15. juuli 1963. aasta otsus kohtuasjas 25/62 (EKL 1963, lk 197, 223).

Forum 187 liikmete olukord erineb nende abisaajate olukorrast, kellele antakse individuaalne valdkonna abi, mille nad peavad tagastama, nagu see toimus kohtuasjades, mis olid aluseks kohtuotsusele CETM vs. komisjon,⁴⁰ kohtuotsusele Itaalia ja Sardegna Lines vs. komisjon⁴¹ ning kohtuotsusele Itaalia vs. komisjon.⁴² Käesolevas kohtuasjas ei ole ühelgi Forum 187 liikmel olnud tegelikku ja tõendatud õigust, mida 17. veebruari 2003. aasta otsus mõjutab. Komisjon märgib selles osas, et üleminekumeetmed võimaldasid kõigil koordineerimiskeskustel kasutada ära nende kehtivat volitust kuni selle lõppemise kuupäevani, välja arvatud neil, kelle volitus kehtib kauem kui 31. detsembrini 2010.

mis näitab seda, et neid keskusi mõjutab üldkohaldatav meede ja et see võib mõjutada neid erinevalt. Komisjon rõhutab veel, et viimati nimetatud keskustel ei olnud omandatud õigust volituse uuendamiseks. Küsimus selle kohta, kas neil võis olla õiguspärane ootus volituse uuendamiseks, on seotud põhiküsimusega.

147. Koordineerimiskeskused, kelle volitus lõppes veidi aega pärast 17. veebruari 2003. aasta otsust, ei ole komisjoni sõnul teistsuguses olukorras kui teised Forum 187 liikmed, et neid saaks individualiseerida niiviisi nagu otsuse adressaati. Maksustamiskorras, mis näeb ette ajaliselt piiratud eelise, on vältimatu, et kõik volitused ei lõppe samal ajal. See lõppemispäev on objektiivne tegur,

148. Forum 187 liikmeid ei ole õiguskaitselahenditest täielikult ilma jäetud, sest nad võivad Belgia kohtutes vaidlustada siseriiklike ametiasutuste mis tahes meetme, mis mõjutab nende maksustamist. Nad võivad vaidlustada 17. veebruari 2003. aasta otsuse kehtivuse käesoleva menetluse raames.

149. Forum 187 vaidlustab komisjoni esitatud vastuvõetamatuse vastuväite ja leiab, et tema hagi tuleb tunnistada vastuvõetavaks kahel põhjusel. Esiteks puudutab komisjoni otsus mõnda tema liiget otseselt ja isiklikult. Ühelt poolt on tegemist 30 keskusega, kelle volitust uuendati 2001. ja 2002. aastal ning kelle jaoks ajavahemik, mille jooksul vaidlusalune maksustamiskord neile kehtib, kestab kuni 31. detsembrini 2010. Teiselt poolt on tegemist kaheksa keskusega, kelle uuendamistaotlus oli komisjoni otsuse vastuvõtmise

40 — 29. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas T-55/99 (EKL 2000, lk II-3207).

41 — 19. oktoobri 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-15/98 ja C-105/99 (EKL 2000, lk I-8855).

42 — 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-298/00 P (EKL 2004, lk I-4087).

hetkel menetluses ja kes selle otsuse põhjal ei saa seda korda kohaldada.⁴³

150. Teiseks väidab Forum 187, et komisjoni otsus puudutab teda seetõttu, et ta on koordineerimiskeskuste esindusorgan, keda Belgia ametiasutused tunnustavad ja kellel nende ametiasutuste juures on poolametlik staatus, mida tõendavad vastuvõetamatuse vastuväitele esitatud vastusele lisatud dokumendid. Ta märgib, et ta on teinud nende ametiasutustega tihedat koostööd, kui komisjon ja tegevusjuhendi töögrupp analüüsisid koordineerimiskeskuste maksustamiskorda, ning et Belgia valitsus palus teda regulaarselt oma liikmeid olukorra arengust teavitada. Komisjoni otsus puudutab seega Forum 187-t isiklikult vastavalt põhimõtetele, mille Euroopa Kohus kinnitas eespool viidatud kohtuotsuses Van der Kooy jt vs. komisjon.

151. Forum 187 lisab, et komisjoni otsus puudutab teda isiklikult, sest otsus mõjutab tema olemasolu põhjust. Asendava maksustamiskorra puudumise tõttu on suur osa koordineerimiskeskustest sunnitud eneselt küsima, kas nad jätkavad oma tegevust Belgias.

152. Viimaseks rõhutab Forum 187, et ta on mänginud olulist rolli komisjonis toimunud haldusmenetluses ja et komisjon teavitas teda vahetult oma otsusest.

b) Hinnang

153. Nagu arutelude käigus on selgitatud ja kohtupraktikast nähtub, saab selline assotsiatsioon nagu Forum 187, kelle ülesanne on kaitsta ettevõtjate ühiseid huve, põhimõtteliselt esitada hagi riigiabi valdkonnas tehtud komisjoni lõpliku otsuse tühistamiseks üksnes kahel juhul. Tema hagi on vastuvõetav esiteks siis, kui tema esindatavatel ettevõtjatel või osadel nendest on individuaalne kaebeõigus.⁴⁴ Assotsiatsiooni peetakse seega oma liikmeid asendavaks. Teiseks on tema hagi vastuvõetav ka siis, kui assotsiatsioon saab viidata omaenda huvile hagi esitada. Kohtupraktikas ollakse seisukohal, et sellise olukorraga võib olla tegemist siis, kui meede, mille tühistamist nõutakse, on mõjutanud assotsiatsiooni seisundit läbirääkijana.⁴⁵

43 — Hagiavalduse lisas A 4 oleva tabeli kohaselt hõlmas komisjoni otsuse vastuvõtmise hetkel menetluses olnud kaheksa uuendamistaotlust kahte taotlust, mille osas volituse uus tähtaeg oleks alanud juulis ja oktoobris 2003, viit taotlust, mille osas volituse tähtaeg oleks võinud alata 1. jaanuaril 2004, ja ühte taotlust, mille osas volituse tähtaeg oleks võinud alata 1. jaanuaril 2005.

44 — 7. detsembri 1993. aasta otsus kohtuasjas C-6/92: Federmieraria jt vs. komisjon (EKL 1993, lk I-6357, punkt 17).

45 — 24. märtsi 1993. aasta otsus kohtuasjas C-313/90: CIREF jt vs. komisjon (EKL 1993, lk I-1125; punktid 29 ja 30) ning eespool viidatud kohtuotsus AIUFFASS ja AKT vs. komisjon (punkt 50).

154. Ühiseid huve kaitsva assotsiatsiooni poolt Euroopa Kohtule esitatava hagi vastuvõetavuse raamistik põhineb EÜ artikli 230 neljandal lõigul, mille kohaselt kehtib mis tahes füüsilise või juriidilise isiku esitatava tühistamishagi suhtes, mis esitatakse otsuse peale, mis ei ole sellele isikule adresseeritud, kaks tingimust: see otsus peab teda puudutama otseselt ja isiklikult. Kui kõnealune meede ei täida neid tingimusi, on füüsilise või juriidilise isiku hagi vastuvõetamatu. Lisaks on kumbki nõutav tingimus seotud avaliku korraga, mistõttu ühenduse kohtul tuleb uurida seda vastuvõetamatust omal algatusel.⁴⁶

155. Ühiseid huve esindav assotsiatsioon võib seega nõuda selle otsuse tühistamist, mis ei ole talle adresseeritud, üksnes juhul, kui see otsus puudutab teda ennast või tema liikmeid otseselt ja isiklikult. Sellest järeldub, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei või assotsiatsioon esitada hagi sellise meetme peale tema poolt esindatud ettevõtjate üldiste ja ühiste huvide kaitsmiseks.⁴⁷ Sellega taetakse vältida seda, et üksikisikud hoiavad sellise assotsiatsiooni asutamisega kõrvale

EÜ artikli 230 neljandas lõigus kehtestatud nõuetest.⁴⁸

156. Seega tuleb komisjoni otsuse peale esitatud Forum 187 tühistamishagi vastuvõetavust hinnata nende asjaolude põhjal. Selleks analüüsin ma kõigepealt seda, kas hagi on vastuvõetav seetõttu, et otsus mõjutab nimetatud assotsiatsiooni enda huve.

i) Forum 187 hagi vastuvõetavus, sest ta on ise otseselt ja isiklikult puudutatud

157. Forum 187 väidab, et komisjoni otsus puudutab teda isiklikult, sest see otsus on mõjutanud tema seisundit läbirääkijana ja otsusega seatakse kahtluse alla tema enda olemasolu. Olen seisukohal, et Forum 187 argumentidega ei saa nõustuda neist punktidest ühegi osas.

158. Kõigepealt tuletan meelde seoses tema kui läbirääkija seisundi mõjutamisega, et

46 — 23. aprilli 1986. aasta otsus kohtuasjas 294/83: Les Verts vs. parlament (EKL 1986, lk 1339, punkt 19); eespool viidatud kohtuotsus CIRFS jt vs. komisjon (punkt 23) ja eespool viidatud kohtuotsus Itaalia vs. komisjon (punkt 35).

47 — 14. detsembri 1962. aasta otsus liidetud kohtuasjades 16/62 ja 17/62: Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes jt vs. nõukogu (EKL 1962, lk 901, 910 ja 920); 18. detsembri 1997. aasta määrus kohtuasjas C-409/96 P: Sveriges Betodlars ja Henrikson vs. komisjon (EKL 1997, lk I-7531, punkt 45); eespool viidatud kohtuotsus ADL (punkt 55) ja 29. aprilli 1999. aasta määrus kohtuasjas T-78/98: Unione provinciale degli agricoltori di Firenze jt vs. komisjon (EKL 1999, lk II-1377, punkt 36).

48 — 6. juuli 1995. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-447/93–T-449/93: AITEC jt vs. komisjon (EKL 1995, lk II-1971, punkt 60) ja eespool viidatud kohtuotsus ADL (punkt 65).

Euroopa Kohus on kinnitanud selle kriteeriumi eespool viidatud kohtuotsuses Van der Kooy jt *vs.* komisjon, milles oli tegemist tõesti väga eriliste asjaoludega.

tama, sest see abi ei kuulunud ühenduse sünteetskiudude tööstusele antava abi valdkonnas liikmesriikide heakskiidetud ja selle institutsiooni teatises sisalduva „korra” kohaldamisalasse.

159. Selles kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus, et komisjoni otsus, mis tunnistab ühisturuga kokkusobimatuks riigiabi kasvuhooneid kasutavatele aiandustootjatele gaasi soodustariifi kohaldamise, ei mõjutanud Madalmaade õiguse alusel asutatud avalik-õigusliku asutuse Landbouwschapi, kelle ülesanne oli kaitsta põllumajanduses tegutsevate ettevõtjate huve, seisundit läbirääkijana mitte üksnes seetõttu, et see asutus osales aktiivselt komisjoni algatatud ametlikus uurimismenetluses, vaid ka seetõttu, et ta oli pidanud nende tariifide osas tarnijaga läbirääkimisi ja alla kirjutanud ka neid tariife kehtestava lepingu ning pärast komisjoni otsust oli ta kohustatud pidama uusi läbirääkimisi ja sõlmima uue lepingu. Landbouwschap oli seega mingil määral kõnealuse siseriikliku korra kaasautor.

161. Euroopa Kohus leidis, et otsus mõjutas CIRFS-i seisundit läbirääkijana, sest see assotsiatsioon oli sünteetskiudude peamiste rahvusvaheliste tootjate huvides võtnud ette arvukaid tegevusi, mis puudutasid selle tegevusala restruktureerimispoliitikat, ja eriti oli ta tegutsenud komisjoni läbirääkimispartnerina riigiabi andmise tingimusi puudutava korra kehtestamisel selles valdkonnas ning ka selle pikendamisel ja kohandamisel. CIRFS oli seega koos komisjoniga osalenud aktiivselt kõnealuses valdkonnas riigiabi andmise eeskirju sätestava korra väljatöötamisel.

160. Euroopa Kohus on ka nõustunud, et assotsiatsiooni esitatud hagi on vastuvõetav, sest tema seisundit läbirääkijana oli mõjutatud teistsuguses olukorras, mida käsitleti eespool viidatud kohtuotsuses CIRFS jt *vs.* komisjon. Selles kohtuasjas tuli Euroopa Kohtul käsitleda sünteetskiudude peamisi rahvusvahelisi tootjaid esindava assotsiatsiooni CIRFS esitatud hagi otsuse peale, milles komisjon oli leidnud, et liikmesriigi antud riigiabist ei pidanud eelnevalt teavi-

162. Nagu Euroopa Kohus on hiljuti kinnitanud kohtuotsuses komisjon *vs.* Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum,⁴⁹ ei tõenda assotsiatsiooni osalemine ametlikus uurimismenetluses tema esindatud ettevõtjate ühiste huvide kaitsmiseks, et kõnealune otsus

49 — 13. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-78/03 P (EKL 2005, lk I-10737).

mõjutab assotsiatsiooni enda huve.⁵⁰ Assotsiatsiooni seisundit läbirääkijana peetakse mõjutatuks juhul ja üksnes juhul, kui assotsiatsioon on aktiivselt osalenud kõnealuse siseriikliku meetme vastuvõtmisel, nagu toimus eespool viidatud kohtuotsuses Van der Kooy jt vs. komisjon, või selliste õigusnormide vastuvõtmisel, mille hulka see meede kuulub, nagu CIREFS oli teinud korra osas, mida kohaldatakse kõnealuses tegevusvaldkonnas riigiabi andmisel.

163. Forum 187 esitatud asjaolud ei tõenda, et tema osalemine oleks olnud sellel tasemel. Need asjaolud tõendavad tõesti seda, et tal olid suhted Belgia ametiasutustega kõnealuse maksustamiskorra nõuetekohaseks kohaldamiseks. Neist ei nähtu siiski, et ta oleks osalenud komisjoni poolt riigiabiks peetud vaidlusaluse korraga sätestatud erinevate meetmete sisu kindlaksmääramisel. Ta ei ole pidanud läbirääkimisi ega allkirjastanud lepingut, millega kehtestati koordineerimiskeskuste maksustamiskord. Ta ei olnud ka kohustatud algatama vaidlustatud akti rakendamiseks uusi läbirääkimisi ja sõlmima neid sätteid puudutava uue lepingu.⁵¹ Seetõttu ei usu ma, et 17. veebruari 2003. aasta otsus võiks mõjutada tema „seisundit läbirääkijana”.

164. Argument, mille kohaselt komisjoni otsus seadis kahtluse alla Forum 187 olemasolu enda, võiks juhul, kui see oleks põhjendatud, viia kõnealuse assotsiatsiooni hagi vastuvõetavuse tunnistamiseni, sest sellega mõjutataks tema enda huve. Minu arvates ei ole see argument siiski käesolevas asjas põhjendatud järgmistel põhjustel.

165. Forum 187 väidab, et komisjoni otsuse tagajärjel on koordineerimiskeskused sunnitud ilma asenduskorrata oma tegevuse Belgias lõpetama. Nagu komisjon märgib, ei keela 17. veebruari 2003. aasta otsus siiski koordineerimiskeskuste tegevust Belgias ega määra nende tegevusele piiranguid. See puudutab üksnes maksustamiskorda, mida neile keskustele kohaldatakse, ega keela Belgia Kuningriigil sätestada asendavat maksustamiskorda. Lisaks väidab Forum 187 EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumist käsitlevas teises väites, et selle korraga ette nähtud maksustamismeetmed, mida komisjon on kvalifitseerinud „riigiabiks”, ei anna majanduslikke eeliseid kõnealustele keskustele. Seega tundub, et sellises olukorras on raske nõustuda, et selle maksustamiskorra tühistamine paneks kõiki koordineerimiskeskusi või märkimisväärset osa neist oma tegevust lõpetama selles liikmesriigis.

50 — Punkt 56. Vt ka 23. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-106/98 P: Comité d'entreprise de la Société française de production jt vs. komisjon (EKL 2000, lk I-3659, punktid 42 ja 45).

51 — Vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus ADL (punkt 62).

166. Seetõttu leian, et 17. veebruari

2003. aasta otsus ei puuduta Forum 187 isiklikult tema enda huvide põhjal.

167. Seejärel tuleb kindlaks teha, kas Forum 187 tühistamishagi on vastuvõetav seetõttu, et mõnel selle liikmel endal on õigus selline hagi esitada ühenduse kohtule.

ii) Forum 187 hagi vastuvõetavus põhjusel, et ta tegutseb teatud liikmete asemel

168. Forum 187 väidab, et tema hagi tuleb tunnistada vastuvõetavaks, sest ta esindab kahte sellist koordineerimiskeskuste rühma, keda komisjoni otsus puudutab otseselt ja isiklikult. Tegemist on esiteks 30 keskusega, kelle volitust uuendati 2001. või 2002. aastal ja kelle jaoks see otsus piirab vaidlusaluse maksustamiskorra kohaldamist kuni 31. detsembrini 2010, ning teiseks kaheksa keskusega, kelle uuendamistaotlus oli menetluses ja kelle volituse uuendamist viimati nimetatud otsus takistab.

169. Nagu Euroopa Kohus on sõnaselgelt kinnitanud kohtuotsuses *Codorniu vs. nõu-*

kogu,⁵² ei välista ühenduse akti üldkohaldatavus seda, et see võib puudutada teatavaid ettevõtjaid otseselt ja isiklikult ning kujutada endast otsust nende suhtes. See, et käesolevas asjas on komisjoni otsus ettevõtjate suhtes üldkohaldatav meede osas, milles see tunnistab ühenduse õigusega vastuolus olevaks koordineerimiskeskuste, st üldiselt ja abstraktselt ette nähtud ettevõtjate rühma suhtes kohaldatava maksustamiskorra, ei takista seda, et see võiks puudutada mõnda neist keskustest otseselt ja isiklikult neile iseloomulike tunnuste põhjal.

170. Komisjon ei vaidle vastu sellele, et täidetud on EÜ artikli 230 neljandas lõigus nõutav esimene tingimus, mille kohaselt peab 17. veebruari 2003. aasta otsus puudutama otseselt keskusi, kes kuuluvad Forum 187 poolt esindatud kahte rühma. Ka mina olen seisukohal, et see tingimus on täidetud. Kohtupraktikast nähtub, et füüsilisi või juriidilisi isikuid, keda vaidlustatud akt puudutab, puudutab see akt otseselt, kui see ei jäta akti rakendama kohustatud adressaadile mingit kaalutusõigust, mistõttu akti rakendamine on tavapärase sõnastuse kohaselt „puhtaautomaatne ja tuleneb vaid ühenduse õigusnormidest, ilma et kohaldataks muid vahenorme”.⁵³

52 — 18. mai 1994. aasta otsus kohtuasjas C-309/89 (EKL 1994, lk I-1853, punkt 19).

53 — Vt eelkõige 5. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-386/96 P: *Dreyfus vs. komisjon* (EKL 1998, lk I-2309, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

171. Olukord on just selline käesolevas asjas, sest pärast seda, kui komisjoni otsus tunnistab koordineerimiskeskuste maksustamiskorra ühisturuga kokkusobimatuks, ei luba see enam Belgia Kuningriigil seda korda kohaldada neile keskustele, kelle volitus lõppeb alates 17. veebruarist 2003, ja sätestab, et enne seda kuupäeva uuendatud volituste ajaline mõju ei tohi kesta pärast 31. detsembrist 2010. Seega puudub Belgia ametiasutustel nende sätete rakendamisel kaalutusõigus.

meede mõjutab neid rohkem või teistmoodi kui teisi ettevõtjaid. Üldkohaldatava sätte olemuses on see, et selle ühetaoline kohaldamine võib mõjutada asjaomaseid isikuid erinevalt vastavalt nende olukorra iseärasustele. Ka riigiabi valdkonda puudutava väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei saa ettevõtja põhimõtteliselt vaidlustada komisjoni otsust, millega keelatakse sektori abikava, kui otsus puudutab teda vaid põhjusel, et ta kuulub asjaomasesse sektorisse ja et ta võib selle kava alusel toetust saada.⁵⁵

172. Seevastu vaidlus käesolevas asjas käsitleb seda, kas Forum 187 poolt silmas peetud kahte rühma kuuluvaid keskusi tuleb pidada komisjoni otsusega isiklikult puudutatuks. Seega tuleb kindlaks teha, kas 17. veebruari 2003. aasta otsus puudutab neid kahte rühma teatud neile eriomaste tunnuste või neid iseloomustavate faktiliste asjaolude tõttu, mis neid kõigist teistest eristavad, ning individualiseerib neid „sarnaselt otsuse adressaatidega” vastavalt Euroopa Kohtu esitatud kriteeriumidele eespool viidatud kohtuotsuses Plaumann vs. komisjon, mida on seejärel kinnitatud väljakujunenud kohtupraktikas.⁵⁴

174. Kohtupraktikast nähtub siiski veel, et kui vaidlustatud akt puudutab isikute gruppi, kes olid akti vastuvõtmise hetkel identifitseeritud või identifitseeritavad grupi liikmetele omaste kriteeriumide põhjal, võivad need isikud olla otsusest isiklikult puudutatud, kuna nad kuulusid majandustegevuses osalejate piiratud ringi.⁵⁶

173. Nagu komisjon meelde tuletab, ei saa meetme üldkohaldatavust teatud ettevõtjate suhtes muuta küsitavaks üksnes sellega, et

55 — Eespool viidatud kohtuotsus Van der Kooy jt vs. komisjon, punkt 15; eespool viidatud kohtuotsus Federmineria vs. komisjon (punkt 14) ning eespool viidatud kohtuotsus Itaalia ja Sardegna Lines vs. komisjon (punkt 33).

56 — 1. juuli 1965. aasta otsus liidetud kohtuasjades 106/63 ja 107/63: Toepfer ja Getreide-Import vs. komisjon (EKL 1965, lk 525, 533); 17. jaanuari 1985. aasta otsus kohtuasjades 11/82: Piraiki-Patraiki jt vs. komisjon (EKL 1985, lk 207, punkt 31); 26. juuni 1990. aasta otsus kohtuasjas C-152/88: Sofrimport vs. komisjon (EKL 1990, lk I-2477, punkt 11) ja 11. veebruari 1999. aasta otsus kohtuasjas C-390/95 P: Antillean Rice Mills jt vs. komisjon (EKL 1999, lk I-769, punktid 25–30). 14. septembri 1995. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-480/93 ja T-483/93: Antillean Rice Mills jt vs. komisjon (EKL 1995, lk II-2305, punkt 67) ja 17. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas T-47/00: Rica Foods vs. komisjon (EKL 2002, lk II-113, punkt 41).

54 — Vt eelkõige 1. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-263/02 P: komisjon vs. Jégo-Quéré (EKL 2004, lk I-3425, punkt 45).

175. Selliste üksikisikute hagi on niisiis tunnistatud vastuvõetavaks, kui vaidlustatud aktiga muudetakse hageja õigusi tagasiulatavalt. Euroopa Kohus otsustas nii eespool viidatud kohtuotsuses *Toepfer ja Getreide-Import vs. komisjon*, milles ta nõustus esimest korda, et liikmesriigile adresseeritud otsus võib puudutada üksikisikut isiklikult.⁵⁷ Ta valis selle lahenduse ka kohtuotsuses *Bock vs. komisjon*,⁵⁸ samuti kohtuotsuses *Agricola commerciale olio jt vs. komisjon* ja kohtuotsuses *Savma vs. komisjon*.⁵⁹

176. Kohtuotsuses *CAM vs. komisjon*⁶⁰ nõustus Euroopa Kohus, et hagejal on kaebeõigus, kui vaidlustatud meede puudutab selle vastuvõtmise ajal olemas olnud olukordi ja seab kahtluse alla omandatud õigused tulevaste tehingute osas.⁶¹

177. Sellest järeldub, et kui ühenduse akt seab kahtluse alla õigussubjektide varem omandatud õigused, võivad need õigussubjektid selle akti seaduslikkuse vaidlustada ühenduse kohtus.

57 — Euroopa Kohus tunnistas vastuvõetavaks hagi, mille esitasid kaks teravilja importivat äriühingut Saksamaal komisjoni otsuse peale, mis lubas sellel liikmesriigil võtta tagasiulatavalt kaitsemeetmeid, mille kohaselt jäeti rahuldamata nende impordilitsentside taotlus.

58 — 23. novembri 1971. aasta otsus kohtuasjas 62/70 (EKL 1970, lk 897). Selles otsuses tunnistas Euroopa Kohus vastuvõetavaks hagi, mille esitas toiduaineid importiv äriühing komisjoni otsuse peale, millega Saksamaa Liitvabariigil lubati arvata ühenduse tollikäitlusest välja mõned Hiinast pärit tooted, mis on lastud vabasse ringlusse Beneluxi riikides, sest viimati nimetatud otsus puudutas ka niisuguste toodete impordi, mille litsentsitaotlused olid menetluses Saksamaa ametiasutuses, kui nimetatud otsus jõustus. Nõnda oli hageja 4. septembril 1970 taotlenud pädevalt Saksamaa ametiasutustelt impordilitsentsi ühele partile Hiina šampinjonidele, mis olid lastud vabasse ringlusse Madalmaades. Sama aasta 11. septembril teatas see ametiasutus talle, et jätab selle taotluse rahuldamata niipea, kui komisjon on andnud selleks loa. 15. septembri 1970. aasta otsusega lubas komisjon Saksamaa Liitvabariigil arvata ühenduse tollikäitlusest välja mitte ainult tulevased Hiinast pärit mustade šampinjonide imporditaotlused, vaid ka menetluses olevad imporditaotlused.

59 — 27. novembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 232/81 (EKL 1984, lk 3881) ja 27. novembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 264/81 (EKL 1984, lk 3915). Tegemist oli hagidega, mille esitasid pakkumismenetluses osalenud ettevõtjad komisjoni määruse peale, millega tunnistati kehtetuks varasem määrus, mille alusel oli Itaalia sekkumisamet pannud müüki teatava koguse oliiviõli. Euroopa Kohus märkis, et kuna olukord kehtestati müügilepingu poolte vahel, „on igasugune ühenduse institutsioonide sekkumine, millega takistatakse [Itaalia sekkumismetel] täita oma kohustusi loositõmbamise teel nimetatud pakkujate suhtes, tingimata akt, mis puudutab neid otseselt ja isiklikult“ (mõlema kohtuotsuste punkt 11).

178. Sellest kohtupraktikast lähtudes olen seisukohal, et tuleb tunnistada, et komisjoni otsus puudutab isiklikult neid koordineerimiskeskusi, kelle volitust uuendati 2001. ja 2002. aastal.

60 — 18. novembri 1975. aasta otsus kohtuasjas 100/74 (EKL 1975, lk 1393).

61 — Tegemist on äriühinguga, kes sai 19. juulil 1974 ekspordilitsentsi 10 000 tonnile odrale, mis kehtis kuni 16. oktoobrini 1974. Nõukogu määrusega pidi eelkõige teraviljade suhtes kohaldatavaid taotlus- ja sekkumishindu tõstetama 5% alates 7. oktoobrist 1974. Siiski nägi komisjon 4. oktoobri 1974. aasta määrusega ette, et seda meetet ei kohaldata enne 7. oktoobrit välja antud ekspordilitsentside suhtes, võttes nõnda hagejalt nõukogu ettenähtud võimaluse, et hinda tõstetakse 3978 tonni odra puhul, mis ta pidi 7. ja 16. oktoobri vahel veel ekspordima. Euroopa Kohus nõustus, et hagi, mille hageja komisjoni määruse peale esitas, on vastuvõetav. Ta otsustas, et see määrus, millega keelduti ühe ettevõtjate kategooria ja kindlate eksporditud koguste puhul tootmistootuste summat suurendamast, peab silmas kindlat ja teadaolevat arvu teraviljade eksporditajid ning et isegi kui see meede on osa normatiivset laadi aktist, puudutab see neid eksporditajaid faktiliste asjaolude tõttu, mis neid kõigist teistest eristavad.

179. Kõnealuse maksustamiskorra kohaselt andis nende keskuste volituste uuendamine 2001. või 2002. aastal õiguse selle korra kohaldamist ära kasutada kümme aastat ja komisjoni otsus piiras seda 31. detsembrini 2010. Seega on 17. veebruari 2003. aasta otsus selgelt vähendanud õigusi, mille need keskused omandasid Belgia maksustamiskorra ja komisjoni varasemate otsuste alusel, mille kohaselt see kord ei olnud vastuolus riigialalase ühenduse õigusega.

180. Lisaks võis sellises olukorras olevate keskuste arv olla viimati nimetatud otsuse vastuvõtmise ajal teada ja see arv ei saa suurened. Seetõttu moodustavad nad majandustegevuses osalejate piiratud või suletud ringi kohtupraktika tähenduses, keda komisjoni otsus mõjutas eriti.

181. Viimaseks, nende keskuste kaebeõiguse saab minu arvates tuletada eespool viidatud kohtuotsusest Itaalia ja Sardegna Lines vs. komisjon ning kohtuotsusest Itaalia vs. komisjon. Neis kohtuotsustes otsustati, et komisjoni otsus, mis tunnistab abikava ühisturuga kokkusobimatuks ja mis määrab selle valdkonna abikava alusel igale abisaajale antud summade tagastamise, puudutas isiklikult ettevõtjat, kellele sellist abi oli antud. Euroopa Kohus leidis, et selline otsus ei puudutanud ettevõtjat mitte üksnes seetõttu, et ta on kõnealuses valdkonnas tegutsev

ettevõtja, kes võib olla vaidlusalusest abikavast potentsiaalne abisaaja. Otsus puudutas teda ka seetõttu, et ta on tegelikult saanud selle abikava alusel antavat abi.⁶²

182. See kohtupraktika tundub minu arvates üle kantav käesolevale kohtuasjale. Sarnaselt hagejatega eespool viidatud kohtuotsustes, ei puuduta komisjoni otsus koordineerimiskeskusi, kelle 2001. ja 2002. aastal uuendatud volituste kehtivust piirati kuni 31. detsembrini 2010, mitte üksnes seetõttu, et nad võivad vaidlusalusest maksustamiskorrast abi saada. Otsus puudutab neid ka seetõttu, et nad saavad individuaalse volituse uuendamise tulemusel sellest korrast tegelikult abi.

183. Kõigil neil põhustel on Forum 187 hagi minu arvates vastuvõetav osas, milles ta esindab neid 30 keskust, kelle osas vaidlusalusel korral põhinevad õigused on piiratud 31. detsembrini 2010.

184. See on piisav asjaolu, et õigustada vastuvõetavust hagi puhul, mille esitas Forum 187 selleks, et tühistada 17. veebruari 2003. aasta otsus osas, milles see tunnistab,

62 — Eespool viidatud kohtuotsus Itaalia ja Sardegna Lines vs. komisjon (punkt 34) ja eespool viidatud kohtuotsus Itaalia vs. komisjon (punkt 39).

et koordineerimiskeskuste maksustamiskord kujutab endast ühisturuga kokkusobimatut riigiabi.

puudumine on samuti asja läbivaatamist takistav asjaolu.⁶⁴

185. Forum 187 nõuab siiski ka 17. veebruari 2003. aasta otsuse tühistamist osas, milles see ei sätesta üleminekumeetmeid neile keskustele, kelle volitus lõppeb 2003. aastal pärast 17. veebruari ja 2004. aastal. Forum 187 esindatavast kahest koordineerimiskeskuste rühmast, kellel on selle assotsiatsiooni sõnul õigus esitada hagi otse ühenduse kohtule, on sellise nõude esitamise huvi üksnes kaheksal keskusel, kelle uuendamistaotlus oli menetluses 17. veebruari 2003. aasta otsuse vastuvõtmise ajal.

187. Forum 187 poolt teise võimalusena esitatud nõude vastuvõetavus eeldab järelikult, et ka neil kaheksal keskusel on kaebeõigus. See, et komisjoni otsuse osalise tühistamise nõue sisaldub Belgia Kuningriigi nõudes, mille vastuvõetavust ei ole vaidlustatud ega tundu vaidlustamisele kuuluv,⁶⁵ ei vabasta sellisest analüüsist juhul, kui jäetakse rahuldamata Forum 187 poolt esimese võimalusena esitatud nõue ja asjas tuleb teha lahend teise võimalusena esitatud nõude kohta.

186. Viimati nimetatud otsuse osalisest tühistamisest osas, milles see ei sätesta üleminekumeetmeid neile koordineerimiskeskustele, kelle volitus lõppeb 2003. aastal pärast 17. veebruari ja 2004. aastal, ei saa olla kasu keskustele, kelle volitust uuendati 2001. või 2002. aastal. Füüsilise või juriidilise isiku esitatud tühistamishagi on vastuvõetav üksnes siis, kui tal on huvi vaidlustatud meetme tühistamise suhtes, mis eeldab, et hagi tulemusel võib selle esitanud pool saada mingit kasu.⁶³ Menetluse algatamise huvi

188. Kui nii peaks juhtuma, olen seisukohal, et Forum 187 poolt esitatud hagi on vastuvõetav, sest koordineerimiskeskustel, kelle uuendamistaotlused olid menetluses komisjoni otsuse teatavakstegemisel, on kaebeõigus viimati nimetatud otsuse tühistamiseks ühenduse kohtus.

63 — 28. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas T-310/00: MCI vs. komisjon (EKL 2004, lk II-3253, punkt 44 ja viidatud kohtupraktika).

64 — *Ibidem* (punkt 45 ja viidatud kohtupraktika).

65 — Eelisõigusega hageja staatuses Belgia Kuningriigi hagi on vastuvõetav ning kohtupraktika kohaselt on liikmesriigil õiguslik huvi vaidlustada institutsiooni akti põhjusel, et see akt puudutab teatud ettevõtjate huve (19. novembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-284/94: Hispaania vs. nõukogu, EKL 1998, lk I-7309, punkt 42 ja viidatud kohtupraktika).

189. Vastuvõetavaks on tunnistatud hagi, mille on esitanud isikute rühma liikmed, kes olid akti vastuvõtmise hetkel identifitseeritud või identifitseeritavad selle rühma liikmetele omaste kriteeriumide põhjal, kui ühenduse õigusnormis, mille alusel viimati nimetatud akt on vastu võetud, kohustatakse sõnaselgelt akti koostavat institutsiooni arvestama hagejate erilist olukorda.⁶⁶

190. Minu arvates võib selle kohtupraktika üle kanda koordineerimiskeskustele, kelle volituste uuendamistaotlus oli menetluses 17. veebruari 2003. aasta otsuse vastuvõtmisel.

191. Esiteks kuuluvad need keskused kohtupraktika tähenduses suletud ringi, kelle liikmeid komisjoni otsus eriti mõjutab. Tuletan meelde, et see otsus näeb ette, et

keskused, kes said volituse 31. detsembril 2000 ja kelle individuaalne volitus kehtis 17. veebruaril 2003, võivad volituse mõju ära kasutada volituse lõppemiseni ja kõige kauem kuni 31. detsembrini 2010. Otsus sätestab, et volitusi, mis lõppevad enne 31. detsembril 2010, ei tohi uuendada isegi ajutiselt. Keskused, kellel oli volitus juba 31. detsembril 2000 ja kelle kümneks aastaks antud volitus lõppeb 17. veebruari 2003 ja 31. detsembril 2010 vahel, moodustavad seega rühma, mis oli täielikult identifitseeritav komisjoni otsuse vastuvõtmise ajal ja mis ei saa suureneda pärast seda otsust.

192. Lisaks on need keskused eriti mõjutatud, võrreldes teiste koordineerimiskeskustega ja kõigi nende äriühingutega, kes oleksid võinud selliseid keskusi asutada. Neid eristab teistest see, et neil oli kümneks aastaks antud volitus, mis lõppeb 17. veebruari 2003 ja 31. detsembril 2010 vahel, et see volitus oli uuendatav vastavalt komisjoni 1984. ja 1987. aasta otsustes viidatud Belgia õigusele ja et komisjoni otsuse kohaselt ei saa seda uuendada.

193. Teiseks, nagu nähtub eespool viidatud kohtuotsusest *Sofrimport vs. komisjon*⁶⁷ ja nagu Euroopa Kohus on kinnitanud eespool

66 — Eespool viidatud kohtuotsuses *Piraki-Patraiki jt vs. komisjon* leiti, et komisjoni otsus, mis lubas Prantsuse Vabariigil võtta Kreekast pärit puuvilla impordi suhtes kaitsemeetmeid, puudutas puuvillaeksportijad isiklikult põhjusel, et hagejad olid juba sõlminud lepinguid, mille täitmist see otsus takistas ja et komisjon oli kohustatud vastavalt Kreeka Vabariigi ühinemistingimusi ja asutamislepingutes tehtavaid muudatuste käsitleva akti (EÜT 1979, L 291, lk 17) artiklile 130, mille alusel viimati nimetatud otsus vastu võeti, välja selgitama negatiivsed tagajärjed, mis võivad asjaomaseid ettevõtjaid ohustada. Ka eespool viidatud kohtuotsuses *Sofrimport vs. komisjon* leiti, et komisjoni kaks määrust, millega ühenduses peatati impordilitsentside väljaandmine Tšiiliist pärit õunte importimiseks, puudutasid äriühingut *Sofrimport* isiklikult põhjusel, et ta oli transiitoodete importija ja et õigusakt, mille alusel vaidlusalused määrused olid vastu võetud, kohustas komisjoni arvestama nende toodete erilist olukorda impordilubade peatamise meetmete vastuvõtmisel.

67 — Punkt 12

viidatud kohtuotsuses *Antillean Rice Mills jt vs. komisjon*,⁶⁸ on selle hindamisel, kas üksikisikuid, keda üldkohaldatav akt erilisel viisil mõjutab, puudutab see akt isiklikult, arvesse võetav põhiline tegur kaitse, mida nad saavad ühenduse õiguse alusel. Forum 187 viitab õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele ja väidab, et koordineerimiskeskustel oli selline ootus, et neid volitusi uuendatakse.

195. Nagu komisjon märgib, on küsimus sellest, kas koordineerimiskeskustel võib olla õiguspärane ootus enda volituse uuendamisele, tõepoolest vaidlustatud põhiküsimus. Hagi vastuvõetavuse analüüsi staadiumis olen seisukohal, et piisav on siiski sedastada, et komisjon on 17. veebruari 2003. aasta otsuse põhjendustes 117–120 analüüsinud, millisele õiguspärasele ootusele võivad tugineda koordineerimiskeskused, kellele oli kehtiv volitus viimati nimetatud otsuse teatavakstegemisel. See, et komisjon on sellise analüüsi teinud, tõendab, et need keskused said õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte alusel erilise kaitse võrreldes kõigi teiste koordineerimiskeskuste ja rahvusvaheliste kontsernide äriühingutega, kes kavatsesid selliseid keskuseid luua.

194. Minu arvates puudub kahtlus selles, et selline üldpõhimõte nagu õiguspärase ootuse põhimõtte võiks anda kaitse, millele on iseloomulik individualiseerida hagejaid, nagu võib seda teha ühenduse õiguse sõnaselge säte, mille alusel vaidlustatud meetmed on vastu võetud ja mis kohustavad kõnealuse akti koostajat võtma arvesse hagejate erilist olukorda, nagu Euroopa Kohus on sedastanud eespool viidatud kohtuotsuses *Piraiki-Patraiki jt vs. komisjon* ning kohtuotsuses *Sofrimport vs. komisjon*. Üldpõhimõttega tagatud kaitse tundub tõesti hagejat individualiseerivat ja võimaldab tal tühistamishagi otse ühenduse kohtule esitada.⁶⁹

196. Sellest asjaolust minu arvates piisab, et individualiseerida neid koordineerimiskeskusi, kelle volituse kehtivus lõppeb 17. veebruari 2003 ja 31. detsembril 2010 vahel, võrreldes kõigi teiste ettevõtjatega, keda komisjoni otsus puudutab. Need keskused moodustavad seega suletud ringi teiste ettevõtjate suhtes ja saavad õiguspärase ootuse põhimõtte alusel erilist kaitset, millele nad peavad saama tugineda, esitades hagi ühenduse kohtusse.

68 — Punkt 28.

69 — Vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus *Les Verts vs. parlament*, milles Euroopa Kohus tunnistas vastuvõetavaks selle erakonna hagi Euroopa Parlamendi akti peale, mis puudutas assigneeringute jaotamist, sest kõnealuse hagi vastuvõetamatus põhjustaks konkureerivate rühmituste ebarõvdsuse õiguskaitse osas (punkt 36).

197. Seega olen seisukohal, et kaebeõiguse olemasolu tuleks tunnistada teisel koordineerimiskeskuste rühmal, keda Forum 187 väidab käesolevas kohtumenetluses esindavat.

3. Põhiküsimuse analüüs

198. Kuna Forum 187 hagi on Belgia Kuningriigi hagist laiem, sest selles nõutakse kogu 17. veebruari 2003. aasta otsuse tühistamist, alustan selle nõude analüüsimisest.

199. Seejärel analüüsin vajadusel Forum 187 ja Belgia Kuningriigi nõudeid komisjoni otsuse osaliseks tühistamiseks osas, milles see ei sätesta üleminekumeetmeid keskustele, kelle volitus lõppeb alates 17. veebruarist 2003.

a) Forum 187 nõue kogu 17. veebruari 2003. aasta otsuse tühistamiseks

200. Forum 187 viitab selle tühistamisnõude toetuseks kolmele väitele. Esimeses väites

kinnitab ta, et sellel otsusel puudub õiguslik alus ja et see rikub õiguskindluse põhimõtet, sest see on vastuolus otsustega, mis on vastu võetud rohkem kui 15 aastat tagasi. Teises väites kinnitab Forum 187, et pidades koordineerimiskeskuste maksustamiskorda riigiabiks, ei ole komisjon järginud EÜ artikli 87 lõiget 1. Oma viimases väites väidab Forum 187, et nimetatud otsus on ebapiisavalt põhjendatud selles osas, mis puudutab põhjendusi, mille tõttu komisjon on tagasi pöördunud oma varasemate otsuste juurde.

i) Õigusliku aluse puudumist ja õiguskindluse põhimõtte rikkumist käsitlev väide

— Poolte argumentid

201. Forum 187 väidab, et õiguskindluse põhimõtte kohustab komisjoni oma otsuseid järgima ja et olukorrad, milles viimati nimetatud võib ebaseadusliku otsuse tühistada, on väga piiratud. Kõnealuse assotsiatsiooni sõnul on komisjon oma ametliku uurimismenetluse algatamise otsuses tuginedud kahele alusele ehk määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktile v ning oma

üldisele pädevusele parandada varasemat viga. Komisjon on lisanud EÜ artiklid 87 ja 88 oma 17. veebruari 2003. aasta otsusesse. Forum 187 väidab, et sellel otsusel puudub õiguslik alus seetõttu, et seda otsust ei saanud teha mitte ühelgi neist alustest.

202. Forum 187 sõnul ei saa määrust nr 659/1999 pidada õiguslikuks aluseks, sest olemasoleva abi mõistet määratleva artikli 1 punkti b alapunkt v eeldab ühisturu arengut selleks, et meede, mis ei ole olnud abi, muutuks olemasolevaks abiks. Seda sätet ei saa kohaldada olukorras, milles komisjon tahab muuta oma hinnangut, mille kohaselt teatud meede ei ole riigiabi.

203. Forum 187 väidab, et komisjon ei saanud kahel järgmisel põhjusel tugineda oma otsuses ka EÜ artiklitele 87 ja 88. Esiteks on komisjon algatanud ametliku uurimismenetluse üksnes määruse nr 659/1999 alusel ega saa tugineda seda menetlust lõpetavas otsuses teisele õiguslikule alusele. Teiseks ei anna need artiklid komisjonile laiemat pädevust kui määrus nr 659/1999, mis määratleb selle institutsiooni pädevuse ammendavalt. Kuna koordineerimiskeskuste maksustamiskord ei kuulu

kõnealuses määruses sätestatud olemasoleva abi mõiste alla, ei saa komisjon väita, et ta tugines 17. veebruari 2003. aasta otsuses EÜ artikli 88 lõikele 1.

204. Viimaseks selgitab Forum 187, et komisjon ei saa väita, et ta parandas ekslikku otsust pärast seda, kui selle vastuvõtmisest on möödunud üle 15 aasta. Kohtupraktika kohaselt peaks vea parandamise õigust kasutama mõistliku aja jooksul. Pöördudes rohkem kui 15 aastat hiljem tagasi otsuse juurde, mille kohaselt vaidlusalune maksustamiskord ei ole riigiabi, rikub komisjon õiguskindluse põhimõtet eriti selles osas, et tal tuleb järgida kõiki oma varasemaid otsuseid. Lisaks ei ole komisjon esitanud mitte mingisugust selgitust, mis õigustaks sellise ajavahemiku möödumist. Komisjon ei saa viidata ka argumentidele, et tema otsusel puudub tagasiulatav mõju. Forum 187 sõnul on 17. veebruari 2003. aasta otsusel ilmingimata tagasiulatav mõju koordineerimiskeskustesse tehtud oluliste investeeringute tõttu.

205. Vastuseks neile argumentidele väidab komisjon, et tal oli õigus muuta hinnangut, mille kohaselt vaidlusalune maksustamiskord ei kujuta endast riigiabi, tingimusel et järgitakse õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet ning omandatud õigusi. See pädevus tuleneb tema pädevusest olemasolevat abi pidevalt kontrollida, mis võimaldab tal parandada tuleviku osas otsust, mis tunnistab abi ühisturuga kokkusobivaks. Järgitava menetluse osas on komisjoni arva-

tes ilmselge, et vaidlusalust korda ei saa pidada uueks abiks ja et analoogia alusel tuleb kohaldada menetlust, mida kohaldatakse olemasoleva abi kontrollimisel.

usaldada akti seaduslikkust.⁷⁰ Neid tingimusi ei oleks ilmselgelt täidetud, kui komisjon oleks 19 aastat hiljem tahtnud tagasiulatavalt tühistada oma hinnangut, mille kohaselt koordineerimiskeskuste maksustamiskord ei kujuta endast riigiabi, ja kui tema varasemate otsuste adressaadiks olev liikmesriik on seda korda rakendanud.

— Hinnang

206. Kõigepealt tundub oluline sedastada, et komisjoni 17. veebruari 2003. aasta otsus ei sätesta koordineerimiskeskuste maksustamiskorra kohta tehtud varasemate otsuste tühistamist. Selle otsuse põhjendused ega resolutiivosa ei märgi, et komisjoni 1984. ja 1987. aasta otsused ning tema 1990. aasta vastus parlamendi küsimusele tuleks tagasiulatavalt tühistada ja et tema 17. veebruari 2003. aasta otsuse eesmärk on need asendada. Kui nii oleks olnud, poleks kahtlust, et selline otsus oleks olnud vastuolus õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtetega.

207. Isegi kui institutsioonil on õigus tühistada tagasiulatavalt otsus, mis tundub talle ekslik, peab väljakujunenud kohtupraktika kohaselt toimuma selline tühistamine mõistliku aja jooksul ja nii, et otsuse vastu võtnud institutsioon võtab arvesse, millises ulatuses võisid kõnealuse otsuse soodustatud isikud

208. 17. veebruari 2003. aasta otsuse sisust ja toimikus sisalduvatest dokumentidest nähtub, et otsus on vastu võetud pärast seda, kui komisjon otsustas koordineerimiskeskuste maksustamiskorda uuesti uurida, kohaldades sellele olemasoleva abi kontrollimise menetlust, mis tähendab, et selle lõplikul otsusel ei saa olla tagasiulatuvat jõudu. Otsuse sisust järeldeb veel, et komisjon on leidnud, et nüüdsest kujutab see kord endast ühisturuga kokkusobimatut riigiabi.

209. Käesoleva väite analüüsimise raames tuleb seega kindlaks teha, kas komisjonil oli õigus muuta hinnangut selle kohta, kas see üldkohaldatav kord, ilma et seda oleks märkimisväärselt muudetud alates 1984., 1987. ja 1990. aastal koostatud varasematest hinnangutest, kujutab endast abi EÜ artikli 87

70 — 3. märtsi 1982. aasta otsus kohtuasjas 14/81: Alpha Steel vs. komisjon (EKL 1982, lk 749, punkt 10); 26. veebruari 1987. aasta otsus kohtuasjas 15/85: Consorzio Cooperative d'Abruzzo vs. komisjon (EKL 1987, lk 1005, punkt 12); 20. juuni 1991. aasta otsus kohtuasjas C-248/89: Cargill vs. komisjon (EKL 1991, lk I-2987, punkt 20); 17. aprilli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-90/95 P: De Compte vs. parlament (EKL 1997, lk I-1999, punkt 35) ja 20. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas T-251/00: Lagardère ja Canal+ vs. komisjon (EKL 2002, lk II-4825, punkt 140).

lõike 1 tähenduses, ja kui see on nii, siis kas komisjonil oli õigus kohaldada olemasolevat abi puudutavat menetlust.

selles, et komisjoni otsus, mille kohaselt ei ole nimetatud kord riigiabi, on õiguspärane.

210. Õiguskindluse põhimõte tähendab, et ühenduse õigusnormid oleksid kindlad ja nende kohaldamine õigussubjektidele ootuspärane.⁷¹ Selle eesmärk on tagada ühenduse õiguses ettenähtud õiguslike olukordade ja suhete ootuspäratus.⁷² Seda põhimõtet tuleb järgida eriti rangelt, kui teise õigusaktiga võivad kaasned majanduslikud tagajärjed,⁷³ nagu see võib olla riigiabi valdkonnas tehtud komisjoni otsuste puhul. Lisaks on EÜ artikli 88 lõikes 3 sätestatud neid abisid puudutava teavitamiskohustuse eesmärk kõrvaldada võimalikud kahtlused selles osas, kas siseriiklik meede kujutab endast abi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses või mitte.

212. Samuti on vaieldamatu, et määrus nr 659/1999, mis kodifitseerib määruse teise põhjenduse kohaselt komisjonile EÜ artikliga 88 antud pädevuse kasutamist tema poolt, ei näe sõnaselgelt ette käesolevas asjas käsitletavat olukorda. Seega ainus olukord — mis sisaldub selle määruse artikli 1 punkti b alapunktis v, mis määratleb olemasoleva abi mõiste —, kus meedet, mis selle kehtestamise ajal ei olnud veel abi, tuleb siiski lugeda olemasolevaks abiks, on olukord, kus nimetatud meede „on muutunud [abiks] hiljem ühisturu arengu tõttu”.

211. Õiguskindluse põhimõte ja õiguspärase ootuse põhimõte, mis on esimesena nimetatu subjektiivne ilming, tähendavad seda, et komisjoni kavandatava maksustamiskorra rakendamises teatanud liikmesriik ning selle korra alusel abi saajad võivad olla kindlad

213. Määrus nr 659/1999 ei määratle, mida peetakse silmas mõistega „ühisturu areng”. Seda võib mõista kui asjaomase meetmega hõlmatud sektori majandusliku ja õigusliku konteksti muutust. Mõisted „areng” ja „ühisturg” viivad mõttele, et turul, mida kõnealune siseriiklik meede mõjutab, on toimunud muutus, mille tõttu see meede, mis ei olnud abi, kuulub nüüdsest EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse. See mõiste ei pea silmas olukorda, milles, nagu käesolevas asjas, komisjon muudab oma hinnangut üksnes asutamislepingu riigiabi eeskirjade rangema kohaldamise põhjal.

71 — 15. detsembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 325/85: Iirimaa vs. komisjon (EKL 1987, lk 5041, punkt 18).

72 — 15. veebruari 1996. aasta otsus kohtuasjas C-63/93: Duff jt (EKL 1996, lk I-569, punkt 20).

73 — *Idem*.

214. Vastupidi sellele, mida väidab Forum 187, ei usu ma siiski, et õiguskindluse põhimõtte ja määruse nr 659/1999 sõnas-tusega oleks vastuolus see, et komisjon muudab oma hinnangut selle kohta, kas üldkohaldatav maksustamiskord kujutab endast abi, kui ta leiab, et asutamislepingu sätete õige kohaldamine peab sellisele järeldusele viima.

215. Õigustuse sellele seisukohale leiab minu arvates EÜ artiklitest 87 ja 88. Esiteks, nagu Euroopa Kohus on juba otsustanud, ei saa õiguskindluse põhimõtet, nii oluline kui see võib olla, kohaldada absoluutselt, vaid selle kohaldamine peab olema ühendatud seaduslikkuse põhimõttega.⁷⁴ Teiseks, nagu väidab komisjon, tuleb tema pädevuse ja kohustuste ulatust riigiabi valdkonnas hinnata EÜ artiklite 87 ja 88 alusel. Määrust nr 659/1999, mis kujutab endast EÜ artiklite 87 ja 88 kohaldamiseks vastu võetud teisest õigusakti, ei või seega tõlgendada nii, et see vähendaks asutamislepingus ettenähtud eeskirjade ulatust.

216. Komisjonil ei tule EÜ artikli 88 alusel mitte üksnes eelnevalt uurida liikmesriikide kavatsusi uue abi kehtestamise kohta, vaid ka kontrollida pidevalt kogu olemasolevat abi. Pideva kontrollimise käigus võib komisjon koostöös abi andnud liikmesriigiga teha

sellele riigile ettepaneku vajalikuna tundu-vate muudatuste tegemiseks tulevikuks, et abi jääks ühisturuga kokkusobivaks. Kui see menetlus ei anna tulemust, võib komisjon EÜ artikli 88 lõike 2 kohaselt nõuda sellelt riigilt säärase abi lõpetamist või selle muut-mist komisjoni määratud tähtaja jooksul.

217. EÜ artikliga 88 komisjonile antud pädevuse eesmärk on ära hoida seda, et üldise abikava kohaldamist jätkatakse ja selle alusel antakse uusi individuaalseid abisid siis, kui see kord ei tundu enam ühisturuga kokkusobiv olevat. Komisjoni ülesanne on hoolitseda selle eest, et mitte ühtegi ühisturu nõuetekohase toimimisega vastuolus olevat abi heaks ei kiidetaks ega antaks alust uuteks kohaldamiseks.

218. EÜ artikli 88 eesmärk on ka tagada liikmesriikide ja ettevõtjate võrdsus. Majandusliku ja õigusliku arengu tõttu võiks komisjon teha negatiivse otsuse uue abikava kohta, mis oleks sisu poolest kõigis osades samane teises liikmesriigis kehtiva kavaga.

⁷⁴ — 22. märtsi 1961. aasta otsus liidetud kohtuasjades 42/59 ja 49/59: Snpuat vs. ülemamet (EKL 1961, lk 99, lk 160).

Seega oleks võrdse kohtlemise üldpõhimõttega vastuolus võimaldada ettevõtjatel saada kasu olemasoleva abi uutest kohaldamistest.

ühisturule kahjulikuks, sest töögrupile tunnus, et need kavad kuuluvad EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse.

219. Neist asjaoludest lähtudes leian, et komisjonil on õigus muuta hinnangut abi olemasolu kohta, kui ta leiab, et asutamislepingu sätete õige kohaldamine seda eeldab. Komisjonil tuleb järgida õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtteid, mis on kahtlemata oluline nõue, kuid see tuleb ühitada seaduslikkuse põhimõttega, järelkult EÜ artiklitega 87 ja 88. Nende sätetega oleks siiski vastuolus lubada siseriikliku abikava uusi kohaldamisi, kui on ilmnunud, et see on vastuolus ühisturu nõuetekohase toimimisega. See oleks vastuolus ka liikmesriikide ja ettevõtjate võrdse kohtlemisega, sest uue korra kohta, mis on identne siseriikliku meetmega, mida algselt ei peetud riigiabiks, tehakse negatiivne otsus.

220. Sel põhjusel leian, et komisjon on täitnud talle asutamislepinguga ette nähtud ülesande riigiabi valdkonnas, kui ta otsustas käesolevas asjas uurida või uuesti uurida kõiki liikmesriikides kehtivaid maksustamiskordi, mida tegevusjuhendi töögrupp pidas

221. Seetõttu olen arvamusel, et õiguskindlusega ei ole vastuolus, kui komisjon muudab oma hinnangut abi olemasolu kohta tuleviku osas. Samamoodi ei ole 17. veebruari 2003. aasta otsus õigusliku alusega, nagu väidab Forum 187, vaid selle aluseks on EÜ artiklid 87 ja 88, nagu on märgitud põhjenduses 69.

222. Kui komisjon oma hinnangut niiviisi muudab, on minu arvates on ainus võimalik kohaldatav menetlus olemasoleva abi kontrollimisele kohaldatav menetlus. Määrus nr 659/1999, mis kodifitseerib komisjonile EÜ artikliga 88 antud pädevuse teostamise, tunneb vaid kahte liiki siseriiklikke meetmeid: uued meetmed ja olemasolevad meetmed. Käesolevas asjas kavatses komisjon muuta hinnangut siseriikliku korra kohta, millest talle oli teatatud ning mida ei ole eeldatavasti — nagu käesoleval juhul — märkimisväärselt muudetud alates komisjoni varasemast otsusest. Seda korda ei saa seega pidada uueks meetmeks, millest on komisjonile äsja teatatud, ilma et seda oleks veel rakendatud, või ebaseaduslikuks abiks ehk abiks, mis on antud ilma kõnealusele institutsioonile eelneva teatamiseta või enne, kui

ta on võtnud nõutava tähtaja jooksul seisukoha. Komisjoni jaoks on tegemist olemasoleva abiga, sest ta on olnud sellest teadlik, ja kohaldatava kontrollimismenetluse kindlaksmääramise eesmärgil on see samastatav olemasoleva abiga määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b tähenduses.

223. Lisaks sellele tagab see kvalifikatsioon parima õiguskindluse kõnealuse meetme kehtestanud liikmesriigile ja sellest kasu saavale ettevõtjale. Seetõttu kohaldatakse seda meedet edasi, kuni komisjon tunnustab selle ühisturuga kokkusobimatuks. Kui komisjon sellise otsuse teeb, võib see kehtida üksnes tuleviku suhtes ja selle institutsiooni määratava tähtaja jooksul.⁷⁵

224. See menetlus ei võta ka ettevõtjatelt, kelle suhtes seda üldist vaidlustalust korda on kohaldatud, õigust vaidlustada põhiküsimusena komisjoni uut hinnangut, mille kohaselt kõnealune kord kujutab endast riigiabi, esitades tühistamishagi ühenduse kohtule, nagu Forum 187 on seda teinud, või esitades õigusvastasuse väite siseriiklikule kohtule,

millist võimalust on Euroopa Kohus meelde tuletanud kohtuotsuses Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu.⁷⁶

225. Seega ei ole põhjendatud ka Forum 187 etteheide komisjonile, et komisjon on märkinud oma kirjas Belgia valitsusele, milles ta teatas ametliku uurimismenetluse algatamisest, et kohaldatav menetlus on sätestatud määruse nr 659/1999 artiklites 17–19, ega etteheide, et komisjon muutis õiguslikku alust menetluse käigus, sest selle määruse ainus eesmärk on kodifitseerida komisjonile EÜ artiklitega 87 ja 88 antud pädevuse teostamist.

226. Küsimust, kas komisjon on 17. veebruaril 2003. aasta otsuses arvestanud koordineerimiskeskuste õiguspärasest ootust õigesti, analüüsitakse vajadusel selle otsuse osalise tühistamise nõude raames. Vastus sellele küsimusele ei saa siiski muuta küsitavaks järeldust, mille kohaselt komisjonil oli õigus muuta seisukohta selle kohta, kas koordineerimiskeskuste maksustamiskord kujutab endast riigiabi, ja kohaldada määruse nr 659/1999 artiklites 17–19 sätestatud olemasolevat abi puudutatavat menetlust.

75 — Eespool viidatud kohtuotsus Itaalia vs. komisjon (punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).

76 — 25. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-50/00 P (EKL 2002, lk I-6677, punkt 40).

227. Lähtudes kõigist neist asjaoludest, olen seisukohal, et esimene väide tuleb tagasi lükata.

230. Analüüsi selguse huvides selgitan erinevate argumentide sisu täpsemalt selle osa raames, millega need seotud on.

ii) EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumist puudutav väide

— Vaidlusaluse korra analüüsimeetod

228. Forum 187 esitab mitmeid argumente, et tõendada, et komisjon kohaldas väärtalt EÜ artikli 87 lõiget 1, kui ta pidas koordineerimiskeskuste maksustamiskorda riigiabiks selle sätte tähenduses. Esiteks vaidlustab ta meetodi, millega komisjon kõnealust maksustamiskorda analüüsis. Seejärel väidab ta, et selle korra osadeks olevad erinevad meetmed ei vasta EÜ artikli 87 lõikes 1 nõutavatele tingimustele. Forum 187 väidab, et need meetmed ei anna koordineerimiskeskustele eeliseid, et nendega ei kaasne riigi ressursside ülekandmine, et komisjon ei esitanud tõendeid nende mõjust konkurent-sile ja ühendusesisesele kaubandusele, et kõnealune kord ei ole valikuline ning et igal juhul õigustavad seda korda Belgia maksusüsteemi laad ja ülesehitus.

229. Komisjon lükkab kõik need etteheited tagasi.

231. Forum 187 heidab komisjonile ette, et viimane ei tunnistanud liikmesriikide pädevust maksuküsimustes. Ta tuletab meelde, et kuna ettevõtte tulumaksu määra ja struktuuri ei ole ühenduses ühtlustatud, on Belgia Kuningriigil õigus kindlaks määrata rahvusvaheliste kontsernide tütaretevõtjate maksustamisele kohaldatavad eeskirjad. Forum 187 leiab, et kui need eeskirjad põhjustavad konkurentsi moonutamist, kuulub see olukord EÜ artiklite 96 ja 97, mitte riigiabi sätete kohaldamisalasse.

232. Forum 187 heidab komisjonile ette ka seda, et ta teostas kõnealuse korra kohta liiga üldise analüüsi. Ta väidab, et koordineerimiskeskuste maksustamiskorda kohaldatakse 230 keskusele, kes kuuluvad väga erinevates valdkondades tegutsevatesse kontsernidesse. Vaidlusaluste meetmete majanduslik mõju muutub vastavalt sellele, kas kontsern müüb mootorsõidukeid või toidukaupu. Seega oleks komisjon pidanud tegema kõnealuste meetmete mõju kohta palju üksikasjalikuma analüüsi.

233. Sarnaselt komisjoniga ei usu ma, et siseriikliku maksustamiskorra analüüs EÜ artikli 87 suhtes kujutaks endast liikmesriikide maksustamisalase pädevuse mitтетunnustamist. Kuigi on tõsi, et otsene maksustamine kuulub tõesti nende pädevusse, nii et iga liikmesriik võib vabalt määrata enda eeskirjad ettevõtte tulumaksu kohta, on ka selge, et need eeskirjad ei ole EÜ artikli 87 kohaldamisalast välistatud. Riigi poolt enda maksustamisalase pädevuse raames vastuvõetud sätted võivad seega mõnel juhul osutada kõnealuse artikliga vastuolus olevateks.

234. Nagu komisjon õigesti selgitab, tuleb selle väite analüüsi raames seega kindlaks teha, kas vaidlusalune kord kujutab endast riigiabi või mitte. Kuna EÜ artikli 87 lõikes 1 määratletud riigiabi mõiste on juriidiline mõiste ning seda tuleb tõlgendada objektiivsete asjaolude alusel,⁷⁷ tuleb vaatamata komisjoni poolt 1984., 1987. ja 1990. aastal vastuvõetud vastupidisele seisukohale välja selgitada, kas koordineerimiskeskuste maksustamiskord vastab selle sätte kohaldamisalasse kuulumiseks nõutavatele tingimustele.

77 — 16. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-83/98 P: Prantsusmaa vs. Ladbroke Racing ja komisjon (EKL 2000, lk I-3271, punkt 25). Vt ka 16. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas T-274/01: Valmont vs. komisjon (EKL 2004, lk II-3145, punkt 37).

235. Mis puutub tasemesse, millele vastavalt oleks komisjon pidanud vaidlusaluse korra mõju käesolevas asjas analüüsima, siis on tõsi, nagu ta põhjendatult märgib, et kui kõnealune meede on abikava, mitte individuaalne abimeede, võib komisjon kohtupraktika kohaselt piirduda vaadeldava kava üldiste omaduste uurimisega, ilma et ta oleks kohustatud analüüsima ka selle mõju teatud ettevõtjate konkreetsele olukorrale.⁷⁸ Küsimus selle kohta, kas seda kohtupraktikat tuleb käesolevas asjas kohaldada ja kas komisjon võis piirduda sellise analüüsiga, samas kui vaidlusalune kord on kasulik keskustele, mille kontsernid tegutsevad väga erinevates valdkondades, muudab küsitavaks komisjoni hinnangu, mille kohaselt vaidlusaluses korras ette nähtud meetmed vastavad igale EÜ artikli 87 lõikes 1 kehtestatud tingimusele. Seega uurin seda etteheidet nende tingimuste analüüsi raames.

236. Selles etapis tuleb veel esiteks täpsustada, et need tingimused on kumulatiivsed.⁷⁹ Teiseks, kuna riigiabi on vastavalt eespool märgitudle juriidiline mõiste, mida tuleb tõlgendada objektiivsete asjaolude alusel, peab ühenduse kohus põhimõtteliselt siis, kui komisjoni analüüs ei põhine keerukatel majanduslikel hinnangutel, igakülgset kont-

78 — Eespool viidatud kohtuotsus Itaalia ja Sardegna Lines vs. komisjon (punkt 51) ja 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-278/00: Kreeka vs. komisjon (EKL 2004, lk I-3997, punkt 24).

79 — 16. mai 2002. aasta otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa vs. komisjon (EKL 2002, lk I-4397, punkt 68); 24. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-280/00: Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (EKL 2003, lk I-7747, punkt 74) ja 20. novembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-126/01: GEMO (EKL 2003, lk I-13769, punkt 21).

rollima, kas siseriiklik kord kuulub EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse.⁸⁰

Majanduslik eelis

237. Järgmisena hakkab analüüsima seda, kas koordineerimiskeskuste maksustamiskord vastab igale selle sättega nõutavale tingimusele. Seega tuleb hinnata, kas selle korraga ette nähtud meetmega antakse teatud ettevõtjatele eelis, kas selle eelise on andnud liikmesriik või on see antud riigi ressurssidest ja kas see kahjustab või võib kahjustada konkurentsi ühendusesiseses kaubanduses.

239. Kohtupraktika kohaselt on abi mõiste väga lai. See ei hõlma mitte üksnes toetust positiivses tähenduses, nagu subsiidiumid, vaid ka erinevas vormis sekkumisi, mis leevendavad äriühingu eelarvet „tavaliselt” koormavaid kohustusi ja mis ei ole küll subsiidiumid selle sõna kitsas tähenduses, ent on siiski samalaadsed ja samasuguse mõjuga.⁸¹ Seega „meede, millega ametiasutused annavad teatavatele ettevõtjatele maksuvabastuse, mis küll ei kannu üle riigi ressursse, kuid mille saajad on soodsamas rahalises olukorras teiste maksukohustuslastega võrreldes, kujutab endast riigiabi [EÜ artikli 87] tähenduses”.⁸²

— Teatud ettevõtjate eelistamine

238. Kõigepealt analüüsin, kas koordineerimiskeskustele kohaldatavas maksustamiskorras sisalduvad maksustamismeetmed loovad eelise neile, kellele seda korda kohaldatakse. Seejärel analüüsin, kas see eelis on valikuline. Vajadusel hindan, kas valikulisus on õigustatud selle süsteemi eesmärkidega, mille osa see kord on.

240. Komisjon leidis 17. veebruari 2003. aasta otsuses, et maksustatava tulu kindlaksmääramise viisi, kinnisvaramaksust, kapitalimaksust ja kinnipeetava maksust vabastamine ning arvestusliku kinnipeetava maksu süsteem kujutavad endast eeliseid koordineerimiskeskustele. Forum 187 vaidlustab selle hinnangu iga meetme osas. Analüüsin neid meetmeid järgemööda ja

80 — Eespool viidatud kohtuotsus *Prantsusmaa vs. Ladbroke Racing* ja komisjon (punkt 25) ja eespool viidatud kohtuotsus *Valmont vs. komisjon* (punkt 37).

81 — Vt eelkõige 12. detsembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-5/01: *Belgia vs. komisjon* (EKL 2002, lk I-11991, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika) ja eespool viidatud kohtuotsus *GEMO* (punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

82 — 15. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas C-387/92: *Banco Exterior de España* (EKL 1994, lk I-877, punkt 14) ja 19. mai 1999. aasta otsus kohtuasjas C-6/97: *Itaalia vs. komisjon* (EKL 1999, lk I-2981, punkt 16).

alustan maksustatava tulu kindlaksmääramise meetodist.

teenuseid hinnaga, mis vastab kuludele, millele on lisatud kasumimarginaal, siis võib selle protsendimäära aluseks võtta niivõrd, kui võrd see ei ole anormaalne. Kui puuduvad objektiivsed kriteeriumid aluseks võetava kasumi protsendimäära kindlaksmääramiseks, tuleb see põhimõtteliselt kehtestada 8% suurusena.

Maksustatava tulu kindlaksmääramine

241. Koordineerimiskeskuste maksustamiskorra kohaselt ei tulene nende keskuste maksustatav tulu ettevõtja tulude ja kulude vahelisest erinevusest, nagu sätestab üldkehtiv Belgia maksusüsteem. Maksustatav tulu määratakse kindlaks kokkuleppelise summana, mis vastab teatavale protsendimäärale keskuse tegutsemisega seotud tuludest ja kuludest, millest lahutatakse personaliga seotud kulutused⁸³ ja finantskohustused.⁸⁴

243. Nimetatud keskuse maksustatav tulu ei saa siiski olla madalam kõigist tuludest ja kuludest, mida ei saa maha arvata kui ametikulutusi (üldiselt heakskiitmata kulud) või erandliku hinna tõttu või tasuta saadud soodustusi, millele on kõnealusele keskusele andnud selle kontserni liikmed, kuhu keskus kuulub.

242. Koordineerimiskeskuse kasumimarginaal peab olema põhimõtteliselt kindlaks määratud igal konkreetsel juhul sõltuvalt nende poolt tegelikult teostatavast tegevusest. Kui see keskus osutab ise teatud

244. Niiviisi kindlaksmääratud keskuste tulu maksustatakse tavapärase ettevõtte tulumaksu määraga.

83 — Iseäranis peetakse silmas palka ning juhatusel ja personalil liikmetele otseselt antavaid sotsiaalseid soodustusi, tööandja sotsiaalkindlustusmaksed, tööandja vabatahtlikke kindlustusmaksed ning vanadus- ja toitjakaotuspensiooni (29. novembri 1993. aasta ringkiri nr Ci.RH.421/439.244, III peatükk, F, punkt 42).

84 — Finantskohustuste mõiste on määratletud eespool viidatud ringkirja samas punktis 42, mille kohaselt see mõiste hõlmab laenuintressid, komisjonitasud ja võlgadega seotud kulud, mittekaubeldavate võlakirjade, sularahainvesteeringute ja rahavarude raamatupidamisväärtuse vähenemise, muu käibevara kui kommertsivõlakirjade, sularahainvesteeringute ja rahavarude realiseerimisel põhinev väärtuselangus, kõnealuse keskuse provisjonid võlakirjade müügist; vahetuskursi erinevused ja kõrvalekaldumised valuuta konverteerimisest ning kõik muud sellised kulud, mida tuleb raamatupidamise seaduse järgi arvestada finantskohustusena.

245. See maksustatava tulu kindlaksmääramise meetod on inspireeritud meetodist, mida nimetatakse *cost plus* ja mis on üks süsteemidest, mida soovib Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioon (OCDE) selliste teenuste maksustamiseks, mida osutab tütarettevõtja või püsiv tegevuskoht samasse rahvusvahelisse kontserni kuuluvate, aga teises liikmesriigis asutatud ettevõtjate nimel.

246. Sellel meetodil on järgmine eesmärk. Samasse rahvusvahelisse kontserni kuuluvate ettevõtjate vahel toimuvate tehingute hindade kindlaksmääramist võivad mõjutada maksustamiskaalutlused nii, et kõnealuse kontserni kogumaksustamistaseme vähendamiseks arvestatakse maksubaasi igas riigis. Selleks et võidelda sellise tegevusega ja vältida neist põhjustatud parandusi siseriiklike ametiasutuste poolt ning topeltmaksustamise ohtu, on OECD raames töötatud välja erinevaid meetodeid, et määrata kindlaks toodete või teenuste „siirdehinnad” sama rahvusvahelise kontserni sees. Nende meetodite eesmärk on hindade vastavus tavapärastes konkurentsitingimustes määratud hindadele. Neist meetoditest üheks meetodiks oleva nn *cost plus* meetodi arvutamise aluseks võetakse teenuste tootjal tekkinud kulud ja neile kohaldatakse mõistlikule kasumile vastavalt marginaali, mida väljendatakse protsendina.⁸⁵

247. Komisjon ei ole 17. veebruaril 2003. aasta otsuses pidanud riigiabiks seda kindlasummalist maksustamismeetodit ennast. Otsus põhineb sellel, et Belgia ametiasutused on otsustanud lahutada kõigist tegutsemisega seotud kuludest, mis on koordineerimiskeskuste maksustatava tulu kindlaksmääramisel arvutamise aluseks, esiteks personaliga seotud kulutused ja teiseks finantskohustused, mis on kvantitatiivselt

olulised kulud. Komisjon märgib veel, et kui puuduvad objektiivsed kriteeriumid aluseks võetava kasumi protsendimäära kindlaksmääramiseks, määratakse see põhimõtteliselt 8% suurusena. Komisjon leiab, et nende kahe välistamise ning protsendimäära kohaldamisel ei võimalda maksustatav summa, millele tuleb kohaldada kõnealust tavapärasest ettevõtte tulumaksu määra, koordineerimiskeskuste osutatud teenuste maksustamist nii, nagu toimuks see juhul, kui mõni teine ettevõtja osutaks neid teenuseid vabas konkurentsivastavalt OECD „*cost plus*”-meetodi aluseks olevale põhimõttele.

248. Forum 187 vaidlustab komisjoni analüüsi järgmistel põhjustel.

249. Ta selgitab kõigepealt, et finantskohustuste ja personaliga seotud kulutuste välistamine maksubaasist ei ole vastuolus OECD põhimõtetega siirdehindade määramise osas. Need põhimõtted määravad kindlaks kulud, mida tuleb arvestada kauba ja teenuste eest arve esitamisel seotud ettevõtjale, kuid need ei puuduta nende kulude maksustamist, mis moodustab järgmise etapi.

250. Seejärel väidab Forum 187 finantskohustuste välistamise kohta, et nende maksustamise tagajärg oleks keskuste kasumi-

85 — Vt *Principes applicables en matière de prix de transfert à l'intention des entreprises multinationales et des administrations fiscales*, OECD väljaanded, Pariis, 2001, lk II-12 ja VII-1.

marginaalidest palju kõrgem maks. Nii juhtuks eriti siis, kui nad teevad tehinguid, mida kajastatakse raamatupidamises samaaegselt kulu ja kasumina, ilma et tekiks kahjumit või kasumit.

251. Forum 187 sõnul on vaja ka rahvusvahelise kontserni finantse tervikuna arvestada. Koordineerimiskeskuste tasandil vähendatud maksustamismäära võib kompenseerida kõrgema maksustamisega kontserni tasandil. Paljud riigid maksustavad emaettevõtjat terves maailmas saadud tulude alusel ja neil on kontrollitavate välismaiste äriühingute maksustamissüsteemid.

252. Lisaks ei ole komisjon arvestanud seda, et nn *cost plus* meetodi kohaselt võib selliseid keskusi maksustada isegi siis, kui neil on tekkinud kahjum, ja selline olukord ei ole pelgalt hüpotetiline.

253. Forum 187 selgitab personaliga seotud kulutuste välistamise osas, et seda kompenseerib 10 000 euro suurune maks kümne esimese töötaja kohta. Ka seda oleks vaja arvestada, et mitmed koordineerimiskeskused palkavad piirialatöötajaid, kelle maksustamisolukord on keerukas.

254. Viimaseks vaidlustab Forum 187 veel komisjoni sellise etteheite põhjendatuse, mis puudutab kindlasummalise 8% suuruse standardmaksumäära kohaldamist kasumimarginaali kindlaksmääramiseks. Komisjoni asepresident Leon Brittan on kiitnud selle maksumäära heaks 1990. aastal. See vastab Belgias asutatud välisfiliaalide maksumäärale. See, et tegemist on halduspraktikaga, ei võta sellelt õiguslikku väärtust. Viimaseks, nimetatud maksumäära ei kohaldata süstemaatiliselt, sest pädevad ametiasutused võivad kohaldada madalamat või kõrgemat maksumäära vastavalt iga keskuse loodavale lisaväärtusele.

255. Forum 187 tuletab veel meelde, et on olemas eeskiri, mille kohaselt maksustatav tulu ei saa siiski olla madalam kõigist tuludest ja kuludest, mida ei saa maha arvata kui ametikulutusi või erandliku hinna tõttu või tasuta saadud soodustusi, mille on keskustele andnud selle kontserni liikmed, kuhu keskus kuulub.

256. Need argumendid ei tundu mulle veenvad.

257. Kõigepealt märgin, et Forum 187 ei näi seadvat kahtluse alla seda, et eelise olemasolu tuleb hinnata vastavalt kriteeriumile, millele tugineb OECD nn *cost plus* meetod, ehk vastavalt sellele, et siirdehinnad tuleb määrata nii, et need vastaksid tavapära konkurentsitingimustes kasutatud hindadele. Eelise olemasolu kindlaksmääramine eeldab

võrdluspunkti. Nagu komisjon on selgitanud 17. veebruari 2003. aasta otsuse põhjenduses 95, on OECD väljatöötatud nn *cost plus* meetodi eesmärk maksustada kontsernisiseseid teenuseid osutavaid keskusi üldkehtiva õigussüsteemi kohaldamisest tuleneva alusega võrreldaval alusel, mis tugineb vaba konkurentsi tingimustes tegutseva ettevõtja tulude ja kulude erinevusele. Seega tuleb selle kriteeriumi põhjal analüüsida, kas koordineerimiskeskuste maksustamiskorras ette nähtud maksustatava tulu kindlaksmääramise meetod leevendab kohustusi, mis neid „tavaliselt” koormavad.

258. Forum 187 sõnul ei ole finantskohustuste ja personaliga seotud kulutuste välistamine vastuolus põhimõttega, millele tugineb OECD nn *cost plus* meetod. Nõustun komisjoni vastupidise arvamusega. Nagu eespool on selgitatud, on selle meetodi eesmärk saavutada vaba konkurentsi tingimustes tegelikult eksisteerivatele hindadele lähedasi siirdehindu. Nagu komisjon selgitab 17. veebruari 2003. aasta otsuse põhjenduses 89, on rahakäibe- või finantseerimishaldustoimingute raames tekkinud personaliga seotud kulutused ja finantskohustused need elemendid, mis ülekaalukalt aitavad kaasa koordineerimiskeskuste tulude tekkele, kuna koordineerimiskeskused pakuvad eelkõige finantsteenuseid. Samal põhjusel, mis tundub

ka mittevaidlustatav, moodustavad need kaks kulude kategooriat märkimisväärse osa viimati nimetatud keskuste kõigest tegevuskuludest.⁸⁶

259. Ma ühinen seega komisjoni seisukohaga, mille kohaselt ei võimalda nende kohustuste ja kulutuste välistamine kõnealuste keskuste maksustatava tulu kindlaksmääramise aluseks olevatest kuludest jõuda vaba konkurentsi tingimustes tegelikult eksisteerivatele hindadele lähedaste siirdehindadeni. Järelikult annab see välistamine majandusliku eelise neile keskustele ja kontsernidele, millesse need keskused kuuluvad.

260. Seda analüüsi ei muuda küsitavaks ka asjaolu, et finantskohustuste kaasaarvamine võib teatud olukordades viia liiga kõrge maksubaasini. See asjaolu tõendaks — kui see oleks kindlaks tehtud —, et nn *cost plus* meetod ei ole koordineerimiskeskuste siirdehindade määramiseks asjakohane. See ei õigusta siiski finantskohustuste välistamist tervikuna.

261. Selle välistamisega loodud majanduslik eelis ei või muuta suhteliseks või tühistada rahvusvahelise kontserni finantskohustusi tervikuna sel põhjusel, et kontserni kuulu-

⁸⁶ — Vt selle kohta 29. novembri 1993. aasta ringkirja nr Ci. RH.421/439.244 punktis 50 esitatud arvutusnäide.

vaid erinevaid äriühinguid maksustatakse teistes liikmesriikides. Seda, kas kõnealune kord loob eelise neile, kelle suhtes seda kohaldatakse, tuleb hinnata asjaomase liikmesriigi maksustamiskorra alusel.

esimese kahe tegutsemisaasta lõpuks. Kohutotoimikus sisalduvatest dokumentidest nähtub, et Belgias asutatud 220 või 230 koordineerimiskeskust on võimaldanud 9000 otsese töökoha loomist, mis vastab keskmiselt rohkem kui kümnele töötajale keskuse kohta.

262. Lisaks see, et sellise süsteemi alusel võib koordineerimiskeskusi maksustada isegi siis, kui tal ei tekkinud kasumit, ei näi muutvat küsitavaks komisjoni analüüsi põhjendatust. Selline oht on omane nn *cost plus* meetodile, sest selle arvutamise aluseks võetakse tegutsemisega seotud kulud, mitte tulude ja kulude vahe. See oht ei saa seega õigustada kõnealuste keskuste tegevuses personaliga seotud vältimatute kulutuste ja finantskohustuste süstemaatilist välistamist. Lisaks see, et umbes 220 või 230 koordineerimiskeskust on paljude aastate jooksul saanud kõnealuse korra kohaldamisest kasu, kinnitab komisjoni analüüsi ja seda, et maksustamise oht vaatamata kasumi puudumisele ei ole selle korra soodsat laadi kõrvaldanud.

264. Komisjon on minu arvates veenvalt selgitanud seoses kokkuleppelise 8% määraga, mida kohaldatakse tegutsemisega seotud kuludele maksubaasi kindlaksmääramiseks, et see on ebapiisav, kuna see puudutab märkimisväärselt vähenenud arvutamisalust ja kuna koordineerimiskeskused tegutsevad kontsernide heaks, kes tegutsevad väga erinevates valdkondades, kus kasumimarginaal võib seega olla märkimisväärselt erinev. Forum 187 esitatud asjaolu, mille kohaselt vastab see maksumäär Belgias asuvate filiaalide kasumile kohaldatavale maksumäärale, ei tundu asjakohane, sest koordineerimiskeskuste maksustamiskorras arvutatakse viimati nimetatud maksumäära alusel kasumimarginaali, millele kohaldatakse tavapärasest ettevõtte tulumaksu määra.

263. Alates 1. jaanuarist 1993 kehtestatud iga-aastase maksu osas — summas 10 000 eurot iga täisajaga töötaja pealt — on komisjon minu arvates õigesti järeldanud, et kuna selle maksu ülempiir on 100 000 eurot, ei tasakaalusta see personaliga seotud kõigi kulutuste süstemaatilise välistamise kasulikke mõjusid. See ülempiir vastab minimaalselt kümnele töötajale, keda koordineerimiskeskused peavad täisajaga tööle võtma

265. Viimaseks võib nõustuda komisjoni seisukohaga, kui ta väidab, et alternatiivne maksubaas, mis alammäära kehtestades on mõeldud võimalike kuritarvituste vältimiseks, ei tühistata eelist, mille põhjustas eespool nimetatud välistamiste ning 8% määra koostoimes kohaldamine. Komisjon on selgitanud 17. veebruari 2003. aasta otsuses, et alternatiivne maksubaas sisaldab üksnes summasid, mida maksustatakse Belgias ka vaidlusaluse

korra kohaldamisalast väljapoole jäävatel äriühingutel, lisaks raamatupidamises kajastatud kasumile, mille taastamine koordineerimiskeskuste osas on nn *cost plus* meetodi eesmärk.

neerimiskeskused, kellel on oma kinnisvara, ehk vähem kui 5% neist keskustest. Teiseks on Belgia õiguses ka muid sellest maksust vabastamise olukordi, millest vabastatud keskused oleksid võinud kasu saada.

266. Neid asjaolusid arvesse võttes on komisjon õigesti leidnud, et maksustatavat tulu kindlaksmääravad õigusnormid kujutavad endast eelist koordineerimiskeskustele ja kontsernidele, mille liikmed nad on.

Kinnisvaramaksu vabastus

267. Koordineerimiskeskuste maksustamiskord näeb ette, et nad on vabastatud kinnisvaramaksu tasumisest nende hoonete pealt, mida nad oma tegevuseks kasutavad. Nagu nähtub 17. veebruari 2003. aasta otsusest, on kinnisvaramaks kohustus, mis lasub põhimõtteliselt kõigil ettevõtjatel, kes valdavad omaniku või kasutusvaldajana Belgias kinnisvara, mille all mõeldakse hoonestatud või hoonestamata kinnisasja ning oma laadilt või eesmärgilt kinnisasjaks loetavat materjali või masinaid.

268. Forum 187 vaidleb vastu sellele, et tegemist oleks eelisega, sest esiteks saavad sellest vabastusest kasu üksnes need koordi-

269. Mulle tundub õigustatud komisjoni hinnang, mille kohaselt kinnisvaramaksu vabastus kujutab endast just eelist kohtupraktika tähenduses. Märgin, et muud sellest maksust vabastamise olukorrad Belgia õiguses ei hõlma kõiki Belgias asutatud äriühinguid. Selline koordineerimiskeskuste maksuvabastus kujutab endast seega leevendust äriühingute eelarvet põhimõtteliselt koormavale kohustusele.

270. Seda analüüsi ei muuda küsitavaks see, et nimetatud keskustest alla 5% saab tegelikult vabastusest kasu, sest üle 95% neist üürivad kinnisvara, kus nad oma tegevusalal tegutsevad. Piisav on sedastada, et see meede annab majandusliku eelise koordineerimiskeskustele, kes omavad kinnisvara, kus nad oma tegevusalal tegutsevad, võrreldes teise äriühinguga, kes samuti omab enda majandustegevuseks kasutatavat kinnisvara ja kelle suhtes ei kohaldata Belgia õiguses ette nähtud muid vabastusi.

271. Komisjon on seega õigesti järeldanud, et kinnisvaramaksu vabastus kujutab endast eelist EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses.

Kapitalimaksu vabastus

272. Koordineerimiskeskuste maksustamiskord näeb veel ette, et Belgia Kuningriigis kehtivat 0,50% suurust registreerimismaksu ei tule tasuda sissemaksetelt põhikapitali ja selle suurendamiselt.

273. Forum 187 väidab, et tegemist ei ole eeliseega, kuna direktiivi 69/335/EMÜ⁸⁷ artikli 7 lõige 1 kohustab liikmesriike hoidma jõus 1. juulil 1984 kehtinud vabastusi kapitalitehingutelt⁸⁸ ja kuna koordineerimiskeskuste kasuks sätestatud vabastus on kehtestatud enne seda kuupäeva.

87 — Nõukogu 17. juuli 1969. aasta direktiivi 69/335/EMÜ kapitali suurendamise kaudse maksustamise kohta (EÜT L 249, lk 25; ELT erivaljaanne 09/01, lk 11), muudetud nõukogu 10. juuni 1985. aasta direktiiviga 85/303/EMÜ (EÜT L 156, lk 23; ELT erivaljaanne 09/01, lk 122; edaspidi „direktiiv 69/335“).

88 — Direktiivi 69/335 artikli 7 lõige 1 sätestab: „1. Liikmesriigid vabastavad kapitalimaksust artiklis 9 nimetatud tehingud, mis 1. juuli 1984. aasta seisuga olid maksust vabastatud või millele kohaldati maksumäära kuni 0,5%. Vabastamise aluseks on nimetatud kuupäeval vabastuse saamiseks või vajaduse korral kuni 0,5% suuruse maksumäära kehtestamiseks kehtinud tingimused. [...]”

274. Mulle tundub, et Forum 187 esitatud argumentidega ei saa nõustuda. Kuigi direktiivi 69/335 artikli 7 lõige 1 sätestab, et liikmesriikidel tuleb säilitada vabastused tehingutelt, mis olid juba vabastatud 1. juulil 1984, ei saa seda sätet tõlgendada tähenduses, mis läheb vastuollu asutamislepingu selliste sätetega nagu EÜ artikli 87 lõige 1, nagu väidab komisjon. Viimati nimetatud säte ei saa seega liikmesriigil lubada oma õiguskorras säilitada olukorda, kus kapitalimaksu vabastus on sätestatud üksnes teatud sellist liiki äriühingutele nagu koordineerimiskeskused ja mis annab neile eelise võrreldes selle riigi territooriumil asutatud teiste äriühingutega.

275. Selline erinev kohtlemine oleks võinud vajadusel tuleneda direktiivi 69/335 artiklist 9, mille kohaselt teatavat liiki tehingutele või kapitaliühingutele võib ette näha vabastusi õiglase maksustamise või sotsiaalsete põhjuste tõttu või selleks, et võimaldada liikmesriigil eriolukordadega toime tulla. Selle võimaluse kasutamine oleks siiski eeldanud, et asjaomane liikmesriik esitab selle kohta komisjonile aegsasti taotluse EÜ artikli 97 kohaldamiseks. Komisjon märgib, et seda tingimust ei ole täidetud ja Forum 187 ei ole seda ka vaidlustanud.

276. Komisjon leiab minu arvates seega õigesti, et koordineerimiskeskuse põhikapitali tehtavate sissemaksete ja nende põhikapitali suurendamise vabastamine registreerimismaksust kujutab endast eelist, mis kuulub EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse.

Belgia Kuningriik ei ole sõlminud topeltmaksustamise vältimise lepingut, teiseks siis, kui tegemist on Belgias või teises liikmesriigis asutatud äriühinguga, kes ei vasta direktiivis 90/435/EMÜ⁸⁹ kehtestatud kriteeriumidele, ja viimaseks siis, kui tegemist on äriühinguga, mis on asutatud mõnes neist arvukatest riikidest, kellega see liikmesriik on sõlminud lepingu, mis näeb ette kinnipidamise allikalt, isegi kui see on piiratud.

Kinnipeetava maksu vabastus

277. Koordineerimiskeskuste maksustamiskord sätestab, et kinnipeetavast maksust, st kinnipidamisest allikalt on vabastatud koordineerimiskeskuste makstavad dividendid, intressid ja kasutustasud, välja arvatud intressid, kui neid makstakse Belgias füüsilise või juriidilise isiku tulumaksukohustuslasest saajale. Kinnipeetavast maksust on vabastatud ka kõnealuste keskuste saadavad tulud enda hoiustelt.

279. Komisjon selgitab veel, et selle vabastusega antav eelis tuleneb lõpliku maksu maksmise edasilükkamisest, selle maksu vähendamisest või vallasvara tulumaksuga täielikult maksustamata jätmisest.

278. Komisjon on oma 17. veebruari 2003. aasta otsuses leidnud, et koordineerimiskeskuste makstavate tulude üldine maksuvabastus annab majandusliku eelise neile keskustele ning kontsernidele, millesse nad kuuluvad, sest see läheb kaugemale üldkehtiva õigusega ette nähtud vabastustest. Vabastust kohaldatakse seega nende keskuste makstavate tulude suhtes järgmisel kolmel juhul, kuigi teiste äriühingute vastavad tulud ei ole vabastatud: esiteks siis, kui saaja on mitteresidendist äriühing, mis on asutatud väljaspool Euroopa Liitu asuvas riigis, kellega

280. Forum 187 vaidleb vastu sellele, et see vabastus kujutab endast eelist, ja esitab selleks järgmised põhjendused. Belgia maksuõiguses on mitmeid kinnipeetava maksu erandeid ja koordineerimiskeskused on samas olukorras nagu pangad ja finantseerimisasutused, kellele kohaldatakse võrreldavat vabastust. Komisjoni viidatud olukorrad, milles neile keskustele antav vabastus erineb teistele äriühingutele antavatest vabastustest, on marginaalsed. Praktikast saab väga väike

89 — Nõukogu 23. juuli 1990. aasta direktiiv eri liikmesriikide emaettevõtjate ja tütarettevõtjate suhtes kohaldatava ühise maksustamissüsteemi kohta (EÜT L 225, lk 6; ELT eriväljaanne 09/01, lk 147).

osa keskustest sellest täiendavast vabastusest kasu, sest Belgia Kuningriik on sõlminud topeltmaksustamise vältimise lepingu paljude teiste riikidega ja väga vähe on koordineerimiskeskusi, mis ei vasta direktiivis 90/435 nõutavatele tingimustele. Komisjon ei ole ka arvestanud seda, et see vabastus võib mõnel juhul osutada keskustele ebasoodsaks.

kontserni äriühingute maksustamata jätmiseni. Selle hinnangu põhjendatust ei muuda küsitavaks Forum 187 argument, mille kohaselt selline vabastus viib täieliku maksustamata jätmiseni üksnes juhul, kui abisaajaid ei maksustata Belgias.

281. Forum 187 sõnul on ka ebatäpne väita, et kinnipeetava maksu vabastus tähendab maksu maksmise edasilükkamise vormis antavat eelist, sest kõigil äriühingutel, sealhulgas koordineerimiskeskustel, tuleb maksta ettemaksu neljas osas. Ainsad olukorrad, milles selline vabastus viiks täieliku maksustamata jätmiseni, on samuti need, milles abisaajaid ei maksustata Belgia ettevõtte tulumaksuga, nii et tegemist ei ole tegeliku eeliseega.

283. Samuti tunduvad komisjoni esitatud selgitused mulle veenvad siis, kui ta selgitab, et kinnipeetava maksu vabastus loob eelise maksu maksmise edasilükkamise vormis. Koordineerimiskeskuste sooritatud maksete saajate seisukohast tundub soodsam maksta Belgia Kuningriigile vabatahtlikult ettevõtte valitud ajagraafiku järgi ettemaksu, mille summa määratakse kindlaks prognoositud maksustatavate tulude alusel, kui pidada maks süstemaatiliselt ja kindlasummaliselt kinni igalt makstud summalt.

282. Forum 187 argumentid ei tõenda komisjoni analüüsi ebaõigsust. Viimati nimetatatu põhjendab 17. veebruari 2003. aasta otsuses esitatud selgitustes selle vabastusega antavaid eeliseid vastavalt olukordadele. Ta selgitab seega, et kinnipeetav maks kujutab endast lõplikku Belgia maksu tulude osas, mida makstakse mitteresidendist äriühingutele, kes oma asukohariigis ei tohi seda arvestada või saada selle tagastamist. Kinnipeetava maksu vabastus koordineerimiskeskuste makstavate tulude osas viib eespool kirjeldatud olukordades olevate

284. Lisaks on komisjon tõendanud, et neile keskustele antav vabastus kinnipeetavast maksust läheb kaugemale üldkehtiva õigusega ettevõtetele sätestatud vabastustest, mistõttu vaidlusalune kord loob selles osas eelise võrreldes üldkohaldatava õiguse korraga.

Arvestuslik kinnipeetav maks

et maksumäära võib korrigeerida üksnes kuninga dekreediga.

285. Koordineerimiskeskuste maksustamiskorras lisandub kinnipeetava maksu vabastusele arvestuslik kinnipeetav maks maksete osas, mida need keskused teevad. Selle korra alusel saavad makse saajad keskuste makstavad tulud ilma kinnipeetava maksu mahaarvamisetä, kuid neil on lubatud kinni pidada arvestuslikku kinnipeetavat maksu maksmisele kuuluva maksu kogusummast.

288. Forum 187 vaidleb komisjoni hinnangule vastu. Ta väidab, et kuna arvestuslik kinnipeetav maks on määratud 0% alates 1991. aastast, ei saa komisjon väita, et tegemist on riigiabiga.

286. Belgia ametiasutused teatasid komisjonile ametliku uurimismenetluse käigus, et seda arvestuslikku kinnipeetavat maksu ei võimaldata enam koordineerimiskeskuste makstavatelt intressidelt alates 24. juulist 1991 sõlmitud lepingute alusel ega alates samast kuupäevast makstavatelt dividendidelt ega alates 1. jaanuarist 1986 makstud kasutustasudelt.

289. Nõustun komisjoni hinnanguga üksnes osas, milles see puudutab enne 24. juulit 1991 sõlmitud pikaajaliste laenulepingute alusel makstud intresse. Kuna arvestuslikku kinnipeetavat maksu võib kohaldada edasi nende lepingute alusel makstavate intresside suhtes, kujutab see kord minu arvates majanduslikku eelist koordineerimiskeskustele ja neile kontsernidele, kuhu need keskused kuuluvad. Seda arvestuslikku kinnipeetavat maksu arvestatakse tegelikult nende saajate maksus, kellele koordineerimiskeskused intresse maksavad, nagu toimuks kinnipidamine allikalt, mida tegelikult ei ole toimunud.

287. Komisjon leiab 17. veebruari 2003. aasta otsuses, et kuigi arvestusliku kinnipeetava maksu määra on vähendatud 1991. aastal nullini, kujutab see endast siiski eelist, sest seda ei ole tühistatud. Komisjon selgitab, et nullini vähendamine alates 1991. aastast sõlmitud lepingute alusel makstavate intresside suhtes ei välista sellise korra kohaldamise jätkumist intresside suhtes, mida saadakse enne seda aastat sõlmitud pikaajaliste laenulepingute alusel. Komisjon märgib ka,

290. Seevastu ei usu ma, et seda korda võiks pidada eeliseks pärast seda, kui maksumäär on vähendatud nullini. Abi olemasolu hindamiseks tuleb arvestada mõju, mida kõne-

alune meede võib põhjustada.⁹⁰ Komisjon ei ole siiski minu arvates tõendanud, kuidas nullini vähendatud arvestuslik kinnipeetav maks võiks anda eelise koordineerimiskeskuste tehtavate maksete saajatele või neile keskustele endile ja kontsernidele, millesse keskused kuuluvad. Üksnes see, et seda maksumäära võidakse ümber hinnata kuninga dekreediga, ei õigusta selle eeliseks pidamist, sest tegemist on üksnes oletusega ja kuninga dekreet kujutab endast normatiivakti. Komisjoni argumendiga saaks minu arvates nõustuda üksnes juhul, kui arvestuslikku kinnipeetavat maksu saaks suurendada juhtumipõhiselt siseriikliku ametiasutuste puhtal kaalutusõigusel põhineva praktika raames.

291. Järelikult olen seisukohal, et arvestuslik kinnipeetav maks kujutab endast eelist üksnes siis, kui seda kohaldatakse nullist suurema maksumääraga enne 24. juulit 1991 sõlmitud lepingute alusel makstud intresside suhtes.

Valikulisus

292. Vastavalt EÜ artikli 87 lõikele 1 on riigiabi meede, mis annab eelise „teatud ettevõtjatele” või „teatud kaupade tootmisele”. Siseriiklik meede, mille kohaldamine

sõltub — nagu käesolevas asjas — objektiivsetest kriteeriumidest, kuulub seega EÜ artikli 87 kohaldamisalasse üksnes juhul, kui see ei ole üldkohaldatav meede. Nagu Forum 187 märgib, ei kuulu üldkohaldatava siseriikliku meetmega tekitatud konkurentsi moonutamised asutamislepingu riigiabieeskirjade kohaldamisalasse, vaid neile kohaldatakse EÜ artikleid 94 ja 96, mis käsitlevad ühisturu toimimist mõjutavate liikmesriikide õigusnormide ühtlustamist. Maksumeede jääb seega EÜ artikli 87 kohaldamisalasse üksnes juhul, kui see on spetsiifiline või valikuline.⁹¹

293. Vastupidi sellele, mida väidab Forum 187, on komisjon tõesti tõendanud, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord on valikuline. Kohtupraktika kohaselt tuleb siseriiklikku meedet pidada valikuliseks, kui antud õigussüsteemis soodustab see meede teatud ettevõtjaid võrreldes teiste ettevõtjatega, kes asuvad nimetatud süsteemi eesmärgi silmas pidades võrreldavas faktilises ja õiguslikus olukorras.⁹² Teisisõnu, nagu kohtujurist Darmon on selgitanud kohtuasjas *Slovan Neptun*⁹³ esitatud ettepaneku punktides 50 ja 58, on siseriikliku meetme valikulisuse tõendamise põhikriteerium selle

90 — 27. jaanuari 1998. aasta otsus kohtuasjas T-67/94: *Ladbroke Racing vs. komisjon* (EKL 1998, lk II-1, punkt 52).

91 — 1. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-200/97: *Ecotrade* (EKL 1998, lk I-7907, punkt 40); 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-75/97: *Belgia vs. komisjon* (EKL 1999, lk I-3671, punkt 26); 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-295/97: *Piaggio* (EKL 1999, lk I-3735, punkt 39); 13. veebruari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-409/00: *Hispaania vs. komisjon* (EKL 2003, lk I-1487, punkt 47) ja 3. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-172/03: *Heiser* (EKL 2005, lk I-1627, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

92 — *Eespool* viidatud kohtuotsus *Hispaania vs. komisjon* (punkt 47) ja *eespool* viidatud kohtuotsus *Heiser* (punkt 40).

93 — 17. märtsi 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-72/91 ja C-73/91 (EKL 1993, lk I-887).

meetme erandlikkus võrreldes süsteemiga, mille osaks see meede on, ja meede on erandlik, kui seda ei kohaldata kõikide ettevõtjate suhtes, kelle suhtes võiks seda süsteemi kohaldada, arvestades selle olemust ja ülesehitust.

294. Koordineerimiskeskuste maksustamiskorras ette nähtud maksumeetmed vastavad täielikult sellele tingimusele.

295. Nagu eespool on märgitud, kujutavad vabastused kinnisvaramaksust, kapitalimaksumust ja kinnipeetavast maksust koos arvestusliku kinnipeetava maksuga endast erandeid üldkehtivast Belgia maksusüsteemist, mida võidakse kohaldada koordineerimiskeskuste suhtes. Forum 187 esitatud asjaolu, mille kohaselt esineb palju teisi erandeid neist maksudest ja et neid võidakse kohaldada ka teatud koordineerimiskeskustele, ei muuda küsitavaks seda, et vaidlusalune kord ise on erandlik ja et see piirab nende vabastuste kohaldamise keskustele, mis vastavad selle korraga sätestatud tingimustele. Neist asjaoludest piisab, et tõendada sätestatud vabastuste valikulisust.

296. Forum 187 väidab, et vaidlusalune kord ei ole maksustatavate tulude kindlaksmääramise viisi osas valikuline, sest see on kavandatud kõige asjakohasema maksukohtlemise võimaldamiseks rahvusvahelistele ettevõtjatele, kes asutavad koordineerimis-

keskusi, mis peavad tagama teenuste pakkimise kontserni sees, millesse nad kuuluvad, ja kes võivad seista silmitsi topeltmaksustamise ohuga, eriti nn *cash pooling* tegevuse tõttu.⁹⁴ Seda korda kohaldatakse seega äriühingutele, kelle jaoks on see kavandatud. Ebasobilik oleks seda kohaldada Belgia väikeettevõtjate suhtes ja meelevaldne oleks seda kohaldada kõigile äriühingutele.

297. Komisjon ütleb selle argumendi kohta minu arvates õigesti, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord ei ole avatud kõigile rahvusvahelistele kontsernidele, vaid üksnes neile, kelle tütarettevõtjad asuvad vähemalt neljas erinevas riigis, kelle omakapital on vähemalt 1 miljard Belgia franki ja kelle konsolideeritud aastakäive on vähemalt 10 miljardit Belgia franki.

298. Kui arvestada eesmärki, mis on Forum 187 sõnul aluseks koordineerimiskeskuste maksustatava kasumi kindlaksmääramisel, nimelt kontsernisesteste teenuste maksustamise kohandatud ja topeltmaksustamise vältimist võimaldava süsteemi valimist, märgin nagu komisjon 17. veebruari 2003. aasta otsuse põhjenduses 112, et eespool nimetatud tingimused välistavad kõnealuse korra kohaldamisest keskused, kes tegutsevad

94 — See kohtuvaidluse poolte kirjeldatud tegevus seisneb selles, et koordineerimiskeskus tsentraliseerib iga päev enda kontserni teatud äriühingute raha ülejääke ja laenab need ülejäägid sama kontserni teistele äriühingutele.

samadel tegevusaladel, kuid väiksematele kontsernidele ehk kontsernidele, kelle tütar-ettevõtjad on asutatud vähem kui neljas riigis ning kelle omakapital ja käive on nõutud tasemest väiksemad. Tegemist on seega valikulise meetmega ka selles osas, sest see on reserveeritud „teatud ettevõtjatele”.

299. Viimaseks nähtub eespool esitatud asjaoludest, et komisjon ei ole töendamiskoormist Forum 187 väidetud viisil teisele poolele ümber suunanud, kuigi ta on 17. veebruari 2003. aasta otsuse põhjenduses 104 märkinud, et ametliku uurimismenetluse jooksul talle esitatud argumendid „ei ole suutnud ümber lükata komisjoni veendumust selles osas, et maksustamiskord on valikuline”. Komisjon on selgitanud viimati nimetatud otsuses veenvalt, millistel põhjustel on koordineerimiskeskuste maksustamiskorras sätestatud meetmed valikulised.

Süsteemi laadi ja ülesehitusega õigustamine

300. Kohtupraktika kohaselt ei saa vaidlusalust meetet pidada valikuliseks ja järelkult ei ole tegemist riigiabiga asutamislepingu tähenduses, kui ettevõtjate erinev kohtlemine kulude osas on õigustatud selle süs-

teemi laadi ja ülesehitusega, milles see meede on sätestatud.⁹⁵

301. Kohtupraktikas on asutud ka seisukohale, et liikmesriigil, kes on sätestanud, et ettevõtjaid koheldakse kulude osas erinevalt, tuleb tõendada, et selline erinev kohtlemine on tegelikult põhjendatud selle süsteemi laadi ja ülesehitusega, mille osaks see on.⁹⁶

302. Forum 187 kordab siin juba esitatud argumente, mille kohaselt vaidlusalune kord ei kujuta endast erandit üldkohaldatavast korrast, vaid erinevat maksustamisliiki, mille on tinginud maksuloogika ja vajadus lahendada rahvusvahelise kontserni sees osutatud teenuste topeltmaksustamise probleem. Ta kinnitab uuesti, et vaidlusalune kord on avatud üksnes rahvusvahelistele ettevõtjatele, sest probleem muutub tõeliselt keeruliseks alles siis, kui hõlmatud on mitmed tütar-ettevõtjad. Viimaseks, koordineerimiskeskuste maksustamiskord moodustab terviku ja selles sätestatud erinevaid meetmeid ei tohiks analüüsida eraldi.

95 — 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-308/01: GIL Insurance jt (EKL 2004, lk I-4777, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt hiljutise kohaldamise kohta 14. aprilli 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-128/03 ja C-129/03: AEM ja AEM Torino (EKL 2005, lk I-2861, punkt 39).

96 — 29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-159/01: Madalmaal vs. komisjon (EKL 2004, lk I-4461, punkt 43).

303. Need argumendid ei tõenda minu arvates, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord oleks õigustatud nende keskuste või nende kontsernide erilise olukorra tõttu, millesse nad kuuluvad. Forum 187 piirdub üksnes argumentide esitamisega, kuid ei selgita tegelikult, miks topeltnmaksustamise oht õigustab seda, et kõnealust korda kohaldatakse üksnes teatud suurusega kontsernide loodud keskustele. Ta ei ole ka tõendanud, kuidas see topeltnmaksustamise oht muudaks vajalikuks eelised, mille annab maksustatava tulu kindlaksmääramise meetod, või vaidlusaluses korras sätestatud erinevad vabastused, või ka seda, miks selle korra moodustavaid erinevaid meetmeid tuleks hinnata kogumis. Forum 187 ei ole tõendanud, kuidas kõnealuse korra raames sätestatud erinevad meetmed on õigustatud Belgias kehtiva maksusüsteemiga.

304. Arvestades neid asjaolusid, kujutavad koordineerimiskeskuste maksustamiskorras sätestatud meetmed endast eelist EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses.

— Meetme riiklik iseloom

305. Et eeliseid saaks pidada EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses abiks, peavad nad väljakujunenud kohtupraktika kohaselt esiteks olema riigile omistatavad ja teiseks peavad

nad olema otseselt või kaudselt antud riigi ressurssidest.⁹⁷

306. Esimest neist kahest kumulatiivsest tingimusest ei ole vaidlustatud ja see ei tundu vaidlustatav olevat, sest vaidlusalune kord on Belgia Kuningriigi sätestatud maksustamiskord.

307. Seevastu väidab Forum 187, et vaidlusalune kord ei vasta teisele tingimusele, sest see on suurendanud selle liikmesriigi maksumutul. See riik sai koordineerimiskeskustelt aastas üle 500 miljoni euro maksumulu ja sotsiaalkindlustusmaksleid. Seega ei toimunud riiklike ressursside üleandmist.

308. Selle argumendiga ei saa nõustuda. Selleks et oleks täidetud tingimus, mille kohaselt abi peab olema rahastatud riigi ressurssidest, piisab, kui meetet toetatakse tegelikult otse või kaudselt riigielarvest.⁹⁸ See, et kõnealune liikmesriik loobub maksu või maksude kehtestamisest täielikult või

97 — Vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Prantsusmaa vs. komisjon (punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika) ning eespool viidatud kohtuotsus GEMO (punkt 24).

98 — Keppenne, J.-P., *Guide des aides d'État en droit communautaire — Réglementation, jurisprudence et pratique de la Commission*, Bruylant, Brüssel, 1999, lk 112, punkt 141.

osaliselt, kujutab endast riigiabi, sest see paneb abisaajad teiste maksumaksjate suhtes soodsamasse seisundisse,⁹⁹ isegi kui vaidlusalune kord tekitab maksutulu sellele liikmesriigile eriti abisaajate kasumi ja nende ettevõtjate töötajatele makstavate palkade maksustamise tõttu. Selle tingimuse analüüsimisel on oluline ressursi riiklik laad, mitte see, kas kõnealune meede on kõnealuse riigi elarve jaoks kulu või mitte.

309. Nagu komisjon põhjendatult märgib, võib Forum 187 argumentidega nõustumise tagajärg olla see, et meede ei kuuluks enam EÜ artikli 87 lõikes 1 sätestatud keelu kohaldamisalasse, kui see meede pakuks stiimuli kõnealuse liikmesriigi territooriumil ettevõtte asutamiseks või võimaldaks liikmesriigil suurendada oma maksustatavat tulu või paneks teises riigis asutamisest hoiduma. See lõpptulemus läheks vastuollu kõnealuses sättes taotletud eesmärgiga. See argument tähendaks ka seda, et riigiabi olemasolu võiks hinnata alles pärast seda, kui vaidlusalune meede on avaldanud mõju, mis oleks vastuolus EÜ artikli 88 lõikes 3 sätestatud uue abi preventiivse kontrollsüsteemiga.

99 — Vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Banco Exterior de España (punktid 13 ja 14); eespool viidatud 19. mai 1999. aasta kohtuotsus Itaalia vs. komisjon (punkt 16) ja 19. septembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-156/98: Saksamaa vs. komisjon (EKL 2000, lk I-6857, punktid 25 ja 26).

— Mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele ja konkurentsile

310. Forum 187 selgitab kõigepealt, et komisjon ei ole põhjendanud, kuidas koordineerimiskeskuste maksustamiskord mõjutaks liikmesriikidevahelist kaubandust. Selle assotsiatsiooni sõnul ei ole komisjon täpsustanud, kas see mõju tekib keskuste või nende kontsernide tasandil, kuhu keskused kuuluvad.

311. Forum 187 väidab seejärel, et riikidevahelist kaubandust ei mõjutata, sest vaidlusaluse korra puudumisel oleksid rahvusvahelised kontsernid teinud samu sisetehinguid teisest riigist. Forum 187 rõhutab selle kohta, et teistes liikmesriikides on Belgia korraga võrreldavaid kordi. Koordineerimiskeskuste asukohal puudub tähtsus riikidevahelises kaubanduses, sest need keskused teevad kontsernisisesid tehinguid.

312. Forum 187 väidab veel, et komisjon ei ole tõendanud, kuidas oleks koordineerimiskeskuseid omavate äriühingute seisund tugevam võrreldes konkureerivate äriühingutega. Selle assotsiatsiooni sõnul on komisjon rikkunud ühtse majandusüksuse põhimõtet, mille alusel sama kontserni sisest tegevust ei

tule pidada konkureerivaks kolmandate isikutega. Konkurents koordineerimiskeskuste vahel ei ole ka võimalik.

313. Kõnealune kord on Forum 187 sõnul avatud kõigile rahvusvahelistele äriühingutele, mistõttu konkurentsi moonutamist sel tasandil ei toimu. Samamoodi ei konkureeri need rahvusvahelised äriühingud väikeettevõtjatega, kes ei tee piiriüleseid tehinguid nagu *cash pooling* ja kes ei seisa silmitsi siseste rahaülekannete topeltmaksustamisega.

314. Need erinevad argumendid ei tundu mulle põhjendatud.

315. Kõigepealt nähtub 17. veebruari 2003. aasta otsusest, et komisjon on küll märkinud, miks ta leidis, et vaidlusalune kord mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust ja kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi. Ta märkis selle otsuse põhjenduses 100, et nimetatud keskuste antavate eeliste tõttu tugevneb keskuste konkurentsisund sektoris, kus nad pakuvad kontserni kuuluvatele äriühingutele teenuseid, ehk sektoris, kus nad konkureerivad otseselt iseäranis finantseerimisasutuste ja investeerimisühingutega ning maksundusele, personalivalikule ja informaatikale spetsialiseerunud konsultatsioonibüroodega. Need eelised tugevdavad ka kõnealusesse kontserni kuu-

luvate paljudes majandussektorites tegutsevate äriühingute konkurentsisundit. Komisjon lisas, et kõigis neis sektorites tegeletakse intensiivse rahvusvahelise ja ühendusesisese kaubandusega ning suured rahvusvahelised äriühingud konkureerivad otseselt igas suuruses rahvusvaheliste või kohalike äriühingutega.

316. Vastupidi Forum 187 väidetele on komisjon märkinud, et liikmesriikidevahelist kaubandust ja konkurentsi mõjutab nii koordineerimiskeskuste kui ka nendega samasse kontserni kuuluvate äriühingute tugevnenud seisund.

317. See analüüs tundub mulle õigustatud.

318. Seoses vaidlusaluse korra mõjuga konkurentstile tuleb meenutada, et seda mõistet tuleb tõlgendada laialt. Kohtupraktika kohaselt piisab konkurentsi kahjustamiseks, kui kõnealune meede kergendab sellest kasu saava ettevõtja kohustusi ja tugevdab niimoodi tema seisundit võrreldes teiste konkureerivate ettevõtjatega.¹⁰⁰

100 — 17. septembri 1980. aasta otsus kohtuasjas 730/79: Philip Morris vs. komisjon (EKL 1980, lk 2671, punkt 11) ja 11. novembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 259/85: Prantsusmaa vs. komisjon (EKL 1987, lk 4393, punkt 24).

319. Komisjonil oli minu arvates õigus, kui ta leidis, et koordineerimiskeskustele antavad eelised kahjustavad konkurentsi nende keskuste ning finantseerimise, investeerimise, informaatika ja personalivaliku sektoris tegutsevate teenuseosutajate ehk nende keskustega samu teenuseid pakkuvate teenuseosutajate vahel. Forum 187 ei ole vaidlustanud ja see ei tundu ka vaidlustatav, et nende erinevate teenuste osas toimub kindel konkurents liidu sees. Forum 187 esitatud asjaolu, mille kohaselt kõnealused keskused võivad pakkuda teenuseid üksnes samasse kontserni kuuluvatele äriühingutele, ei takista nimetatud keskustel konkureerida nende teenuste pakkimisel samu teenuseid pakkuvate välismaiste teenuseosutajatega. Nagu komisjon märgib, ahvatleb koordineerimiskeskuste vähendatud maksustamine kontserni kuuluvaid äriühinguid kasutama pigem nende keskuste pakutavaid teenuseid kui teiste pakujate teenuseid. Minu arvates puudub Forum 187 esitatud argumentides veenev selgitus, mis tõendaks, et teenuseid, mida osutavad keskused oma kontserni äriühingutele, ei saaks pakkuda teised teenusepakkujad.

320. Samuti nõustun komisjoni analüüsiga, mis käsitleb konkurentssile avalduvat mõju 220 või 230 Belgias tegutsevat koordineerimiskeskust asutanud rahvusvahelisse kontserni kuuluvate äriühingute tasandil. Vaidlusalune kord tugevdab nende äriühingute konkurentssiseisundit võrreldes nende konkurentidega, sest see võimaldab neil saada koordineerimiskeskuste pakutavaid teenuseid soodsamatel tingimustel kui tingimused, mis tuleneksid üksnes mastaabisäästust vas-

tavate ülesannete kontsentreerimisel. Kuna need äriühingud tegutsevad väga mitmesugustes sektorites, mis Forum 187 näitel võivad varieeruda mootorsõidukite müügist toiduainete müüginii ja milles eksisteerib tõeline konkurents, olen seisukohal, et kõnealusel maksustamiskorral on tingimata mõju konkurentssile just seetõttu, et selle alusel soodustatud rahvusvaheliste kontsernide tegevusvaldkond on lai.

321. Forum 187 argument, mille kohaselt on kõnealune kord avatud kõigile rahvusvahelistele kontsernidele, ei saa minu arvates seda seisukohta küsitavaks muuta. Nagu komisjon rõhutab, ei ole see argument õige, sest see kord on avatud vaid teatud suurusega kontsernidele, lähtudes asukohast, omakapitalist ja käibest. Teiseks võivad need rahvusvahelised kontsernid sõltuvalt oma tegevusalast konkureerida ka siseriiklike ettevõtjatega.

322. Minu arvates puudub kahtlus, et vaidlusalune kord mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust. Ka seda tingimust tuleb laialt tõlgendada, sest kohtupraktika kohaselt tuleb siis, kui liikmesriigi poolt või riigi ressursidest antav abi tugevdab ettevõtja seisundit ühendusesiseses kaubavahetuses võrreldes konkureerivate ettevõtjatega, käsitleda vii-

mati nimetatuid ettevõtjatena, keda see abi mõjutab.¹⁰¹

323. Põhjused, mille tõttu komisjon on põhjendatult leidnud, et vaidlusalusele korrale oli iseloomulik konkurentsi moonutamine, tõendavad ka seda, et see kord mõjutab ühendusesisest kaubandust. Kuna koordineerimiskeskused pakuvad teenuseid äriühingutele, kes kuuluvad temaga samasse kontserni, mis peab olema asutatud vähemalt neljas erinevas riigis, puudub kahtlus, et vaidlusalune kord kahjustab konkurentsi ühendusesiseses kaubanduses.

324. Eespool esitatust tulenevalt olen ka seisukohal, et komisjonil polnud vaja üksik- asjadesse laskuda ja analüüsida vaidlusaluse korra mõju teatud ettevõtjate konkreetsele olukorrale. Kõigist neist asjaoludest nähtub minu arvates piisavalt, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord vastab EÜ artikli 87 lõikes 1 nõutavatele erinevatele tingimustele, ilma et oleks vaja illustreerida seda hinnangut konkreetsete näidetega eelkõige teatud keskuste või teatud kontsernide kasuks tekkiva mõju kohta.

325. Kõigist neist kaalutlustest lähtudes vastab koordineerimiskeskuste maksustamiskord täielikult EÜ artikli 87 lõikes 1 nõutavatele tingimustele ja kuulub seega selle sätte kohaldamisalasse.

326. Seega teen ettepaneku lükata EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumist puudutav väide põhjendamatusse tõttu tagasi.

iii) Põhjenduste puudumist käsitlev väide

327. Forum 187 väidab, et põhjendamiskohustus on proportsionaalne sellega, millisel määral kõnealune otsus võib mõjutada üksikisiku huve, ja et käesolevas asjas tuleb seda kohustust eriti järgida, sest komisjon on pöördunud tagasi enam kui 15 aastat tagasi vastu võetud kahe varasema otsuse juurde.

328. Forum 187 väidab, et komisjon on jätnud selgitamata, miks tema varasemad otsused olid väärad. Ta viitab selles osas kohtuotsusele *Stork Amsterdam vs. komisjon*,¹⁰² milles Esimese Astme Kohus tühistas

101 — Eespool viidatud kohtuotsus *Philip Morris vs. komisjon* (punkt 11) ja eespool viidatud kohtuotsus *Saksamaa vs. komisjon* (punkt 33).

102 — 17. veebruari 2000. aasta otsus kohtuasjas T-241/97 (EKL 2000, lk II-309).

põhjenduste puudumise tõttu komisjoni otsuse, milles ta oli võtnud varasemas otsuses võetud seisukohast erineva seisukoha.

329. Forum 187 heidab komisjonile ette ka seda, et ta ei ole selgitanud, kuidas ühisturu areng on toimunud.

330. Need etteheited ei tundu mulle põhjendatud.

331. Kõigepealt ei ole asjassepuutuv etteheide, mille kohaselt ühisturu arengu kohta ei ole esitatud selgitust, sest nagu eespool on esitatud, ei põhinenud komisjoni hinnangu muudatus vaidlusaluse korra riigiabiks kvalifitseerimisel sellisel arengul.

332. Teises etteheites on Forum 187 põhjendatult väitnud, et põhjendamiskohustust tuleb eriti järgida juhul, kui komisjon muudab oma varasemat hinnangut abi olemasolu kohta. Väljakujunenud kohtupraktika näeb ette, et EÜ artikliga 253 ühenduse aktiil nõutavad põhjendused peavad vastama akti olemusele ning nendest peab selgelt ja

üheselt nähtuma akti vastu võtnud institutsiooni arutluskäik, mis võimaldab huvitatud isikutel võetud meetme põhjuseid mõista ja pädeval kohtul kontrolli teostada.¹⁰³ Kui komisjon tunnistab — nagu käesolevas asjas — ühisturuga kokkusobimatuks riigiabiks siseriikliku maksustamiskorra, millest talle on teatatud ja mille kohta ta varem on otsustanud, et tegemist ei ole abiga, peab tema otsus võimaldama kõnealusel liikmesriigil ja huvitatud isikutel tõesti mõista, millistel põhjustel ta leiab, et see kord vastab igale EÜ artikli 87 lõikes 1 nõutavale tingimusele.

333. Nagu eespool eelmise väite raames on sedastatud, on komisjon põhjendamiskohustuse täitnud, sest tema otsuse põhjendused on võimaldanud Forum 187-l põhjalikult vaidlustada komisjoni hinnangut riigiabi olemasolu kohta ja minu arvates võimaldavad põhjendused Euroopa Kohtul nende põhjendatust kontrollida.

334. Ma ei usu, et komisjon oleks pidanud 17. veebruari 2003. aasta otsuses veel selgitama, millistel põhjustel jõudis ta vastupidisele järeldusele 1984. ja 1987. aasta otsustes ning oma vastuses, mille andis konkurentsivolinik 1990. aastal parlamendi küsimusele. Nagu ma olen juba märkinud, vastab EÜ artikli 87 lõikes 1 määratletud riigiabi mõiste objektiivsele olukorrale ja põhjused, mille tõttu komisjon on varasema-

103 — Vt eelkõige 9. juuli 1969. aasta otsus kohtuasjas 1/69: Itaalia vs. komisjon (EKL 1969, lk 277, punkt 9) ja 7. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas C-310/99: Itaalia vs. komisjon (EKL 2002, lk I-2289, punkt 48).

tes otsustes andnud teistsuguse hinnangu, ei ole asjassepuutuvad selles osas, kas kõnealune kord kuulub EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse või mitte.

335. Neil põhjustel leian, et põhjenduste puudumist käsitlev väide tuleb tagasi lükata osas, milles see põhineb eespool esitatud etteheidetel.

b) Belgia Kuningriigi ja Forum 187 taotlused 17. veebruari 2003. aasta otsuse osaliseks tühistamiseks

336. Tuletan meelde, et komisjon otsustas oma 17. veebruari 2003. aasta otsuses, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord on ühisturuga kokkusobimatu riigiabi ja keelas Belgia Kuningriigil seda korda uute ettevõtjate suhtes kohaldada.

337. Kehtivate volituste osas leidis komisjon, et tema 1984. ja 1987. aasta otsused ning konkurentsivoliniku 1990. aasta vastus parlamendi küsimusele nr 1735/90 olid tekitanud koordineerimiskeskustel õiguspärase ootuse, et kõnealuse maksustamiskorraga ei

rikuta asutamislepingu riigiabi eeskirju. Komisjon märkis, et esiteks oluliste investeringute tõttu, mida need keskused ning kontsernid, millesse nad kuuluvad, võisid teha, ja teiseks nende samade keskuste võetud pikaajaliste kohustuste tõttu õigustab kõnealuse korra abisaajate õiguspärase ootuse järgimine seda, et nähakse ette kõnealuse korra kohaldamine 31. detsembriks 2000 volituse saanud keskuste suhtes, kellel oli kehtiv volitus otsuse teatavakstelemise kuupäeval ehk 17. veebruaril 2003, kuni nende volituse tähtaja lõppemiseni ja kõige kauem kuni 31. detsembrini 2010.

338. Komisjon otsustas siiski, et uuendada ei tohi 31. detsembril 2000 kehtivaid volitusi, mis lõpevad alates 17. veebruarist 2003.

339. Komisjon selgitas oma otsuse põhjenduses 120, et kuna volitused ei anna õigust korra jätkuvale kehtimajäämisele ega selle sätete soodsale laadile isegi volituse kehtivuse ajaks, ei saa need volitused mingil juhul tekitada õigust, et pärast kehtiva volituse tähtaja lõppemist uuendatakse selle korra kohaldamist. Kuna volitused kehtivad selgelt kümme aastat, siis ei saa tekkida õiguspärasest

ootust nende automaatsele uuendamisele, mis oleks tähendanud teoreetiliselt igavest volitust.

340. Seetõttu sätestavad komisjoni otsuse resolutiivosa artikli 2 teine ja kolmas lõik:

„Alates käesoleva otsuse teatamisest ei saa seda korda [...] kohaldada uutele abisaajatele ega pikendada kehtivaid volitusi uuendades.

Enne 31. detsembrist 2000 volitatud keskustele võib selle korra mõju säilitada kuni käesoleva otsuse teatamise hetkel kehtiva individuaalse volituse lõppemiseni ja kõige kauem kuni 31. detsembrini 2010. Vastavalt teisele lõigule ei saa enne seda kuupäeva toimunud volituse uuendamise korral käesoleva otsuse esemeks olevat korda isegi ajutiselt kohaldada.”

341. Belgia Kuningriik taotleb komisjoni otsuse tühistamist osas, milles see ei luba isegi ajutiselt uuendada volitusi koordineerimiskeskustel, kelle suhtes kord kehtis 31. detsembril 2000 ja kelle volitus lõpeb enne 31. detsembrist 2010.

342. Forum 187 taotleb otsuse tühistamist osas, milles ei ole ette nähtud sobivaid üleminekumeetmeid nende keskuste jaoks, kelle volitus lõpeb 17. veebruari 2003 ja 31. detsembrist 2004 vahel.

343. Käsitlen neid taotlusi koos, kuna Belgia Kuningriigi hagi hõlmab ka Forum 187 hagi.

344. Belgia Kuningriik esitab neli väidet. Esimene väide käsitleb EÜ artikli 88 lõike 2 rikkumist ja õiguskindluse, õiguspärase ootuse kaitse ning proportsionaalsuse põhimõtete rikkumist.

345. Teises väites viitab Belgia Kuningriik õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumisele volituse uuendamisvõimaluse osas.

346. Kolmandas väites selgitab Belgia Kuningriik, et 17. veebruari 2003. aasta otsus rikub võrdsuse üldpõhimõtet.

347. Neljas väide käsitleb põhjenduste puudumist.

348. Forum 187 tugineb kahele väitele, millest üks puudutab õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumist ning üks põhjenduste puudumist.

349. Käsitlen kõigepealt õiguspärase ootuse kaitse rikkumist, millele tugineb nii Belgia Kuningriik oma esimeses kahes väites kui ka Forum 187.

i) Õiguspärase ootuse kaitse rikkumine

— Poolte argumendid

Belgia Kuningriik

350. Belgia Kuningriik väidab, et komisjoni otsus koordineerimiskeskustele antava üleminekuperioodi määramise kohta põhines sõnaselgelt tegevusjuhendil ning majandus- ja rahandusministrite nõukogu töödel. Ta rõhutab, et 31. detsember 2000 ja 31. detsember 2010 vastavad kuupäevadele, mis sisalduvad nõukogu 21. jaanuari 2003. aasta põhimõttelises nõusolekus, mille kohaselt keskustele, kelle suhtes vaidlusalune kord kehtis 31. detsembril 2000, kehtib see kümme aastat ja mitte kauem kui 31. det-

sembrini 2010. Ta selgitab siiski, et komisjon ei järginud kõiki nõukogu seisukohti. Ta väidab, et nõukogu kiitis 26. ja 27. novembril 2000 heaks eesistujariigi märkuse, mis nägi ette, et kõnealune maksustamiskord kehtib kõigile keskustele kuni 31. detsembrini 2005. Komisjoni otsus ei ole seega järjekindel.

351. Ta väidab veel, et nõukogu seisukohavõtt viis selleni, et Belgia rahandusminister teatas 20. detsembril 2000 ametlikult Belgia esindajatekojas sellest uuendamisvõimalusest kuni 31. detsembrini 2005. Ta lisas, et komisjon kordas kõnealuse korra kohaldamisvõimalust koordineerimiskeskustele kuni selle kuupäevani oma sobivate meetmete ettepanekus 11. juulil 2001.

352. Belgia Kuningriik järeldab sellest, et seetõttu võis nii temal endal kui ka koordineerimiskeskustel olla õiguspärane ootus, et keskused, kelle volitus lõppeb enne 2005. aasta lõppu, ei kaota sellest tulenevaid eeliseid kohe, vaid seda volitust võidakse uuendada vähemalt kuni 31. detsembrini 2005.

353. Belgia Kuningriik väidab veel, et koordineerimiskeskused võisid maksustamiskor-

ras sisalduvate sätete alusel õiguspäraselt oodata, et nende volitust uuendatakse. Ta selgitab, et nõutud tingimuste täitmise korral oleks pidanud volituste uuendamine olema automaatne ja et sel põhjusel võtsid keskused, kelle volitus lõppes komisjoni otsuse teatavakstegemise järgsetel kuudel, pikaajalisi kohustusi. Ta väidab, et uuendamise keelu tõttu tekkis koordineerimiskeskustel oluline maksukoormus, iseäranis kinnipeetava maksu kehtestamise tõttu nende tasutud intressidele, kaasa arvatud need intressid, mida nad maksid nn *cash pooling* tegevuse raames.

354. Komisjoni argumendi vastu, mille kohaselt Belgia Kuningriiki ja koordineerimiskeskusi teavitati teatud arvu „märguanetega” selle kohta, et kõnealust maksustamiskorda ei saa jätkata, väidab hageja, et see argument on tagasi lükatud eespool viidatud 26. juuni 2003. aasta ajutiste meetmete kohaldamise määrusega, sest muidu muutuks EÜ artiklis 88 ette nähtud võistlev uurimismenetlus mõttetuks. Lisaks rõhutab ta, et koordineerimiskeskused ega ka tema ise ei võinud teada kuni 17. veebruari 2003. aasta otsuse teatavakstegemiseni, et komisjon määrab just selle kuupäeva, millest alates volitusi ei või enam uuendada.

Forum 187

355. Ka Forum 187 väidab, et koordineerimiskeskused võisid õiguspäraselt oodata, et neil on õigus oma tegevust jätkata ja et nende volituse uuendamine ei ole vastuolus ühenduse õigusega, kuna komisjon oli kõnealuse korra 1984., 1987. ja 1990. aastal heaks kiitnud.

356. Ta väidab veel, et keskused, kelle volitused lõppesid 2003. ja 2004. aastal, oleksid vajanud üleminekuperioodi, et oma tegevus ümber korraldada ja vajadusel mõnda teise riiki ümber asuda tulenevalt Belgia tööõiguse sätetes ettenähtud kohustustest, arvutisüsteemide ümberhäälestamisega seotud töökoormusest ja oma tegevuse elluviimiseks võetud pikaajaliste äriliste ja rahanduslike kohustuste muutmise seotud läbirääkimistest. Forum 187 sõnul oleksid nad vajanud kaheaastast üleminekuperioodi.

357. Forum 187 vaidleb vastu põhjendustele, mille tõttu komisjon pidas sellistele keskustele üleminekumeetmete andmist õigustamatuks. Ta väidab, et komisjoni väidetud asjaolu, et volitused ei anna automaatselt uuendamisõigust, ei ole asjassepuutuv küsimuses, kas sellistele keskustele tuleks anda kohanemisperiod. Komisjon rikub ka kohustust hüvitada oma hinnangu muutmi-

sega tekitatud kahju. Komisjon ei võta arvesse ka asjaolu, et sellised keskused teadsid, et nende volitusi uuendatakse.

korra lõpetamist sama pikkusega miinimumaeg ja et Belgia Kuningriik esindas kogu menetluse vältel teistsugust arvamust, mis kiideti heaks 17. veebruari 2003. aasta otsuses, mille kohaselt volitused on kehtivad kuni nende lõppemiseni ilma uuendamiseta.

Komisjon

358. Komisjon vaidleb kõigepealt vastu sellele, et majandus- ja rahandusministrite nõukogu tööd võisid tekitada Belgia Kuningriigil ja koordineerimiskeskustel õiguspärase ootuse. Ta väidab, et nõukogu poliitilised järeldused äriühingute maksustamise valdkonnas, mis ei kujuta endast õigusakti, ei saa piirata komisjoni tegevust tema riigibialase ainupädevuse raames. Teise võimalusena väidab komisjon, et nõukogu 26. ja 27. novembril 2000 heakskiidetud seisukohta ei saa tõlgendada nii, nagu on seda teinud Belgia valitsus oma selgitustes Belgia esindajatekojale.

359. Komisjoni sobivate meetmete ettepanekud ei ole lõplik otsus ja komisjon võib nende sisu muuta adressaadiks oleva liikmesriigi märkuste põhjal. Lisaks sellele selgitab ta, et tema ettepaneku aluseks olev loogika seisnes selles, et kõigile koordineerimiskeskustele võimaldatakse enne kõnealuse

360. Komisjon vaidleb vastu ka sellele, et koordineerimiskeskustele kehtestatud õiguslik kord andis neile automaatse õiguse nende volituse uuendamiseks. Ta väidab, et Belgia Kuningriik ei andnud koordineerimiskeskustele tagatist, et neile antud eelised jäävad kehtima ja volituse uuendamine on automaatne, sest uuendamise suhtes kehtib sama menetlus ja samad tingimused nagu algsel volituse andmisel. Komisjoni sõnul tähendab juba see, et volitus kehtis määratud tähtaja, seda, et volitus ei anna õigusi pärast seda tähtaega. Ta rõhutab veel, et kõnealust korda muutis Belgia Kuningriik juba enne 17. veebruari 2003. aasta otsust ja et need muudatused, mis piirasid algselt sätestatud eeliseid, ei näinud ette üleminekumeetmeid.

361. Komisjon märgib veel, et Belgia Kuningriik ja koordineerimiskeskused said enne 17. veebruari 2003. aasta otsust teatud arvu märguandeid selle kohta, et kõnealust korda ei saa säilitada. Komisjon viitab selles osas nõukogu vastu võetud tegevusjuhendile ja tegevusjuhendi töögrupi ettekandele. Ta toetub ka oma teatisele riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta ettevõtete otsese mak-

sustamisega seotud meetmete suhtes, Belgiale 1999. aasta veebruaris esitatud teabetaotlusele kõnealuse korra kohta, 11. juulil 2001 neile ametiasutustele esitatud sobivate meetmete ettepanekule ja viimasena 27. veebruari 2002. aasta otsusele ametliku uurimismenetluse algatamise kohta. Need meetmed avaldati või neist teavitati pressiteadetes.

362. Komisjon selgitab, et ainus õiguspärane ootus, millele keskused võivad õiguspäraselt tugineda, võis tekkida komisjoni varasematest otsustest. Ta väidab, et ta arvestas seda ootust ja andis üleminekuperioodi keskustele, kellel oli otsuse teatavakstegemise ajal kehtiv volitus, ja sätestas, et nad võivad kasutada volitusest tulenevaid eeliseid kuni volituse lõppemiseni, kuid mitte kauem kui 31. detsembrini 2010. Eespool nimetatud põhjustel sätestas ta siiski põhjendatult, et selle korra alusel ei või anda uusi volitusi ega uuendada neid alates otsuse teatavakstegemisest selleks, et korra mõju lõppeks järkjärgult vastavalt volituste lõppemisega.

363. Komisjon vaidleb vastu ka sellele, et tema otsusega kaasneb nende koordineerimiskeskuste tegevuse kohene lõppemine, kelle suhtes vaidlusalust korda enam kohaldada ei saa. Ta selgitab, et esiteks ei määra otsus koordineerimiskeskuste tegevuse lõpe-

tamist. Teiseks tuletab ta meelde, et Forum 187 väitis, et korras ette nähtud meetmed ei anna neile keskustele mitte mingisuguseid eeliseid. Komisjon vaidleb selles osas vastu Belgia Kuningriigi argumentidele, mille kohaselt komisjoni otsusega kaasneb neile keskustele maksukoormuse ülemäärane suurenemine ja topeltmaksustamine.

364. Viimaseks vaidleb komisjon sarnastel põhjustel vastu ka Forum 187 argumentidele ja leiab, et ei olnud vajalik ega asjakohane kehtestada üleminekumeetmeid keskustele, kelle volitused lõppesid 2003. ja 2004. aastal.

— Hinnang

365. Kõigepealt tahaksin lühidalt meelde tuletada õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte sisu.

366. Seda põhimõtet on ühenduse õiguskorras järkjärgult tunnustatud kohtupraktika kaudu, milles seda käsitleti kui üksikisikuid

kaitsvat „ülimuslikku õigusnormi”,¹⁰⁴ kui „ühenduse aluspõhimõtet”¹⁰⁵ ja kui „üldpõhimõtet”.¹⁰⁶ Õiguspärase ootuse kaitse põhimõte on seega ühenduse õiguse üldpõhimõte, mille alusel võib kontrollida institutsioonide aktide seaduslikkust.

367. Õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet võib käsitada õiguskindluse põhimõtte järelmina, mis nõuab, et ühenduse õigusnormid oleksid kindlad ja nende kohaldamine õigussubjektidele ootuspärane, ning selle eesmärk on tagada eeskirja muutmise korral eelkõige ühe või mitme füüsilise või juriidilise isiku õiguspäraselt saavutatud olukorra kaitse.¹⁰⁷

368. Õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte ammendavat määratlust on raske anda selle subjektiivse iseloomu tõttu. Võttes aga arvesse, kuidas seda kohtupraktikas kohaldatakse, võib öelda, et põhimõtet on rikutud, kui on täidetud järgmised tingimused. Kõigepealt peab olema ühenduse hal-

dusasutuse akt või tegevus, mis võib tekitada sellist õiguspärast ootust. Kohtupraktika kohaselt saab õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet ühenduse õigusnormide vaidlustamiseks kasutada vaid juhul, kui ühendus on ise eelnevalt loonud õiguspärase ootuse teket soodustava olukorra.¹⁰⁸ See on olukord, mis on mingisugune „alus” puudutatud isiku ootusele. Peale selle peab tegemist olema konkreetsete tagatistega.¹⁰⁹

369. Teiseks ei peaks puudutatud isik suutma ühenduse institutsioonide varasema käitumise muutumist ette näha. Kohtupraktika kohaselt ei saa ettevaatlik ja mõistlik ettevõtja, kes võib ette näha tema huve mõjutada võiva ühenduse õigusnormi vastuvõtmist, sellele põhimõttele tugineda, kui see meede vastu võetakse.¹¹⁰ Ühenduse haldusasutuse aktist või tegevusest tingitud ootus on seega „õiguspärane” ja seda tuleb järeli-

104 — 14. mai 1975. aasta otsus kohtuasjas 74/74: CNTA vs. komisjon (EKL 1975, lk 533, punkt 44) ja eespool viidatud kohtuotsus Sofrimport vs. komisjon (punkt 26).

105 — 14. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-104/97 P: Atlanta vs. Euroopa Ühendus (EKL 1999, lk I-6983, punkt 52) ja 7. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-17/03: VEMW jt (EKL 2005, lk I-4983, punkt 73).

106 — 19. mai 1992. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-104/89 ja C-37/90: Mulder jt vs. nõukogu ja komisjon (EKL 1992, lk I-3061, punkt 15) ja 4. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-403/99: Itaalia vs. komisjon (EKL 2001, lk I-6883, punkt 35).

107 — Vt selles kohta eespool viidatud kohtuotsus Duff jt (punkt 20) ja 18. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-107/97: Rombi ja Arkopharma (EKL 2000, lk I-3367, punkt 66).

108 — 19. mai 1983. aasta otsus kohtuasjas 289/81: Mavridis vs. parlament (EKL 1983, lk 1731, punkt 21), 10. jaanuari 1992. aasta otsus kohtuasjas C-177/90: Kühn (EKL 1992, lk I-35, punkt 14), eespool viidatud kohtuotsus Rombi ja Arkopharma (punkt 67) ja 15. juuli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-459/02: Gerekens ja Procola (EKL 2004, lk I-7315, punkt 29).

109 — 25. mai 2000. aasta otsus kohtuasjas C-82/98 P: Kögler vs. Euroopa Kohus (EKL 2000, lk I-3855, punkt 33), 13. detsembril 2000. aasta määrus kohtuasjas C-44/00 P: Sodima vs. komisjon (EKL 2000, lk I-11231, punktid 50–52) ja 6. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-274/99 P: Connolly vs. komisjon (EKL 2001, lk I-1611, punkt 113).

110 — 11. märtsi 1987. aasta otsus kohtuasjas 265/85: Van den Bergh en Jurgens ja Van Dijk Food Products vs. komisjon (EKL 1987, lk 1155, punkt 44), 15. aprillil 1997. aasta otsus kohtuasjas C-22/94: Irish Farmers Association jt (EKL 1997, lk I-1809, punkt 25), 15. juuli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-37/02 ja C-38/02: Di Lenardo ja Dillexport (EKL 2004, lk I-6911, punkt 70) ja eespool viidatud kohtuotsus VEMW jt (punkt 74).

kult kaitsta, kui puudutatud isik võis mõistlikult loota niiviisi tekkinud olukorra säilimisele või püsimisele, nagu seda oleks teinud „ettevaatlik ja mõistlik” ettevõtja.

nr 1735/90 tekitasid õiguspärase ootuse, et puudub vastuolu koordineerimiskeskuste maksustamiskorra ja riigiabi käsitlevate asutamislepingu eeskirjade vahel.¹¹²

370. Viimaseks ei õigusta vaidlustatud aktiga taotletav ühenduse huvi huvitatud isiku õiguspärase ootuse rikkumist. Viimati nimetatud tingimus on täidetud, kui poolte huvide kaalumisel selgub, et konkreetsetel asjaoludel ei kaalu ühenduse huvi üles puudutatud isiku huvi säilitada selline olukord, mida ta võis õiguspäraselt pidada püsivaks.¹¹¹

373. Pooltevahelise vaidluse sisuks on kaks järgmist punkti. Kõigepealt vaidlevad Belgia Kuningriik ja komisjon selle üle, kas nõukogu 26. ja 27. novembri 2000. aasta järeldused ning komisjoni sobivate meetmete ettepanek võisid tekitada õiguspärase ootuse, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord jääb kehtima kuni vähemalt 31. detsembrini 2005. Teiseks vaidlevad Belgia Kuningriik ja Forum 187 ühelt poolt ning komisjon teiselt poolt selle üle, kas koordineerimiskeskuste maksustamiskorrast lähtudes võisid komisjoni 1984. ja 1987. aastal tehtud otsused ja konkurentsivoliniku 1990. aastal antud vastus tekitada keskustel ootuse, et nende volitust uuendatakse.

371. Järgmisena analüüsin, kas käesolevas kohtuasjas on need tingimused täidetud.

Ootuse alus

372. Komisjon tunnistab, et tema 1984. ja 1987. aasta otsused ning 1990. aasta konkurentsivoliniku vastus parlamendi küsimusele

374. Esimeses punktis, mis puudutab ootust, mida tekitasid majandus- ja rahandusministrite nõukogu tööd ja komisjoni sobivate meetmete ettepanek, ei nõustu ma Belgia Kuningriigi seisukohaga.

111 — Vt näiteid sellise huvide kaalumise kohta kohtuotsuses *De Compte vs. parlament* (punkt 39) ja 17. juuli 1997. aasta otsuses kohtuasjas C-183/95: *Affish* (EKL 1997, lk I-4315, punkt 57).

112 — Nagu eespool esitatud, tunnistab komisjon seda õiguspärasest ootuse sõnaselgelt oma otsuse põhjenduses 122.

375. Kõigepealt ei usu ma, et nõukogu 26. ja 27. novembri 2000. aasta järeldused võisid tekitada Belgia Kuningriigil ja koordineerimiskeskustel õiguspärase ootuse, et kõnealune kord jääb kehtima kuni vähemalt 31. detsembrini 2005, ning seda järgmistel põhjustel.

376. Nagu komisjon märgib, on liikmesriikide järeldused, mis võeti vastu nõukogu koosolekul 26. ja 27. novembril 2000, poliitiline akt, millel on deklaratiivne tähendus ja mis sellisena ei saa tekitada õiguslikke tagajärgi. Need järeldused ei saa seega mõjutada ega ka piirata komisjoni tegevust oma pädevuse teostamisel, mis komisjonile on riigiabi valdkonnas asutamislepinguga antud.

377. Belgia Kuningriik ei vaidle vastu majandus- ja rahandusministrite nõukogu järelduste tähenduse analüüsile. Belgia Kuningriik vastas oma 30. augusti 2002. aasta vastuses komisjoni küsimustele õiguspärase ootuse ulatuse kohta käesolevas asjas, et „nõukogu arutelud tegevusjuhendi üle on täielikult väljaspool riigiabi õiguslikku raamistikku. Tegu on poliitilise protsessiga, mis saavutab tulemuse alles 2002. aasta lõpus”.¹¹³

113 — Belgia Kuningriigi hagi lisa 36, lk 9.

378. Võttes arvesse tema analüüsi nõukogu järelduste tähendusest, ei saa Belgia Kuningriik väita, et talle on antud põhjendatud tagatis üleminekumeetmete sisu kohta, mille komisjon peaks vastu võtma, kui ta asuks seisukohale, et vaidlusalune maksustamiskord kujutab endast ühisturuga kokkusobimatut riigiabi.¹¹⁴

379. Kaldun arvama, et sama hinnang peab kehtima ka koordineerimiskeskuste suhtes. On teada, et riigiabi valdkonnas võivad abisaajad ainult siis tugineda õiguspärasele ootusele, et abi on seaduslik, kui on järgitud EÜ asutamislepingus sätestatud menetlust. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab hoolas ettevõtja suutma tavaliselt kindlaks teha, kas kõnealust menetlust on järgitud.¹¹⁵ Need nõuded põhinevad komisjoni teostatava kontrolli imperatiivsusel, mis on sätestatud EÜ artiklis 88.

380. Sellest võib seega järeldada, et riigiabi valdkonnas võivad ettevõtjad tugineda õiguspärasele ootusele põhimõtteliselt ainult olukorras, mis ei kahjusta komisjonile EÜ artikliga 88 antud pädevust. Teisisõnu peetakse

114 — Vt selle kohta ka 11. juuli 1985. aasta otsus liidetud kohtuasjades 87/77, 130/77, 22/83, 9/84 ja 10/84: Salerno jt vs. komisjon ja nõukogu (EKL 1985, lk 2523, punkt 59).

115 — 20. märtsi 1997. aasta otsus kohtuasjas C-24/95: Alcan Deutschland (EKL 1997, lk I-1591, punkt 25 ja seal viidatud kohtupraktika).

ettevõtjaid teadlikeks komisjonile EÜ asutamislepinguga antud pädevusest riigiabi valdkonnas.

381. Kohtupraktikast lähtudes olen arvamusel, et isegi kui koordineerimiskeskused oleksid nõukogu 26. ja 27. novembri 2000. aasta järeldustest olnud teadlikud, ei oleks nad tohtinud eeldada, et nendel järeldustel on komisjoni jaoks siduv mõju.

382. Peale selle, nagu komisjon selgitab, ei ole eesistuja ettepaneku sisu, mille nõukogu 26. ja 27. novembril 2000 vastu võttis, üheselt arusaadav. Selle sõnastus on järgmine: „Eesistuja teeb nõukogule ettepaneku [...] sätestada, et ettevõtjatele, kellele kohaldatakse konkurentsi piirata võivat korda 31. detsembril 2000, lõpeb selle korra mõju hiljemalt 31. detsembril 2005, olgu siis tegu määratud tähtajaks kehtestatud korraga või mitte”.¹¹⁶ Seda võis seega mõista nii, et 31. detsember 2005 oli lõpptähtaeg, milleni võisid tekitada mõju 31. detsembril 2000 kehtinud kümneks aastaks antud volitused. See ei tähenda tingimata, et kõiki volitusi tuli pikendada kuni selle tähtajani, kaasa arvatud neid, mis lõppesid enne 31. detsembrit 2005.

383. Sellest järeldub, et nõukogu 26. ja 27. novembri 2000. aasta järeldused ei saanud mingil juhul anda Belgia Kuningriigile ja koordineerimiskeskustele konkreetseid tagatisi — nagu nõuab kohtupraktika — selle kohta, et vaidlusalust korda võidakse kohaldada kõigi koordineerimiskeskuste suhtes vähemalt kuni 31. detsembrini 2005.

384. Ka sobivate meetmete ettepanekud, mille komisjon tegi Belgia Kuningriigile teatavaks olemasoleva riigiabi kontrollimise menetluse käigus, ei saanud minu meelest anda Belgia Kuningriigile ja koordineerimiskeskustele konkreetseid tagatisi, nagu väidab viimati nimetatud liikmesriik.

385. Nagu märgib komisjon, ei ole neis ettepanekutes sisalduvad üleminekumeetmed komisjoni jaoks siduvad, sest liikmesriik, kellele nad olid suunatud, ei võtnud ettepanekuid vastu. Seega sai neid üleminekumeetmeid vajadusel muuta otsusega, mis tehti ametliku uurimismenetluse tulemusel. See võimalus on loogiline tagajärg liikmesriigi õigusele keelduda komisjoni esitatud sobivatest meetmetest ja vaidlustada ametliku uurimismenetluse käigus kõnealuse korra kvalifitseerimine riigibina.

116 — Belgia Kuningriigi hagi lisa 17.

386. Seetõttu tundub võimatu nõustuda sellega, et Belgia Kuningriigile komisjoni 11. juuli 2001. aasta kirjaga teatavaks tehtud sobivate meetmete ettepanekud said anda konkreetseid tagatise üleminekumeetmete sisu kohta, mille komisjon võiks vajadusel kehtestada ametliku uurimismenetluse lõpetamise otsuses.

387. Kõigist neist asjaoludest lähtudes olen seisukohal, et nõukogu 26. ja 27. novembri 2000. aasta järeldused ega komisjoni sobivate meetmete ettepanekud ei saanud tekitada Belgia Kuningriigil ja koordineerimiskeskustel õiguspärast ootust, et vaidlusalune maksustamiskord säilib kõigi nende keskuste suhtes vähemalt kuni 31. detsembrini 2005.

388. See-eest jagan Belgia Kuningriigi ja Forum 187 seisukohta selles osas, et komisjoni 1984. ja 1987. aasta otsused ning komisjoni konkurentsivoliniiku 1990. aasta vastus parlamendi küsimusele nr 1735/90 — võttes arvesse Belgia maksustamiskorra sisu — võimaldasid koordineerimiskeskustel lootada sellele, et neile kümneks aastaks antud volituste uuendamine ja kõnealuse maksustamiskorra edasine kehtivus ei ole vastuolus riigiabi käsitlevate EÜ asutamislepingu eeskirjadega.

389. Tuleb nimelt meelde tuletada, et komisjon on märkinud oma 1984. ja 1987. aasta otsustes ja komisjoni konkurentsivoliniiku 1990. aasta vastuses, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord ei ole vastuolus riigiabi käsitlevate EÜ asutamislepingu eeskirjadega.

390. Selle maksustamiskorra sisu analüüsis nähtub, et see sätestas teatud eeliseid, mille andmine sõltus mitmete selliste tingimuste täitmisest, mille täitmist tuli sedastada kuninga dekreediga. Samuti on tõsi, nagu märgib komisjon, et kord nägi ka ette, et kuninga dekreediga antud volitus kehtib kümme aastat. See asjaolu aga ei õigusta siiski sellise järelduse tegemist, nagu teeb komisjon, et koordineerimiskeskus ei võinud arvestada volituse uuendamisega selle tähtaja lõppemisel.

391. Märgin, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord oli alalist laadi. See oli kehtestatud tähtajatult. Koordineerimiskeskustel, kes oma kümneaastase volituse lõppedes täitsid korras sätestatud tingimused, oli seega õigus oma volituse uuendamisele. Seda võimalust kinnitas sõnaselgelt 23. oktoobri 1991. aasta seadus, kusjuures eelnõu põhjendustes selgitati tõesti, et seadus ei sätesta midagi uut, vaid sellega soovitakse ainult kõrvaldada koordineerimiskeskuste

kahtlused volituse uuendamise võimalikkuse suhtes.¹¹⁷ See alaline laad ja maksustamiskorra kohaldamise jätkuvus nõutud tingimused täitnud koordineerimiskeskuste suhtes moodustab minu arvates osa siseriiklikust korrast, mille kohta komisjon andis oma hinnangu 1984., 1987. ja 1990. aastal.

392. Sellele maksustamiskorra analüüsile vastuvaidlemiseks tugineb komisjon mitmele argumentile. Ta rõhutab asjaolu, et volituse uuendamise suhtes kehtis sama ametlik menetlus ja samad tingimused nagu algse volituse saamiseks. Need asjaolud ei tundu aga takistavat koordineerimiskeskuste ootust, et maksustamiskord kehtib edasi. Märgin, et volituse uuendamiseks kehtivad nimelt needsamad objektiivsed tingimused nagu algse volituse saamiseks. Oluline on ka rõhutada, nagu komisjon sedastas oma 17. veebruari 2003. aasta otsuses, et otsuse tegemine volituse uuendamise või uuendamata jätmise kohta ei eeldanud Belgia haldusametuste kaalutusõigust.¹¹⁸

393. Neid asjaolusid arvestades ei tähendanud see, et volitus lõppes kümne aasta möödudes, koordineerimiskeskusele kõnealuse korra kohaldamise lõppu. See oli tähtaeg, mille jooksul keskus pidi Belgia haldusametusele tõendama, et ta vastas endiselt korra kohaldamiseks nõutavatele tingimustele. Vaidlusaluse maksustamiskorra jätkuvat kohaldamist koordineerimiskeskuste suhtes ei muutnud seega küsitavaks asjaolu, et seda kohaldati tähtajaliselt kümneks aastaks.

394. Komisjon väidab veel, et Belgia ametiasutused ei garanteerinud kunagi selle korraga antavate eeliste jätkumist ja muu hulgas vähendasid neid eeliseid, sätestades näiteks alates 1. jaanuarist 1993 iga-aastase maksu 10 000 eurot iga täieliku tööajaga töötaja kohta.

395. Ka need argumentid ei tõenda minu arvates seda, et koordineerimiskeskused, kelle volitused lõppesid, ei oleks võinud oodata vaidlusaluse maksustamiskorra jätkumist. Seda tõendab esiteks see, et komisjon tunnistas ise oma 17. veebruari 2003. aasta otsuses, et isegi kui volitus ei kujuta endast korra jätkuva kehtimajäämise ega selle korra soodsa laadi tagatist, tuginesid koordineeri-

117 — Belgia Kuningriigi hagi lisa 39.

118 — Põhjendus 105. Asjaolu, et see 17. veebruari 2003. aasta otsuse põhjendus kuulub korra valikulist iseloomu käsitlervasse analüüsi, mitte õiguspärase ootuse hinnangusse, nagu komisjon on rõhutanud oma vastuse punktis 172, ei nõrgenda selle mõtet ja selle tähendust õiguspärase ootuse hindamisel.

miskeskused „mõistliku ja õiguspärase ootusega majanduslike tingimuste, sh maksustamiskorra teatud jätkuvusele”.¹¹⁹ Teiseks olid Belgia Kuningriigi poolt kõnealuses korras tehtud muudatused alates selle kehtestamisest kuninga dekreediga nr 187 pigem kõrvalised ega puudutanud korra põhilisi osi, nimelt maksubaasi kindlaksmääramise meetodit ja kinnipeetava maksu, kinnisvaramaksu ja kapitalimaksu vabastusi.

396. Neist asjaoludest võin järeldada, et vaidlusalune kord võimaldas koordineerimiskeskustel loota korra jätkumisele ja et nende volitust uuendatakse, kui nad vastavad korras kindlaksmääratud objektiivsetele tingimustele. Sellest järeldub, et komisjoni 1984. ja 1987. aasta otsustes ning komisjoni konkurentsivoliniiku 1990. aasta vastuses parlamendi küsimusele nr 1735/90, mille kohaselt see kord ei kuulu EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse, on komisjon võimaldanud 31. detsembril 2000 volitust omavatel koordineerimiskeskustel loota, et nende kümme aastat kehtiva volituse uuendamine tähtaja lõppemisel ei ole vastuolus riigiabi käsitlevate asutamislepingu eeskirjadega.

119 — Põhjendus 119.

Ootuse õiguspärasus

397. Komisjon väidab, et komisjoni 17. veebruari 2003. aasta otsuse teatavakstegemise ajal ei saanud koordineerimiskeskused tugineda õiguspärasele ootusele, et vaidlusalune kord kestab edasi ja et nende volitust uuendatakse, sest keskustele anti korduvalt märku, et vaidlusalust korda ei tohi säilitada. Komisjon viitab selles osas nõukogu vastu võetud tegevusjuhendile ja tegevusjuhendi töögrupi ettekandele. Ta viitab ka oma teatisele riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta ettevõtete otsese maksustamisega seotud meetmete suhtes, 1999. aasta veebruaris Belgiale adresseeritud teabetaotlusele kõnealuse korra kohta, 11. juulil 2001 Belgia ametiasutustele adresseeritud sobivate meetmete ettepanekule ja 27. veebruari 2002. aasta otsusele ametliku uurimismenetluse algatamise kohta.

398. Komisjoni seisukoht on suunatud sellele, et koordineerimiskeskused oleksid pidanud nende asjaolude tõttu komisjoni 17. veebruari 2003. aasta otsuse teatavakstegemise ajal sellega arvestama, et nende volituste uuendamine mis tahes ajaperioodiks on riigiabi käsitlevate asutamislepingu eeskirjadega vastuolus. Ma ei usu, et selle seisukohaga saaks nõustuda ja et komisjoni viidatud märguanded õigustavad käesoleval juhul koordineerimiskeskuste ilmajätmist võimalusest tugineda nende volituse uuendamisel õiguspärasele ootusele.

399. See analüüs põhineb esiteks riigiabi kontrollimise menetluse ülesehitusel ja eesmärgil ning teiseks kõnealuse maksustamiskorra iseärasustel.

400. Nagu eespool on selgitatud, on EÜ artikli 88 lõikes 3 sätestatud riigiabist eelneva teatamise kohustuse peamine eesmärk eelkõige kõrvaldada riigi võimalikud kahtlused küsimuses, kas riigi kavandatud meetme puhul võib tegemist olla riigiabiga EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses.

401. Eespool esitatust nähtub ka, et riigiabi mõiste, mis on määratletud selles sättes, on objektiivne mõiste. Vastupidiselt sellele, mida komisjon annab mõista kohtuasjas C-182/03¹²⁰ esitatud vastuses, ei sõltu siseriikliku meetme kuulumine või mittekuulumine EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse kaalutusõigusest. Komisjonil on küll lai kaalutusõigus, et teha kindlaks, kas siseriiklik meede kuulub selle sätte kohaldamisalasse, kui sellega nõutavate tingimuste analüüs eeldab keerulisi majanduslikke hindanguid, kuid see ei tähenda, et komisjon võib igal ajal omal äranägemisel muuta oma seisukohta küsimuses, kas tegemist on riigiabiga.

402. See komisjoni argument oleks vastuolus ka EÜ artikli 88 lõikes 3 kehtestatud mehhanismi eesmärgiga ja tagajärgedega, mille on kohtupraktika sellest eesmärgist tuletanud. On selge, et selles sättes ette nähtud teatamiskohustuse eesmärk on õiguskindlus.¹²¹ Seda eesmärki arvestades on Euroopa Kohus otsustanud, et liikmesriigile peab kiiresti teatama, kas riigiabi on asutamislepinguga kooskõlas, ja et määruse nr 659/1999 artikli 4 lõikes 5 komisjonile kehtestatud kahekuuline tähtaeg oma arvamuse andmiseks on imperatiivne.¹²² Euroopa Kohus on sama põhimõtet arvestades otsustanud, et kui komisjon on üks kord heaks kiitnud ühe abi üldkava, siis ei ole vaja komisjonile teatada individuaalsetest meetmetest, mis antakse selle kava kohaldamiseks ja mis kujutavad endast üksnes selle kava rakendusmeetmeid.¹²³

403. Järelikult otsus, milles komisjon sedastab, et teatud meede ei ole riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, ei loo õiguslikku olukorda, mida võidakse pidevalt muuta ühenduse institutsioonide kaalutusõiguse

121 — 15. veebruari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-99/98: Austria vs. komisjon (EKL 2001, lk I-1101, punktid 73 ja 85).

122 — *Ibidem* (punkt 73).

123 — 5. oktoobri 1994. aasta otsus kohtuasjas C-47/91: Itaalia vs. komisjon (EKL 1994, lk I-4635, punkt 21) ja 10. mai 2005. aasta otsus kohtuasjas C-400/99: Itaalia vs. komisjon (EKL 2005, lk I-3657, punkt 57). Euroopa Kohus on sedastanud: „[v]astasel juhul võiks komisjon iga individuaalse abi hindamisel pöörduda tagasi abikava heakskiitmist puudutava otsuse juurde, mis eeldas hindamist [EÜ artikli 87] suhtes. Niiviisi oleks aga ohustatud õiguspärase ootuse ja õiguskindluse põhimõte nii liikmesriikide kui ka ettevõtjate suhtes, sest komisjon võiks igal ajal muuta uuesti küsitavaks individuaalse abi, mis on abikava heakskiitva otsusega rangelt kooskõlas” (eespool viidatud 5. oktoobri 1994. aasta kohtuotsus Itaalia vs. komisjon, punkt 24).

raames, nagu võib juhtuda eelkõige ühise turukorralduse valdkonnas, mille eesmärk nõuab pidevat kohandamist vastavalt majandusolukorra muutumisele.¹²⁴

404. Sellest järeldub, et kui komisjonile on EÜ artikli 88 lõike 3 kohaselt teatatud siseriiklikust meetmest ja kui komisjon on teinud otsuse, mille kohaselt see meede ei kujuta endast riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, võivad nii meetme kehtestanud riik kui ka soodustatud isikud pärast otsuse edasikaebamise tähtaja lõppemist olla kindlad, et meede ei ole vastuolus riigiabi käsitlevate asutamislepingu eeskirjadega. Huvitatud isikutel on seega põhjendatud usk, et selline otsus võidakse seada põhimõtteliselt kahtluse alla üksnes ühisturu arengu korral.

405. Kuigi, nagu eespool esitatud, võib komisjon oma sellist hinnangut muuta ka õiguspärasuse põhimõtte alusel, kui ta leiab, et vastupidi sellele, mida ta on varem märkinud, kuulub kõnealune kord siiski EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse, olen ma seisukohal, et sellisel juhul tuleb varasema hinnanguga loodud ootust eriti kaitsta.

124 — Vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus *Atlanta vs. Euroopa Ühendus* (punkt 52).

406. Minu arvates saab selle ootuse õiguspärasuse kõrvale jätta üksnes juhul, kui puudutatud ettevõtjatel oleks olnud teavet, mille alusel nad oleksid saanud piisava tõenäosusega oletada, et komisjon pöördub tagasi oma varasema hinnangu juurde. Teisisõnu ei piisa sellest, et komisjon kontrollib kõnealust siseriiklikku meedet uuesti ja pärast ametliku uurimismenetluse lõppu võtab vastu negatiivse otsuse, et jätta ettevõtjad ilma võimalusest tugineda õiguspärasele ootusele olemasoleva olukorra säilimise suhtes.

407. Võttes veel arvesse kõnealuse siseriikliku meetme iseärasusi, tuleb ka tagada, et ettevõtjatel, kelle suhtes seda kohaldatakse, on piisavalt aega võtta tegelikult arvesse komisjoni hinnangu võimalikke muutusi, mis puudutavad meetme vastavust riigiabi käsitlevatele asutamislepingu eeskirjadele.

408. Neist kaalutlustest lähtudes ei usu ma, et erinevad märguanded, millele komisjon on viidanud — olgu nad majandus- ja rahandusministrite nõukogu või komisjoni enda antud —, õigustavad koordineerimiskeskuste ilmajätmist õigusest tugineda õiguspärasele ootusele nende volituse uuendamise osas.

409. Kõigepealt olen seisukohal nõukogu kinnitatud tegevusjuhendi ja tegevusjuhendi töögrupi ettekande osas, et need ei ole asjassepuutuvad järgmistel põhjustel. Liikmesriikide tegevusjuhendis võetud kohustus tühistada ühisturule kahjulikuks tunnistatud maksustamismeetmed ja asjaolu, et kõnealusele korrale viidati tegevusjuhendi töögrupi ettekandes kahjulikeks peetavate sise-riiklike meetmete hulgas, andsid koordineerimiskeskustele tõesti märku, et Belgia valitsusel tuleb teatud aja pärast nõukogu määratud tähtaja jooksul seda korda muuta või see tühistada.

410. Nagu eespool esitatud, on tegemist siiski poliitilise kohustusega, mis ei saanud olla siduv komisjonile asutamislepingust tuleneva pädevuse teostamisel ja järelikult ka EÜ artikli 87 lõikes 1 nõutavate objektiivsete tingimuste olemasolu hindamisel. Tegevusjuhend ja tegevusjuhendi töögrupi ettekanne ei ole seetõttu minu hinnangul asjaolud, mille tõttu oleksid koordineerimiskeskused pidanud arvama, et komisjon otsustab, et kõnealune kord kujutab endast ühisturuga kokkusobimatut riigiabi.

411. Ma ei usu ka, et komisjoni teatist riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta ettevõtete otsese maksustamise meetmetele ja seda, et komisjon tegi selles teatises teatavaks oma kavatsuse uurida — või uurida uuesti — kõikides liikmesriikides kehtivaid maksusta-

miskordasid, võiks pidada märguandeks sellest, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord kuulub EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse ja et seda ei saa säilitada, nagu väidab komisjon.

412. Viimati nimetatud teatise esemeks on selgitused EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamise kohta ettevõtete maksustamise alal.¹²⁵ Selle sisu on seega liiga üldine, et sellest saaks otseselt järeldada, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord vastab kõigile nimetatud sättes ette nähtud tingimustele. Peale selle ei tee komisjon teatises teatavaks kriteeriumide muutmist, mille alusel ta varem hindas, kas maksustamiskord kujutab endast riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses.

413. Viimaseks, ka 1999. aasta veebruaris Belgiale esitatud teabetaotlus kõnealuse korra kohta, Belgia ametiasutustele 11. juulil 2001 adresseeritud sobivate meetmete ettepanek ja 27. veebruari 2002. aasta otsus ametliku uurimismenetluse algatamise kohta ei olnud minu hinnangul sellised, mis oleksid koordineerimiskeskustel võimaldanud pii-

125 — Vt selle teatise punkt 2.

sava tõenäosusega oletada komisjoni lõplikku otsust.

414. Nende asjaolude põhjal said koordineerimiskeskused teada, et komisjon uuris maksustamiskorda uuesti. Sellest hoolimata ei omanud Belgia Kuningriigile adresseeritud sobivate meetmete ettepanek ega ka 27. veebruari 2002. aasta otsus ametliku uurimismenetluse algatamise kohta iseseisvaid õiguslikke tagajärgi Belgia Kuningriigile ega ka koordineerimiskeskustele, mida tuletatakse meelde ka eespool viidatud 26. juuni 2003. aasta ajutiste meetmete kohaldamise määruses.¹²⁶

415. Samuti ei tähendanud koordineerimiskeskuste maksustamiskorra kvalifikatsioon neis kahes aktis „olemasolevaks riigiabiks” seda, et komisjon võtab vastu negatiivse otsuse ja otsustab oma lõplikus otsuses pöörduda tagasi oma 1984., 1987. ja 1990. aastal antud hinnangute juurde. Nagu Esimese Astme Kohus Kohus tuletas meelde eespool viidatud määruses Forum 187 vs. komisjon, milles ta otsustas jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata Forum 187 hagi ametliku uurimismenetluse algatamiseks tehtud komisjoni 27. veebruari 2002. aasta otsuse peale, oli see hinnang ajutise iseloomuga. Määruse nr 659/1999 artikli 7 kohaselt võib sellise menetluse lõpetada ka otsusega, milles komisjon sedas-

tab vastupidi menetluse algatamisel antud kvalifikatsioonile, et uuritud siseriiklik meede ei kujuta endast riigiabi või et tegemist on ühisturuga kokkusobiva riigiabiga.

416. Ka pressiteated, milles kajastati komisjoni tegevust, ei nimetanud põhjuseid, mille tõttu see institutsioon asus seisukohale, et koordineerimiskeskuste maksustamiskord kujutab endast nüüdsest riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses.¹²⁷ Alles pärast ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse avaldamist Euroopa Ühenduste Teatajas 20. juunil 2002 said kõik koordineerimiskeskused teada täpsed põhjused, miks komisjon oli seisukohal, et kõnealuses maksustamiskorras ette nähtud meetmed vastavad kõigile selles sättes nõutud tingimustele ja on ühisturuga kokkusobimatud.

417. Isegi kui oletada, et koordineerimiskeskused oleksid pidanud selles otsuses esitatud põhjenduste tõttu ette nägema võimaluse, et komisjon pöördub tagasi oma varasemate otsuste juurde, oleks neil pidanud olema enne ametliku uurimismenetluse lõpetamise otsuse tegemist piisavalt aega, et arvestada seda võimalust. Ma ei usu, et selline arvesse-

126 — Punkt 119.

127 — Vt 11. juuli 2001. aasta ja 27. veebruari 2002. aasta pressiteated, mis sisalduvad kohtuasjas C-182/03 esitatud komisjoni vastuse lisades B3 ja B5.

võtmine oli võimalik, kui arvestada kõnealuse maksustamiskorra erisusi.

vusaega, vaid mingil määral ka volituse uuendamist.

418. Nagu eespool on esitatud, kujutab vaidlusalune kord endast erandit üldkehtivast õigusest, mis hõlmab mitmeid maksuvabastusi ja erilist maksubaasi kindlaksmääramise viisi. Ettevõtjal on palju raskem arvestada selliste meetmete võimalikku tühistamist kui toetuse võimalikku tühistamist. Arvestada ei tule mitte üksnes sellise tühistamise majanduslikke tagajärgi, mis võivad olla märkimisväärsed, vaid ka olulise ümberkorralduse läbiviimist, eelkõige raamatupidamise tasandil.

420. Seetõttu tundub väga vähe tõenäoline, et lepingud, mida need keskused sõlmisid oma tegevusalal tegutsemiseks nii oma personaliga kui ka kolmandate isikutega, olid tähtjalised ja oleksid pidanud lõppema kümneaastase volituse lõppemisel. Vastupidi, tuleb arvata, et koordineerimiskeskuste tegevus oli korraldatud kõnealuse maksustamiskorra kohaldamise jätkumise perspektiiviga.

421. Sellises olukorras ei usu ma, et koordineerimiskeskustel oli ajavahemikus 20. juunist 2002, kui avaldati ametliku uurimismenetluse algatamise otsus, kuni 17. veebruarini 2003 piisavalt aega üle vaadata oma investeeringud ja korraldada ümber oma tegevus selleks, et arvestada komisjoni võimaliku negatiivse otsusega.

419. Peale selle tuleb arvesse võtta, et see kord oli jõus alates 1982. aastast ja et selle eelised anti kümneks aastaks, mida sai uuendada samaks ajaks. Arvestades korra pikaägesust ja volituste kestust, mille alusel sai korda kohaldada, tundub mõistlik mõelda sarnaselt Belgia Kuningriigi ja Forum 187-ga, et koordineerimiskeskused, kellel oli 31. detsembril 2000 kehtiv volitus, mis kehtis ka veel otsuse teatavakstegemise ajal 17. veebruaril 2003, olid korraldanud oma tegevuse pika aja peale jätkuvuse ja stabiilsuse perspektiivi arvestades, ning ei võtnud üksnes aluseks algse volituse kümneaastast kehti-

422. See hinnang kehtib seda enam siis, kui uurida nende keskuste olukorda, kelle volitused lõppesid 17. veebruari 2003. aasta otsuse teatavakstegemisele järgnevatel kuudel. Isegi kui nõustuda, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse avaldamine Euroopa Ühenduste Teatajas oleks pidanud panema neid arvestama sellega, et komisjon võtab vastu negatiivse otsuse, oli neil keskustel vaid mõni kuu aega volituse võimaliku

lõppemisega kohanemiseks. Selline lühike aeg on seda enam kohatu, nagu rõhutas komisjon kohtuasjas C-182/03 esitatud vastuses,¹²⁸ et suur hulk koordineerimiskeskusi oli juba teises volituse perioodis, nii et nende investeeringud ja nende toimimisviis on kindlaks määratud peaaegu 20 aastat kestnud maksustamiskorra alusel.

423. Kõiki neid asjaolusid arvestades olen seisukohal, et koordineerimiskeskustel, kellel olid kehtivad volitused 31. detsembril 2000 ja kelle volitused kehtisid 17. veebruari 2003. aasta otsuse vastuvõtmisel, oli õiguspärane ootus võimaluse osas, et nende volitusi uuendatakse, kui neile sellest otsusest teatati, ja eelkõige keskustel, kelle volitused lõppesid teatamisele järgnevatel kuudel.

Huvide kaalumise käesolevas asjas

424. Kohtupraktika kohaselt võib ettevõtjate õiguspärasest ootusest kahjustada üksnes siis, kui on olemas avalik huvi, mis ületab soodustatud isiku huvi olukorra säilimise suhtes, mida

ta on pidanud püsivaks. On vaieldamatu, et ühenduse huvid eeldavad liikmesriikidevahelist konkurentsi kahjustavate olemasolevate riigiabisüsteemide lõpetamist.

425. Käesolevas asjas ei selgita komisjon, miks see avalik huvi on sedavõrd oluline, et õigustada volituste uuendamise täielikku keeldu alates tema otsuse teatavakstegemisest. Põhiliselt tuginevad komisjoni argumentid sellele, et vaidlusalune maksustamiskord ei anna koordineerimiskeskustele alust õiguspäraseks ootuseks nende volituste uuendamise osas, ja ma olen eespool märkinud, miks see argument minu arvates õige ei ole.

426. Komisjon väidab veel, et volituste uuendamata jätmine ei tähenda koordineerimiskeskuste jaoks olulist või märkimisväärset maksukoormust. Ma siiski leian, et see argument ei ole õige ja et hoopis 17. veebruari 2003. aasta otsuses vastuvõetud ülemineku-meetmed ei ole omavahel kooskõlas. Komisjon ei saanud minu arvates samaaegselt sätestada, et otsuse teatavakstegemise ajal kehtivad volitused, eriti need, mida oli uuendatud 2001. ja 2002. aastal, võisid jääda kehtima kuni 31. detsembrini 2010, ja olla samal ajal igasuguse volituste uuendamise vastu alates otsuse teatavakstegemisest.

128 — Punkt 199.

427. Komisjoni otsuse tegemise ajal kehtiva volitusega keskustele antud võimalus kasutada nende volitustega seonduvaid eeliseid kuni volituse lõppemiseni ja kõige kauem kuni 31. detsembrini 2010, tõendab, et komisjon oli seisukohal, et nimetatud kord ei ole ühendusesisesele konkurentsile liiga kahjulik, sest ta nõustub, et selle mõju kestab veel üle seitsme aasta. Pealegi ei maini komisjon oma 17. veebruari 2003. aasta otsuses konkurentide kaebusi ega teisi asjaolusid, mis võimaldaksid täpsemalt hinnata kõnealuse korra kahjuliku mõju ulatust ühendusesisesele kaubandusele.

428. Samamoodi on komisjon õigustanud oma otsuse põhjenduses 119 seda, et kehtivad volitused peavad kehtima kuni tähtaja lõpuni, sest koordineerimiskeskused ja kontsernid, mille liikmed nad on, on teinud olulisi investeeringuid ja keskused on võtnud pikaajalisi kohustusi. Leides, et need investeeringud ja kohustused õigustavad seda, et jõusolevad volitused kehtivad nende tähtaja lõpuni ja kõige kauem kuni 31. detsembrini 2010, on komisjon ilmtingimata tunnistanud, et vaidlusaluse korra kohaldamisest ilmajäämine seaks ohtu nendelt investeeringutelt oodatud tulemused ja nende kohustuste täitmise.

429. Komisjon ei saa järelikult Euroopa Kohtu menetluses väita, et vaidlusaluse korra

uuendamata jätmine ei suurenda koordineerimiskeskuste maksukoormust märkimisväärselt ja järelikult ei tekita neile kahju. Selles osas piisab vaidlusaluses korras ette nähtud meetmete sisule viitamisest, mis seisnevad maksuvabastustes ja maksustatava tulu arvutamismeetodi osas eriti soodsas erandlikus süsteemis.

430. Lisaks tuleb märkida, et komisjoni otsuse tegemise kuupäeval puudus asendus-kord, mis oleks võinud leevendada volituse uuendamata jätmise mõju neile koordineerimiskeskustele, kelle volitused lõppesid pärast viimati nimetatud otsuse teatavakstegemist. Belgia valitsusele kehtestatud keeld uuendada volitusi alates 17. veebruari 2003. aasta otsuse teatavakstegemist võis seega tõesti tekitada kahju koordineerimiskeskustele, kellel oli sellel kuupäeval kehtiv volitus, mis lõppes enne 31. detsembrit 2010.

431. Neist kaalutustest lähtudes arvan ma, et huvide kaalumine käesolevas asjas ei õigustanud Belgia valitsusele kehtestatud keeldu uuendada isegi ajutiselt volitusi, mille kehtivus lõppes alates komisjoni otsuse teatavakstegemisest.

432. Kõigil neil põhjustel leian ma, et õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumist käsitlev väide on põhjendatud. Selle väite põhjendatus õigustab komisjoni otsuse tühistamisaotluse rahuldamist osas, milles see keelab Belgia Kuningriigil uuendada mis tahes ajavahemikuks nende koordineerimiskeskuste volitusi, kelle volitused kehtisid 17. veebruaril 2003.

433. Belgia Kuningriik taotleb siiski ka komisjoni otsuse artikli 2 tühistamist osas, milles see keelab Belgia Kuningriigil uuendada isegi ajutiselt volitusi, mis kehtisid 17. veebruaril 2003 ja mis lõppevad enne 31. detsembrini 2010. Selle taotluse käsitlemiseks, mille eesmärk on põhiliselt see, et kõiki enne 31. detsembrini 2010 lõppevaid volitusi pikendataks ja et nende mõju kehtiks nimetatud kuupäevani, tuleb meil analüüsida võrdse kohtlemise põhimõtte rikkumist käsitlevat väidet.

ii) Võrdsuse põhimõtte rikkumine

— Poolte argumendid

434. Belgia Kuningriik väidab, et komisjoni otsus tekitab põhjendamatu diskrimineeri-

mist nende keskuste, kelle volitus lõppes pisut enne otsuse vastuvõtmist ja kelle suhtes vaidlusalust korda kohaldatakse seega kuni 31. detsembrini 2010, ning nende keskuste vahel, kelle volitus lõppeb pärast otsuse teatavakstegemist ja kes on ilma jätud kõigist üleminekumeetmetest. Selline diskrimineerimine ei ole õigustatud, sest need keskused on võrreldavas majanduslikus olukorras.

435. Belgia Kuningriik väidab, et komisjoni otsuse tagajärjel koheldakse koordineerimiskeskusi, kelle suhtes on kord kehtinud palju aastaid, ebasoodsamalt neist, kes on oma volituse saanud alles hiljuti. Ta märgib, et diskrimineerimise vältimiseks oleks komisjon pidanud sätestama, et seda korda võib kohaldada kõigi keskuste suhtes kuni 31. detsembrini 2010.

436. Komisjon vaidleb sellele argumendile vastu. Komisjon selgitab, et kõik koordineerimiskeskused on Belgia õiguse kohaselt samas olukorras, kuna neil on kümme aastat kehtiv volitus. Komisjon on neid keskusi kohelnud ühtemoodi, kui ta sätestas, et igauks neist võib kasutada kogu oma volituse tähtaega kuni selle lõppemiseni. Ta arvestas nii viisi kümneks aastaks antud volituse kehtivusajaks tehtud investeeringuid ja võetud kohustusi. Ta leiab siiski, et kui sellised investeeringud ja kohustused ületavad voli-

tuse tähtaja, tuleneb selline olukord ettevõtja võetud riskist.

437. Komisjon leiab, et sellistes tingimustes kujutab endast ebavõrdset kohtlemist üleminekuajal, millega pikendatakse vaidlusaluse korra kohaldamist keskustele, kelle volitus lõpeb pärast otsuse teatavakstegemist. Kõik keskused seisavad ühtemoodi silmitsi pikaajaliste investeeringute ja kohustustega, sõltumata sellest, millisel kuupäeval lõpevad nende volitused ajavahemikus 2003 kuni 2010.

— Hinnang

438. Kohtupraktika kohaselt nõuab võrdsuse üldpõhimõtte, et sarnaseid olukordi ei käsitletaks erinevalt ja erinevaid olukordi ei käsitletaks ühtemoodi, välja arvatud juhul, kui erinev kohtlemine on objektiivselt põhjendatud.¹²⁹

129 — 27. märtsi 1980. aasta otsus liidetud kohtuasjades 66/79, 127/79 ja 128/79; Salumi jt (EKL 1980, lk 1237, punkt 14) ja 6. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas C-14/01: Niemann (EKL 2003, lk I-2279, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

439. Komisjon väidab käesolevas asjas, et ta ei ole seda põhimõtet rikkunud, kuna kõik koordineerimiskeskused on Belgia õiguse kohaselt samas olukorras, kuna neil kõigil on ühtemoodi pikaajalisi investeeringuid ja kohustusi ning kuna komisjon kohtles neid võrdselt, sest ta sätestas, et nende volitust võidakse hoida jõus kuni selle kehtivusaja lõppemiseni.

440. Ma ei usu, et komisjoni seisukohaga saaks nõustuda, sest see põhineb eeldusel, et koordineerimiskeskustel puudus otsuse vastuvõtmise ajal õiguspärane ootus, et nende volitust pikendatakse. Ma olen aga eespool selgitanud, et see eeldus on minu hinnangul vale. Kui lähtuda vastupidisest eeldusest, mille kohaselt viimati nimetatud koordineerimiskeskused võisid õiguspäraselt uskuda, et nende volituse uuendamine ei ole vastuolus riigiabi käsitlevate asutamislepingu eeskirjadega, tuleb sedastada, et komisjoni 17. veebruaril 2003. aasta otsuses vastuvõetud üleminekumeetmete loogika põhjustab ebavõrdset kohtlemist.

441. Kui koordineerimiskeskused võisid õiguspäraselt uskuda kõnealuse maksustamiskorra jätkumist, on vaieldamatult selge, et volituse igasuguse uuendamise keeld mis tahes tähtjaks tekitab nendevahelist ebavõrdset kohtlemist selle järgi, millisel kuupäeval nende volitus lõppeb, sest nende keskuste suhtes, kelle volitust uuendati 2001. ja 2002. aastal, kohaldatakse vaidlus-

alust korda kuni 31. detsembrini 2010, samal ajal kui keskuste suhtes, kelle volitus lõpeb enne viimati nimetatud kuupäeva, ei saa kõnealust korda kohaldada pärast volituse tähtaja lõppu.

442. Ma ei usu, et seda erinevat kohtlemist saaks õigustada sellega, et koordineerimiskeskused said oma esimese volituse erinevatel kuupäevadel. Teisisõnu ei usu ma, et see, et koordineerimiskeskus sai volituse esimest korda 1985. aastal ja volitust uuendati 1995. aastal, õigustaks seda, et selle keskuse õigus vaidlusaluse korra kohaldamisele lõpeb 2005. aastal, samal ajal kui keskuse suhtes, kes sai esimest korda volituse 1990. aastal ja kelle volitust uuendati 2000. aastal, võidakse korda kohaldada 2010. aastani.

443. Sama hästi võib väita, et koordineerimiskeskus, kelle suhtes on komisjoni otsuse vastuvõtmise hetkel kõnealust korda kohaldatud üle 18 aasta, väärib kõnealuse korra kohaldamist kuni komisjoni määratud kohaldamise täieliku lõppemiseni samamoodi kui 13 aastat tagasi tegevust alustanud keskus, sest ta on juba pikemat aega oma tegevust korraldanud ja arenenud kõnealuse maksutamiskorra alusel, lootes selle jätkumist.

444. Vaidlusaluse korraga tekitatud erineva kohtlemise põhjendatuse puudumist kinnitab minu arvates see, et kuupäevaks, millest alates ühtegi volitust ei võinud uuendada mis tahes tähtjaks, valiti ametliku uurimismenetluse lõpetamisotsuse teatavakstegemise kuupäev, mis on väga meelevaldne. Komisjonil oleks piisanud uurimismenetluse lõpetamise otsuse tegemisest määruse nr 659/1999¹³⁰ artiklis 7 sätestatud 18-kuulise tähtaja lõpuks, selleks et koordineerimiskeskus, kelle volitus lõppes 30. juunil 2003, oleks saanud seda uuendada, ja et vastavalt komisjoni otsuse artiklile 2 oleks tema suhtes samuti kohaldatud vaidlusalust korda kuni 31. detsembrini 2010.

445. Arvestades neid kaalutlusi, olen arvamusel, et komisjon rikkus oma 17. veebruari 2003. aasta otsuses võrdsuse üldpõhimõtet osas, kus ta sätestas, et sel kuupäeval kehtivad volitused võivad jääda kehtima kuni 31. detsembrini 2010 ja et volitusi, mis lõpevad enne seda kuupäeva, ei uuendata ja need ei kehti kuni viimati nimetatud kuupäevani.

130 — Määruse nr 659/1999 artikli 7 lõige 6 sätestab, et komisjon „püüab oma võimaluste piires“ otsuse vastu võtta 18 kuu jooksul pärast menetluse algust, seda tähtaega võib pikendada komisjoni ja kõnealuse liikmesriigi ühisel kokkuleppel.

446. Arvestades neid kaalutlusi, teen Euroopa Kohtule ettepaneku tühistada komisjoni otsus osas, milles see keelab Belgia Kuningriigil uuendada isegi ajutiselt volitusi, mis olid selle otsuse teatavakstegemise kuupäeval kehtivad ja mis lõppevad enne 31. detsembrist 2010.

447. Kuna see ettepanek võimaldab rahuldada Belgia Kuningriigi hagi ja järelkult Forum 187 poolt teise võimalusena esitatud nõude, ei ole vaja asuda hindama teisi nende hagejate esitatud väiteid.

4. Kohtukulud

448. Vastavalt kodukorra artikli 69 lõikele 2 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Sama artikli lõike 3 kohaselt võib Euroopa Kohus otsustada kulude jaotuse, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks.

449. Forum 187 taotleb kohtukulude, kaasa arvatud kohtuasjaga T-276/02 seotud kohtukulude väljamõistmist komisjonilt. Esimese Astme Kohus on siiski oma 2. juuni 2003. aasta määruses Forum 187-lt välja mõistnud kohtukulud viimati nimetatud kohtuasjas, milles tunnistati vastuvõetamatuks Forum 187 hagi ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse peale. Forum 187 kohtukulude hüvitamise taotlust võib niisiis läbi vaadata ainult osas, milles see puudutab käesoleva kohtuasja ja ajutiste meetmete kohaldamise menetluse kulusid, mille kandmine jäeti eespool viidatud 26. juuni 2003. aasta määruses otsustamata.

450. Kui Euroopa Kohus nõustub minu ettepanekuga ulatuses, milles osa Forum 187 poolt kohtuasjas C-217/03 esitatud nõuetest jääb rahuldamata, teen ettepaneku jagada kohtukulud järgmiselt: jätta pool Forum 187 kohtukuludest kohtuasjas C-217/03 tema enda kanda; jätta komisjoni kohtukulud selles kohtuasjas tema enda kanda ja mõista pool Forum 187 kohtukuludest välja komisjonilt; mõista kohtukulud kohtuasjas C-217/03 R välja komisjonilt.

451. Ulatuses, kus Belgia Kuningriigi hagi tunnistatakse põhjendatuks, teen Euroopa Kohtule ettepaneku jätta komisjoni kohtukulud tema enda kanda ja mõista Belgia Kuningriigi kohtukulud kohtuasjades C-182/03 ja C-182/03 R välja komisjonilt.

VI. Ettepanek

452. Esitatud põhjendustest lähtudes teen Euroopa Kohtule ettepaneku langetada järgmine otsus:

— Kohtuasjas C-399/03

1. Tühistada nõukogu 16. juuli 2003. aasta otsus 2003/531/EÜ riigiabi kohta, mida Belgia valitsus andis teatud Belgias asutatud koordineerimiskeskustele.
2. Mõista kohtukulud välja Euroopa Liidu Nõukogult.

— Liidetud kohtuasjades C-182/03 ja C-217/03

1. Tühistada komisjoni 17. veebruari 2003. aasta otsus K (2003) 564 abikava kohta, mida Belgia rakendas Belgias asutatud koordineerimiskeskuste suhtes, mida on parandatud 23. aprilli 2003. aasta parandusega, osas, milles see keelab Belgia

Kuningriigil isegi ajutiselt uuendada nende koordineerimiskeskuste volitusi, kellel on otsuse teatavakstegemise kuupäeval kehtivad volitused, mis lõpevad enne 31. detsembrit 2010.

2. Jätta Forum 187 ASBL hagi ülejäänud osas rahuldamata.
3. Jätta pool Forum 187 ASBL kohtukuludest kohtuasjas C-217/03 Forum 187 kanda. Jätta Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud tema enda kanda ja mõista Euroopa Ühenduste Komisjonilt välja pool Forum 187 kohtukuludest kohtuasjas C-217/03. Mõista Euroopa Ühenduste Komisjonilt välja kohtukulud kohtuasjas C-217/03 R.
4. Mõista Euroopa Ühenduste Komisjonilt välja kohtukulud kohtuasjades C-182/03 ja C-182/03 R.